

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

Srijemci Srijemu

BROJ
679

Subotica, 21. travnja 2016. Cijena 50 dinara

Vojvođanski Hrvati s ministrom Kovačem

Đurđin – stalno mjesto
Takmičenja risara

Žigmanov: Obveza
mi je biti glasan!

Na Salonu knjiga

INTERVJU
Jasna Vojnić

SADRŽAJ

AKTUALNO

5

Uvjeti Hrvatske Srbiji na putu ka EU
**KOVAČ: SRBIJA SE MORA
PRILAGODITI**

TEMA

16-17

Bolesti koje prenose komarci u našem
podneblju
**TREBAMO LI SE PLAŠITI UBODA
KOMARACA?**

ŠIROM VOJVODINE

24

Godišnji koncert HKC-a Srijem – Hrvatski dom
DIVAN JE KIĆENI SRIJEM

KULTURA

30

Preprekovo proljeće u Novom Sadu
**POEZIJA – ČUVAR JEZIČNOG
I KULTURNOG IDENTITETA**

KULTURA

31

Predstavljanje kapitalnih djela o Bunjevcima
u Somboru
**CJELOVITI PRIKAZ BUNJEVAČKE
TRADICIJE**

SPORT

51

Lazar Čender, sportski djelatnik
UVIJEK POUZDAN

Poanta histerije

Nakon što je predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Slaven Bačić izjavio da je nakon odluke Hrvatske o nedavanju suglasnosti na otvaranje poglavlja 23 u pregovorima s Europskom unijom u Srbiji naglo poraslo antihrvatsko raspoloženje i istaknuo da će se to nepovoljno odraziti na izlaznost hrvatske nacionalne manjine na izbore i potporu Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini, stranci koja zastupa Hrvate na političkoj sceni Srbije, uslijedio je prilog dopisnika medijske kuće Deutsche Welle o životu Hrvata u Srbiji. Prilog je urađen kroz

razgovor s više sugovornika, a prenijeli su ga brojni srbijanski mediji.

Prilog jest korektan, urađen uobičajenim novinarskim postupkom, ali u čemu je »kvaka«? Prilog počinje komentarom da: »dok politički predstavnici Hrvata u Srbiji govore o 'antihrvatskoj histeriji', 'obični Hrvati' razmišljaju prilično drugačije i kažu da u stvarnom životu histerije nema – osim u medijima i u izjavama političara.« To je interpretacija novinara onoga što su rekli sugovornici, prema kojoj razum čitatelja nalaže da odmah pomisli, prije čitanja izjava ovdašnjih Hrvata, da političari žesće zakuhavaju, dok je svim tim »običnim Hrvatima« sve potaman, a nitko ih ni ne tuče, pa onda oni, eto, razmišljaju prilično drugačije od lidera u nacionalnoj zajednici kojoj pripadaju. I sad, tko tu stvarno *histeriše*? Siguran sam da taj prilog ne bi izazvao ni približno toliku pozornost srbijanskih medija da je u uvodu napisano: »iskustva Hrvata koji žive u Srbiji su raznolika«. A jedno od tih iskustava je i ono koje u tom prilogu iznosi sugovornica: »Nitko mi ništa ne kaže direktno, iako znam i osjećam da im nije drago kad čuju što sam, jer to prosto nije prihvaćeno. U startu si nekako odbačen... Mislim da živimo prosječno i da su nam osnovna prava ispunjena, ali su odnosi prosto i dalje zategnuti. To se nikako ne smiruje i non-stop se zahuktava.«

Ako znamo za činjenicu da je Šešelj oslobođen optužbi, pa još ako znamo koje su njegove političke ideje, a uz to imajući u vidu da Hrvatska uvjetuje Srbiji pregovore s EU, teško netko može argumentirano opovrgnuti tvrdnju postojanja antihrvatskog raspoloženja u dijelu javnog prostora. Zar je onda čudno kada je netko, u ovom slučaju ovdašnji Hrvat – uplašen? Je li to nerazumno? Takav strah se može učiniti nerazumnim samo onima koji ne znaju ili se ne sjećaju devedesetih godina. I ne samo tih godina. Meni i mojim kolegama je prije desetak godina prijećeno ubojstvom, samo zbog toga što smo novinari ili uposlenici ove novinsko-izdavačke ustanove. No, protjerane Hrvate iz Srijema više nitko neće plašiti, a ubijeni Hrvati u Srijemu nemaju se više čega plašiti.

Bačić je naveo i da su pojedini Hrvati (i nedavno) doživjeli da ih u javnosti nazivaju ustašama. Nekima to djeluje mlako, zar ne? Rekao, pa što? Odomaćio se poprilično taj izraz, koji doživljavam, kada je meni upućen, kao opće mjesto od strane praznih osobnosti. Ali! Naježim se kada primjerice pročitam u najstarijem dnevnom listu u ovom dijelu Europe da: »Ustaške pokliče iz Hrvatske Žigmanov (Tomislav, predsjednik DSHV-a) zaglušuje iznošenjem nedokazanih podataka o navodno 25 ubijenih Hrvata na teritoriju Srijema i južne Bačke i o 30.000 protjeranih.« Za ovaj uvodnik mi ne treba druga poanta.

Z. S.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Zvonko Sarić, Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:
dr. sc. Jasminka Dulčić (hrurednik@tippnet.rs)

**POMOĆNIK I ZAMJENIK
GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:**
Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković
(urednik rubrike kultura i urednik *Kužiša*)
Dražen Prčić
(urednik rubrike sport i zabava)
Željka Vukov
(urednica društvene rubrike i urednica *Hrčka*)
Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)
Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
(tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica)
(jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulčić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: *Sajnos* doo Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP Ъ Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

Potpisani ugovori s nacionalnim vijećima

Potpredsjednik Pokrajinske Vlade **Mihály Nyilas** uručio je 18. travnja, ugovore predstavnicima nacionalnih vijeća i pritom je naglasio njihovu ulogu i njihov značaj: »Poznato je da nacionalna vijeća imaju izuzetno važnu ulogu u očuvanju identiteta nacionalnih zajednica koje žive na području AP Vojvodine. Kako bi nacionalna vijeća uspješno obavljala svoju ulogu, neophodna su sredstva koje ovo tajništvo izdvaja, počev od 2003. godine. Ulaganjem u nacionalna vijeća, ulaže se u demokratizaciju društva u cjelini. Stoga, nastojat ćemo, koliko nam to prilike dozvole, da se ovaj iznos uveća i da time dodatno potaknemo rad nacionalnih vijeća u AP Vojvodini«.

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice za ovu namjenu izdvojilo je ukupno 46.214.000 dinara. Od toga, 36.214.000 dinara namijenjeno je za financiranje redovne djelatnosti nacionalnih vijeća, a 10.000.000 za njihovu razvojnu djelatnost.

Milas u Crnoj Gori

Predstojnik Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas** posjetio je 13. travnja Hrvate u Tivtu, u Crnoj Gori, gdje se susreo s predsjednikom Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore **Zvonimirom Dekovićem**, predsjednicom Hrvatske građanske inicijative i ministricom bez portfelja u Vladi Crne Gore **Marijom Vučinović**, te članom Savjeta Vlade Hrvatske za Hrvate izvan RH **Andrijom Vuksanovićem**, koji su ga upoznali s aktivnostima koje provode, te otvorenim pitanjima koja ih muče.

Milas je posjetio je i prostorije *Dux radija*, radija hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori, te HNV. Istog dana, on je prisustvovao završnoj predizbornoj konvenciji Hrvatske građanske inicijative, koja je parlamentarna stranka u Crnoj Gori.

SJEDNICA HNV-A U ŽEDNIKU

Manje novca za manjinsku samoupravu

Financijski planovi i izvješća, te natječaji našli su se na dnevnom redu 32. redovite sjednice Hrvatskog nacionalnog vijeća koja je održana prošle srijede u Domu kulture u Žedniku. U svezi gotovo svih ovih točaka dao se zamijetiti smanjeni iznos sredstava, koja će resorna tijela države, posebice pokrajinska, izdvojiti za funkcioniranje hrvatske manjinske samouprave.

Na sjednici je usvojen rebalans proračuna HNV-a, koji je rađen zbog smanjenja dotacija Vijeću. Prema rebalansu, Vijeće će u ovoj godini raspolagati s oko 20 milijuna dinara, što je blizu dva milijuna dinara manje od planiranog.

natječaj HNV-a omogućavaju financiranje redovite djelatnosti udruga.

MANJE ZA NOVINE I KNJIGE

Izvješće o radu i poslovanju NIU *Hrvatska riječ* za 2015., kao i revidirani plan i program rada za ovu godinu, dobili su pozitivnu ocjenu. Kako je ukazao ravnatelj *Hrvatske riječi* **Ivan Karan** prihvodi za redovitu djelatnost od resornog Pokrajinskog tajništva manji su za 10 posto od planiranih. Očekuje se da će prihodi za izdavanje knjiga biti manji za više od dvije trećine, što će značiti ukupno smanjenje sredstava za 2016. od 4,8 milijuna dinara. Smanjenje prihoda NIU *Hrvatska riječ* pokrit će smanjenjem troškova tiskanja,

RASPODJELA UDRUGAMA

HNV je usvojio i prijedlog za dodjelu sredstava organizacijama iz hrvatske zajednice na natječaju Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice. U odnosu na prošlu godinu, ovim natječajem je izdvojeno znatno manje novca, odnosno 950 tisuća u odnosu na lanijskih 3,1 milijun dinara. Najviše projekata podržano je s 20 i 30 tisuća dinara, a najveći iznos sredstava je 60 tisuća dinara.

Prema riječima predsjednika Izvršnog odbora HNV-a **Darka Sarića Lukendića** ovo je posljedica umanjenja dotacija za AP Vojvodinu iz republičkog proračuna, a stoga su i svote u prijedlogu simbolične.

Vijećnica **Josipa Ivanković** je predložila da se udrugama sredstva daju isključivo za projekte, a da se ne financira njihova redovita djelatnost. No, ovaj prijedlog nije usvojen, uz obrazloženje kako samo ovaj i

zarada uposlenih i autorskih honorara za knjige, te prenijetim sredstvima iz 2015. godine. Donesena je i odluka o raspisivanju natječaja HNV-a za sufinanciranje hrvatskih udruga u Srbiji iz područja kulture u 2016. godini. Predviđena sredstva su 1,5 milijuna dinara. Još 500.000 dinara udrugama će biti dodijeljeno na natječaju ZKVH-a.

Sjednicu je obilježilo i neprimjereno diskutiranje izvan dnevnog reda vijećnika **Ivana Karačića** kojemu su dva puta izrečene opomene zbog povrede Poslovnika. Pri kraju zasjedanja prisutni vijećnici s liste *dr. Tomislav Stantić* (njih četvero) napustili su sjednicu.

Na sjednici je konstatirana i ostavka vijećnice **Ane Štimac**, na čije će mjesto doći sljedeći elektor s liste *dr. Tomislav Stantić*. Sjednica HNV-a je prvi puta održana u Žedniku, u kojem živi značajniji broj Hrvata.

D. B. P.

UVJETI HRVATSKE SRBIJI NA PUTU KA EU

Kovač – Srbija se mora prilagoditi

Mišljenje Europske komisije da ukidanje srbijanskog zakona o univerzalnoj nadležnosti koje traži Hrvatska nije uvjet za pregovore o poglavlju 23 izrađeno je lani za internu uporabu i njime ne treba zamarati hrvatsku javnost, rekao je prošlog četvrtka ministar vanjskih i europskih poslova **Miro Kovač**.

Iz non-papera, koji je prošlog tjedna procurio u javnost, vidljivo je da Europska komisija smatra da pitanje srbijanskog zakona o univerzalnoj jurisdikciji za ratne zločine ne treba biti uvjet za otvaranje pregovora u poglavlju 23: pravosuđe i temeljna prava, prenijeli su hrvatski mediji. Bruxelles u non-paperu navodi da se pitanje univerzalne jurisdikcije treba riješiti kroz suradnju dviju država, kao i u svim slučajevima gdje se pojavljuje sukob nadležnosti.

»Neugodno mi je zamarati hrvatsku javnost neakvim papirima Europske komisije izrađenima za internu uporabu. Dali smo istražiti i to je papir iz ljeta 2015. godine kada je Europski parlament donio rezoluciju o Srbiji. Narodski rečeno 'tresla se brda – rodio se miš'. To je stari dokument i on samo zaključuje da ovakvo zakonodavstvo u Srbiji narušava dobrosusjedske odnose«, rekao je ministar Kovač gostujući u središnjem Dnevniku HRT-a, i dodao kako će se Srbija morati prilagoditi ako želi ući u Europsku uniju.

»Hrvatska nije velesila ni pudlica. Hrvatska je zemlja članica EU. Ako nekoga primamo u svoju obitelj, mi bdijemo nad procesom približavanja te zemlje i o tome suodlučujemo. Ako Srbija želi u EU, ona će morati prilagoditi svoje standarde EU. Ne može Srbija biti sudac i policajac za ratne zločine za područje cijele bivše Jugoslavije«, rekao je Kovač.

Hrvatska nije dala zeleno svjetlo za otvaranje poglavlja 23, jer službeni Zagreb traži da Beograd ukinе regionalnu nadležnost za ratne zločine, osigura prava hrvatske manjine u Srbiji i ostvari punu suradnju s Haškim sudom.

Kovač je ponovio da će Hrvatska i dalje inzistirati na ispunjenju tih uvjeta i objasnio da prava hrvatske manjine u Srbiji ima dvije dimenzije: vladavine

prava i izbora hrvatskih predstavnika u srbijanski parlament. Ministar Kovač je proteklih dana višekratno ponavljao da Hrvatska želi proširenje Europske unije na jugoistočnu Europu, ali da je Srbija dužna ispuniti rečene uvjete.

»Moramo dokazati da smo kadri stabilizirati susjedstvo, a želimo da naše susjedstvo bude kompatibilno s EU«, rekao je za HRT Kovač i dodao da će posjetiti Srbiju nakon izbora koji se održavaju krajem travnja.

Šefica Pregovaračkog tima Srbije **Tanja Mišćević** optimistično smatra kako je realno da se poglavlja 23 i 24 u pregovorima za ulazak Srbije u EU otvore u lipnju, iako Hrvatska o tim poglavljima još nije dala svoje mišljenje.

»Čekamo još službeno mišljenje Hrvatske o Akcijskom planu 23 i 24, iako neslužbeno znamo što su uvjeti. Napravili smo veliki i dobar posao, što je potvrdilo 27 država članica na preporuku Europske komisije. Čekamo još samo jednu državu da kaže da je to dovoljno za otvaranje poglavlja«, rekla je Mišćević, te dodala kako se još ne može govoriti o tome da Hrvatska blokira Srbiju, jer Hrvatska nije niti dala službeno mišljenje.

Politički analitičar **Žarko Puhovski** naglašava da će Beograd morati prihvatiti činjenicu da put do EU ide preko Zagreba, kao što je i hrvatski put išao preko Ljubljane.

»Od Ive Sanadera pa nadalje ponavljali smo da nećemo raditi Srbiji ono što je Slovenija radila nama. Iskušenje je bilo veliko, a to je prije svega bilo skandalozno ponašanje vlasti u Srbiji prema **Šešelju**, toleriranje Šešeljevog ponašanja s neopisivim uvredama Hrvatskoj, ali i jadno stanje hrvatske manjine u Srbiji«, rekao je Puhovski.

Upitan o navodnim pritiscima na Hrvatsku iz inozemstva, prije svega iz Austrije i Mađarske, da odustane od blokade otvaranja poglavlja 23, Puhovski je rekao da su to igre na najnižoj diplomatskoj razini, ali da će Hrvatska vjerojatno na kraju dopustiti otvaranje pregovaračkog poglavlja, pa će inzistirati na sadržaju.

Z. S.

Prvi autorski udžbenici

Zavod za izdavanje udžbenika, kao državni nakladnik, treba tiskati nedostajuće udžbenike za nastavu na jezicima nacionalnih manjina. Predstavnici Zavoda su tako prošloga četvrtka posjetili Hrvatsko nacionalno vijeće, gdje su s predstavnicima HNV-a i autorima potpisali ugovor za izradu autorskih udžbenika na hrvatskom jeziku, konkretno udžbenika za glazbenu kulturu. Kako ističu u HNV-u, sada se prvi puta izrađuju autorski udžbenici za potrebe nastave na hrvatskom jeziku. To je od velikog značaja, jer su učenici do sada učili iz literature koja je prepisana sa srpskog jezika i u koju nisu bili ugrađeni tzv. nacionalni sadržaji. Ravnatelj Izdavačkog sektora u Zavodu za udžbenike **Milorad Marjanović** kaže kako je ovaj sastanak posljedica inicijative Ministarstva prosvete da se izrade nedostajući udžbenici za osnovnoškolsku nastavu na jezicima nacionalnih manjina. U tom kontekstu, kako podsjeća, krajem ožujka potpisan je trojni memorandum između predstavnika nacionalnih manjina (u ovom slučaju HNV-a), Ministarstva, koje je nositelj aktivnosti i Zavoda kao izvršitelja realizacije.

»Imamo od ranije iskustva u radu s nekim drugim manjinskim zajednicama, a ovo je početak suradnje s HNV-om. Novi Zakon o udžbenicima iz kolovoza prošle godine je jasno precizirao obvezu javnog nakladnika, odnosno Zavoda, da kao osnovnu djelatnost ima osiguravanje udžbenika za osnovnu školu, kako na srpskom jeziku tako i na jezicima nacionalnih manjina, prvenstveno onih nedostajućih«, kaže Marjanović.

Tim koji će raditi na izradi udžbenika za glazbenu kulturu čine: **Tamara Štricki – Seg, Vojislav Temunović, Mira Temunović, Margareta Uršal, Željka Zelić i Darko Vuković**.

Prema predviđanjima, ovi bi udžbenici trebali biti dostupni učenicima tijekom jeseni.

D. B. P.

MINISTAR KOVAČ S PREDSTAVNICIMA HRVATSKE ZAJEDNICE IZ SRBIJE

Omogućiti sudjelovanje u političkom odlučivanju

Vojvođanski Hrvati žele primjenu zajamčenog mandata u parlamentu Srbije koji je predviđen međudržavnim Sporazumom i omogućio bi im sudjelovanje u političkom odlučivanju, rekli su predsjednik HNV-a Slaven Bačić i predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov u Zagrebu prilikom razgovora sa šefom hrvatske diplomacije Mirom Kovačem, koji vjeruje da će se to i ostvariti

Prvi put od formiranja nove Vlade Hrvatske, ministar vanjskih i europskih poslova **Miro Kovač** primio je u Zagrebu (15. travnja) predstavnike hrvatske zajednice iz Srbije, predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slavena Bačića** i predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislava Žigmanova**, koji su mu rekli da vojvođanski Hrvati žele primjenu zajamčenog mandata u parlamentu Srbije koji je predviđen međudržavnim Sporazumom, a koji bi im omogućio sudjelovanje u političkom odlučivanju.

Međudržavni Sporazum potpisan prije 12 godina i ratificiran u parlamentima Hrvatske i Srbije predviđa da hrvatska manjina bude zastupljena u Narodnoj skupštini Srbije.

»PITANJE SVIH PITANJA«

»Srbija trenutačno ima prirodni prag, odnosno sniženi cenzus za ulazak u parlament. To je praktički nemoguće za sve manjine osim za dvije najbrojnije. Za nas je pitanje svih pitanja, pitanje garantiranih mandata. Zajamčeni mandat Hrvatima bi omogućio da budu sudionici u političkom odlučivanju, jer su parlamentarnom zastupniku otvorena vrata svih ministarstava, dok to nije slučaj ako ste samo predsjednik manjinskog vijeća. Zato nam je nužno osiguranje

sudjelovanje u parlamentu«, rekao je Bačić u razgovoru sa šefom hrvatske diplomacije i naglasio da se »Srbija na to i obvezala prije 12 godina«.

On je istaknuo kako mu je drago da je Hrvatska prepoznala ovaj problem kao glavni i kako od ovog zahtjeva ovisi ostva-

kao što su trenutačno u Srbiji zadovoljni Mađari«, rekao je Kovač.

Podsjetio je da je mađarski premijer **Viktor Orbán** pohvalio za posjeta Srbiji odnos srpskih vlasti prema Mađarima.

»Želio bih da kada dođe predstavnik hrvatske vlade da

Posjet predstavnika hrvatske zajednice iz Srbije je organiziran u trenutku kad su izvanredni parlamentarni izbori u Srbiji pred vratima i u vrijeme kada Srbija otvara poglavlje 23 s Europskom unijom. Hrvatska je, kao punopravna članica EU, Srbiji postavila tri uvjeta za otva-

Velimir Pleša, Tomislav Žigmanov, Slaven Bačić i Miro Kovač

ri vanje svih ostalih manjinskih prava Hrvata u Vojvodini.

U izjavi novinarima i Kovač i njegovi gosti izrazili su uvjerenje da će srpska država u skoroj budućnosti i primijeniti taj sporazum tako što će osigurati hrvatskog zastupnika u Narodnoj skupštini na temelju tog sporazuma.

»Osobno želim da naši Hrvati budu zadovoljni u Srbiji

jednako tako može pohvaliti odnos srpskih vlasti prema Hrvatima«, rekao je Kovač.

Tomislav Žigmanov je istaknuo kako pitanje statusa Hrvata dolazi u specifičnom trenutku, u vrijeme izbornog procesa u Srbiji, te kako je to pitanje snažan resurs u unutarpolitičkom polju u Srbiji za pridobivanje glasova na predstojećim izborima.

ranje poglavlja 23, među kojima je i zastupljenost predstavnika hrvatske manjinske zajednice u Narodnoj skupštini Srbije.

»Hoćemo da neposredno s predstavnicima vlasti iskažemo naša stajališta o problemima s kojima se suočavamo. Želimo da Hrvatska bude od pomoći, a kada se bude formirala nova vlast u Srbiji želimo biti konstruktivan činitelj u međudr-

žavnim odnosima«, rekao je Žigmanov i izrazio nadu u skori prijem kod premijera Hrvatske i ostalih predstavnika državnih vlasti.

PITANJE VLADAVINE PRAVA

Prošlotjedni sastanak s hrvatskim ministrom inozemnih poslova Mirom Kovačem i sastanak koji je uslijedio istoga dana s novim predstojnikom Državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske **Zvonkom Milasom** rezultat je duljih priprema za prvi susret predstavnika vojvođanskih Hrvata s novim hrvatskim dužnosnicima poslije formiranja Vlade.

Na sastanku u Ministarstvu vanjskih poslova razgovaralo se o najvažnijim otvorenim pitanjima vezanim za Hrvate u Srbiji, te o potrebi potpore Hrvatske u njihovu rješavanju, a Slaven Bačić kaže za HR da se bez djeelatne pomoći matične države neka od njih teško mogu riješiti, što se više puta do sada pokazalo.

»Ministra Kovača su interesirali i predstojeći izbori u svjetlu hrvatske manjinske zajednice, te je iznio stajalište kako je provedba međudržavnoga sporazuma o zaštiti manjina pitanje vladavine prava, što se odnosi i na uvođenje garantiranih mandata za hrvatsku zajednicu. Tom prigodom smo ukazali na brojne izlike i izbjegavanje srpskih vlasti da napokon riješe ovo pitanje, a da je unutarnja stvar vlasti nalaženja pravnoga modusa za to. Smatramo da je ovo pitanje nužan preduvjet za rješavanje drugih otvorenih pitanja. Sastanak s ministrom Kovačem nisam doživio samo kao simbolični znak skrbi za Hrvate izvan Hrvatske, već je prije svega imao praktični smisao, osobito u kontekstu aktualnih odnosa između Beograda i Zagreba. Već sutradan na manifestaciji *Srijemci Srijemu* čuo sam mnoštvo pozitivnih odjeka koji je ovaj posjet imao među pripadnicima naše zajednice«, kaže Bačić.

Glede primjene zajamčenog mandata u parlamentu Srbije, koji je predviđen međudržav-

nim sporazumom, on kaže da je optimist, uz napomenu da implementacija neće biti laka.

»Provođenje istinskih mjera afirmativne akcije u području političkoga predstavljanja manjina, jer tzv. prirodni prag očigledno to nije, kao što sam i rekao na sastanku, praktično se odnosi samo na dvije najbrojnije manjine, na vrhu je neriješenih manjinskih pitanja u Srbiji. Sve rezolucije o primjeni Okvirne konvencije, Mišljenja Savjetodavnoga komiteta o primjeni Okvirne konvencije, te stručna izvješća međunarodnih eksperata o stanju manjinskih prava u Srbiji u posljednjih 5-6 godina naglašavaju potrebu osiguranja sudjelovanja brojčano manjih manjina u izbornome procesu, a garantirani mandati su, osim što u odnosu na hrvatsku zajednicu znače provedbu preuzetih obveza, već i postali standard u regiji: u Sloveniji, Hrvatskoj, Rumunjskoj i na Kosovu. Nevoljnost vlasti da riješe ovo pitanje pokazalo se i prilikom izrade Akcijskog plana za manjine, kada je usuglašen i

jedinstveni prijedlog svih manjina, predsjedavajući radne skupine za izradu Akcijskog plana odbio i praktično 'izdiktirao' tekst koji stoji u Akcijskom planu kojega je usvojila Vlada Srbije. Dakle, zasigurno je da implementacija neće biti laka, ali da nisam optimist ne bismo danas ni razgovarali.«

Bačić je iznio i komentar u vezi s najavom ministra Kovača da će posjetiti Srbiju nakon izbora.

»On je već posjetio sve zemlje koje su u susjedstvu Hrvatske, a izbori u Srbiji su samo odgodili njegov posjet Beogradu. Već i ovakav proaktivan odnos govori o želji Hrvatske da rješava otvorena pitanja sa svim susjedima, a manjinsko pitanje jeste jedno njih, ali i ujedno da izbjegne politizaciju takvoga posjeta Srbiji u predizborne svrhe. Za našu je zajednicu posjet važan, jer će osim službenoga Beograda, on posjetiti i hrvatsku zajednicu radi izravnoga uvida u naše stanje i potrebe«, kaže dr. Bačić.

Z. Sarić

DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN RH

Potpota aktivnostima Hrvata u Srbiji

Predstojnik Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas** održao je sastanak u Zagrebu (15. travnja) s predstavnicima hrvatske nacionalne manjine iz Srbije – predsjednikom Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slavenom Bačićem** i predsjednikom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislavom Žigmanovim**.

Bačić i Žigmanov informirali su Milasa o najvažnijim aktualnim problemima i izazovima s kojima se susreću predstavnici hrvatske manjine. Istaknuli su da Hrvati iz Vojvodine, s obzirom na činjenicu da su tek nedavno stekli manjinski status i da žive u vrlo kompleksnim

uvjetima, očekuju posebnu pozornost te još veće zauzimanje i potporu Državnog ureda. Milas je dao potporu njihovim brojnim aktivnostima usmjerenima na razvijanje i očuvanje hrvatskoga identiteta, te istaknuo da će u Državnom uredu imati

stabilnog partnera na kojega se mogu osloniti s punim povjerenjem. Naglasio je da će Državni ured, kao koordinacijsko tijelo i nositelj poslova s hrvatske strane u vezi s međuvladinim Mješovitim odborom za zaštitu manjina između Hrvatske i

Srbije, od institucija Srbije tražiti punu primjenu potpisanog međudržavnog Sporazuma.

»U susretu s predstojnikom Milasom iznijeli smo svoja očekivanja od Državnoga ureda spram hrvatske zajednice u narednim godinama, prije svega kroz intenziviranje međusobne komunikacije i jačanja potpore, prije svega razvojnim projektima, koji bi omogućili osnaživanje naših kapaciteta. Naglasio bih da se predstojnik sa suradnicima u potpunosti složio s našim stajalištima i viđenjima, te ćemo već ovih dana početi realizaciju dogovorenoga. Dakle, naglasak je bio na konkretnim pitanjima i budućoj suradnji«, kaže Bačić.

Z. S.

Zvonko Milas, Slaven Bačić i Tomislav Žigmanov

TOMISLAV ŽIGMANOV, PREDSJEDNIK DSHV-A

Obveza mi je biti glasan!

Sporazum s DS-om potpisan je na svim izbornim razinama vlasti – od republičke, preko pokrajinske pa do lokalne, što će za posljedicu imati i vidljivost i važnost djelovanja DSHV-a u cijeloj vertikali vlasti * Vlasti su u Vojvodini zaslužne za ono što Hrvati kao manjinska zajednica danas posjeduju, pa je važno da se onda tako što i nadalje uščuva* SNS kao stranka nije očitovala skoro nikakav interes za manjinska prava Hrvata u Vojvodini

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Predizborna borba za glaseve birača završava se ovoga četvrtka, a predizborna šutnja, uoči izbora, počeo će u ponoć. Trajat će do zatvaranja birališta, odnosno do 24. travnja do 20 sati. Tog dana građani Srbije će izaći na izvanredne parlamentarne izbore, te redovne izbore za Skupštinu Vojvodine i lokalne izbore, osim za Skupštinu grada Beograda. Bit će to treći izbori za Skupštinu Srbije u samo četiri godine.

Uoči predizborne šutnje razgovarali smo s predsjednikom Demokratskog saveza Hrvata u Srbiji **Tomislavom Žigmanovim** o politici ove stranke, izbornim očekivanjima, predizbornom koalicijskom sporazumu, kao i o završenoj kampanji.

HR: Očekujete li veliku izlaznost bira-

ča koji su pripadnici hrvatske nacionalne manjine i što vidite kao razloge njihove motiviranosti i eventualne odluke za zaokruživanje broja 2 na glasačkom listiću, pod kojim se nalazi koalicija kojoj pripada i DSHV?

Izlaznost će biti nešto veća od prosječne, a motivacija za odluku građana za listu na čijoj su kandidati članovi Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini je viševrsna. Najprije mislim da su to politička načela i vrijednosti za koje se dosljedno i dulje vrijeme zalaže naša koalicija, vrijednosti i načela utemeljena u doktrini liberalne demokracije zapadnoeuropskog tipa, koja su se u političkoj praksi i primjenjivala. S druge strane, mislim da se jedan dio razloga krije i u nezadovoljstvu među građanima kada je riječ o

materijalnim uvjetima življenja te alternativni koju naša koalicija nudi, napose kada je riječ o poljoprivrednicima i umirovljenicima. Na koncu, ali ne i na posljednjem mjestu, vjerujem da će birači hrvatske nacionalnosti i ovoga puta u DSHV-u prepoznati stožernu političku snagu, čiji se predstavnici posvećeno i privrženo zauzimaju za dobro ovdašnjih Hrvata.

HR: DSHV je u oporbenoj koaliciji na čijem je čelu Demokratska stranka. Koje su Vaše kritike spram SNS-a, stranke koja je bila vodeća u vlasti do ovih izvanrednih izbora, a koje su vezane za prava i položaj hrvatske nacionalne manjine?

Kao prvo, od kada je SNS na vlasti, DSHV nije imao, barem kada je riječ o višim razinama od gradskih ili općinskih,

nikakve institucionalne komunikacije, što smatramo i više nego prijepornim. Jednostavno, DSHV je bio isključen iz bilo kakve ozbiljnije političke suradnje, što je imalo za posljedicu ne samo isključenost iz procesa donošenja odluka, nego čak i elementarno previđanje! Također, bili smo svjedoci da je u proteklom razdoblju došlo do smanjivanja ostvarenja određenih manjinskih prava, prije svega kada je riječ o informiranju. Neznatni su pomaci kada je riječ o osiguranju svih uvjeta za obrazovanje na hrvatskome. Slična je nepovoljna situacija i u području razmjernje zastupljenosti Hrvata u tijelima državne uprave. Riječju, SNS kao stranka nije očitovala skoro nikakav interes za manjinska prava Hrvata u Vojvodini.

HR: Što je bitno za DSHV u koalicijskom sporazumu koji ste u ime stranke potpisali s DS-om?

Nekoliko stvari. Prvo, koliko mjesto koje otvara ozbiljnu mogućnost da ponovno postanemo parlamentarna stranka, toliko i to da je ta mogućnost uspostavljena na način partnerstva, čime se osnažuje politička relevantnost DSHV-a. Drugo, riječ je o programskim sadržajima koji su uvelike podudarni s temeljnim stremljenjima DSHV-a, tako da se može reći kako je riječ o »prirodnom« savezu, što je, pak, preduvjet za nesmetani rad stranke. Treće, zadržali smo identitet, prepoznatljivost i samostalnost – DSHV nije »utopljen« u ovaj savez, nego djeluje visoko samostalno. Četvrto, koalicijski sporazum s DS-om potpisan je na svim izbornim razinama vlasti – od republičke, preko pokrajinske pa do lokalne, što će za posljedicu imati i vidljivost i važnost djelovanja DSHV-a u cijeloj vertikali vlasti.

HR: Uglavnom su u fokusu javnosti republički izbori, ali koliko su i zbog čega važni i pokrajinski izbori za Hrvate koji žive u Vojvodini?

Da, nekako se nametnuo interes za republičke izbore – to je vjerojatno stoga što vodeća politička stranka u Srbiji – SNS, vodi personaliziranu kampanju kroz lik dosadašnjeg predsjednika srbijanske vlade, zacijelo jedino relevantnu političku ličnost naprednjaka. Kroz njegovo isticanje, zatomi se ne samo sadržaji od važnosti za pokrajinske izbore, nego i za lokalnu razinu. Zar nije čudno da SNS nije izašao sa svojim kandidatom za predsjednika pokrajinske vlade ili gradonačelnika Subotice? Pokrajinski izbori za Hrvate u Vojvodini su važni iz razloga što svoja manjinska prava u Srbiji ostvaruju jedino na teritoriju Pokrajine. Isto tako, vlada APV financira više od 80 posto manjinske infrastrukture hrvatske zajednice u Srbiji. Na koncu,

to je u posljednje četiri godine jedina instanca vlasti koja njeuguje institucionalno primjeren oblik komunikacije i suradnje s predstavnicima hrvatske zajednice. Drugim riječima, vlasti su u Vojvodini zaslužne za ono što Hrvati kao manjinska zajednica danas posjeduju, pa je važno da se onda tako što i nadalje uščuva.

HR: Kako procjenjujete šanse za uspjeh DSHV-a na lokalnim izborima?

U cjelini promatrano, mislim da će DSHV polučiti dobar rezultat u većini od sedam lokalnih samouprava u kojima izlazi na izbore – vjerujem da ćemo u svima njima imati svoje vijećnike. U onima, pak, na čijem teritoriju živi veći broj Hrvata, kao što je Subotica, mislim da možemo osvojiti onoliko mandata koliko je potrebno za formiranje samostalne vijećničke skupine. Bilo bi, naravno, dobro da se u nekima na temelju izbornih rezultata osigura takvo koaliranje da DSHV negdje čini i dio vladajuće strukture.

HR: Kampanje oporbenih stranaka malo su bile vidljive u većini medija, dok to nije bio slučaj s kampanjom koju je vodio lider SNS-a Vučić. Neke stranke vodile su i kampanje od 'vrata do vrata', uz podjelu prehrambenih artikala. Kako ocjenjujete ovu, sada već završenu, predizborno borbu za glasove birača?

Ona se, to nije samo moja ocjena, ne može imenovati kao fer! Jednostavno, u kampanji za izbore nisu svi politički akteri imali jednake uvjete. Nije samo riječ o pristupu medijima – kada već to spominjem želim istaknuti kako je DSHV u svim subotičkim lokalnim medijima tijekom cijele predizborne kampanje bio gotovo potpuno nevidljiv! – nego i o drugim aspektima ravnopravnosti u vođenju kampanje. Tu prije svega mislim na financijski nesrazmjer. Također, očitovan je neukus kada je riječ o mjestima gdje su naprednjaci lijepili plakate. Prijedena je gra-

nica pristojnosti u komunikaciji s građanima – bilježila se nepri-mjerena nasrtljivost na privatnost. U anale političkog beščasća mogu se upisati raznovrsni oblici kupovine glasova. Na koncu, bilo je u velikom broju slučajeva i klasičnog blačenja političkih protivnika, u kojemu je respektabilnu dionicu imao i DSHV, pa je dio toga onda sličio na prilike iz devedesetih godina prošlog stoljeća.

HR: Postoji vrlo vjerovatna mogućnost da u novom sazivu republičke Skupštine jedan od zastupnika bude i Vojislav Šešelj. Može li to negativno utjecati na svakidašnji život ovdšnjih Hrvata, s obzirom na činjenice dosadašnjeg Šešeljevog djelovanja spram ove nacionalne manjine, ali i spram Hrvatske?

Da, to je, na temelju pojedinih dosadašnjih predizbornih istraživanja, posve izvjesno. Ne samo njegov, nego i zastupstvo drugih članova Srpske radikalne stranke donijet će, ili bolje rečeno vratit će staru dinamiku u parlamentarni život u Srbiji. Vidjet ćemo, naravno, hoće li to imati i eventualno kakav utjecaj po Hrvate u Vojvodini. U njegovoj predizbornoj retorici moglo se primijetiti da se o Hrvatima u Vojvodini nije izravno očitovao. No, iznosio je stajališta koja mogu biti u funkciji daljnje usložnjavanja i narušavanja hrvatsko-srpskih odnosa, napose kada je riječ o njegovu neodustajanju od projekta »Velika Srbija«. U tome se onda, čini se, krije opasnost da posljedice njegova djelovanja imaju negativne značajke po svakidašnji život ovdšnjih Hrvata.

HR: Stvara li se antihrvatsko raspoloženje u Srbiji nakon što je Hrvatska uvjetovala njen nastavak pregovora s Europskom unijom?

To se ne može ne vidjeti! Tomu je dakako pridonijelo i niz političkih događaja u kratkom vremenu među kojima je i različito tumačenje oslobođajuće presude haškog suda za

Vojislava Šešelja, zatim spоровi oko kanonizacije Alojzija Stepinca te obilježavanje u Srbiji 75 godina od osnutka Nezavisne Države Hrvatske. Sve je to skupa onda izravno uvlačeno u predizbornu retoriku, što je sa snažnim antihrvatskim porukama u javnosti stvaralo i antihrvatsko raspoloženje kod dijela građana. A to onda znači i njihovo svojevrsno povlačenje iz javnosti i time gubitak želje za javnim očitovanjem. Volio bih da sam u krivu, kako je to ovih dana pomalo sramno bilo predstavljeno u javnosti od nekoliko »novinara«. No, znajući za dosadašnja iskustva, poglavito Hrvata u Srijemu, strahujem da sam u pravu.

HR: Što će za Vas značiti, ako zahvaljujući glasovima birača postanete zastupnik u Skupštini Srbije?

Najprije priznanje za stranku – DSHV se u srbijanskom političkom polju prepoznaje zapravo kao jedina relevantna hrvatska stranka! Za mene je to velika odgovornost, a zatim i obveza! Odgovornost u smislu da ću biti, ako izbori prođu kako planiramo, dionik procesa odlučivanja na najvišoj zakonodavnoj razini u Srbiji, svjestan da će glas koji budem davao glede usvajanja ili neusvajanja određenih zakona ili programa određivati kako sadašnjost tako i budućnost naše zemlje. Pri tomu, naravno, moram računati na savjete i pomoć brojnih kolega i stručnjaka, što će podrazumijevati brojne i duge razgovore, jer bi u protivnom pogreške u mojim stajalištima mogle biti veće. Na koncu, ali nikako ne na posljednjem mjestu, jest odgovornost spram onih koje ću zastupati, a to su građani hrvatske nacionalnosti – zalaganja za njihova prava i interese mora mi, naime, biti na prvom mjestu. Stalna i svestrana komunikacija s njima također mi mora biti prioritetna zadaća. To, pak, znači da mi je obveza biti glasan i jasan glas naroda u čije ime sam najprije i kandidiran.

JASNA VOJNIĆ, DOPREDSJEDNICA ODBORA HNV-A ZA OBRAZOVANJE

Uspjesi učenika – pokazatelj kvalitetne nastave

Učenici koji se upišu u osnovne škole Matko Vuković i Ivan Milutinović imat će nastavu s elementima prestižnog Montessori programa, a u OŠ Matija Gubec u Tavankutu nudi se bilingvalni hrvatsko-engleski odjel * O kvaliteti nastave, te savjesnosti i angažiranosti učenika najbolje govore rezultati koje postižu na natjecanjima – općinskim, okružnim i republičkim

Razgovarao: Davor Bašić Palković

Obrazovanje na hrvatskom jeziku u Srbiji počelo je 2002. godine, a redovita nastava na tom manjinskom jeziku danas se odvija u četiri vrtića i pet osnovnih te dvije srednje škole u Subotici, a njome je obuhvaćen 441 učenik. Izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture se, osim u Subotici, izučava i u Sonti, Bačkom Monoštoru, Bačkom Bregu, Bezdanu, Srijemskoj Mitrovici, Sotu, Vajski i Plavni. Taj predmet sluša ukupno blizu 500 učenika.

Povodom upisa u osnovne škole, koji je počeo 1. travnja, o aktualnim pitanjima vezanim za nastavu na hrvatskom jeziku razgovarali smo s dopredsjednicom Odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća za obrazovanje Jasnom

Vojnić. Brojni su izazovi koji prate ovu vrstu nastave. Ipak, kako ističe naša sugovornica, razloga za strah i nepovjerenje ne treba biti, uz poruku da »Hrvati trebaju iskoristiti ovu mogućnost i svoje zakonom garantirano pravo, te svoju djecu s ponosom upisivati u hrvatske odjele«.

HR: Upis u škole je počeo, što prati kampanja HNV-a za upis prvaša u hrvatske odjele. Kažite nam više o tome...

Upis djece na nastavu na hrvatskom jeziku moguć je u pet osnovnih škola na teritoriju Grada Subotice. Učenici koji se upišu u osnovne škole Matko Vuković i Ivan Milutinović imat će nastavu s elementima prestižnog Montessori programa, a u OŠ Matija Gubec u Tavankutu

nudi se bilingvalni hrvatsko-engleski odjel. Nastava na hrvatskom postoji još i u školama Vladimir Nazor u Đurđinu, te u Sveti Sava u Aleksandrovu. Kao i prijašnjih godina, nudimo niz pogodnosti za djecu koja se upišu u hrvatske odjele: besplatne udžbenike, besplatan prijevoz za učenike nižih razreda, vriednosni bon od 10.000 dinara, produženi boravak, odlazak na ljetne škole kulture, jezika i duhovnosti, božićne i uskršnje paketiće. Ove godine imamo i novinu: program profesionalne orijentacije za učenike koji su pri kraju osnovne i srednje škole. Oni će provesti pet dana u okolici Benkovca gdje će sumirati svoje dosadašnje rezultate, sposobnosti i interese, te kroz program moći pronaći odgovore koji se

tiču njihova daljnjeg profesionalnog razvoja. Novina je i to da će u OŠ Matko Vuković organizacija biti takva da će svaka učiteljica biti ekspert za jedan razred, odnosno da će uvijek ista učiteljica biti za prvi, drugi, treći i četvrti razred. Ovo je model iz Irske, a poanta je da se djeca stave pred blage, emocionalno ugodne promjene, što bi trebalo pridonijeti razvoju njihove emocionalne inteligencije. Rezultat ovakvog modela bi trebala biti djeca koja se lakše mogu nositi sa zahtjevima i pritiscima okoline, suočavati sa stresom, prihvaćati izazove, imati bolje samopouzdanje i znati prepoznati vlastite vrijednosti. Novina je i to da se oprema prostor u OŠ Matko Vuković u kojem će od jeseni biti produženi boravak.

HR: Prije dolaska na ovu dužnost u HNV, što je bilo krajem prošle godine, radili ste kao školski psiholog. Kako iz te Vaše profesionalne vizure ocjenjujete kvalitetu nastave na hrvatskom jeziku?

O kvaliteti nastave na hrvatskom jeziku najbolje govore rezultati i godine iza nas. Ne treba biti poseban stručnjak da se primijeti kako se unatrag 13 godina povećava broj djece koja upisuju hrvatske odjele, a koliko ja znam bio je samo jedan slučaj u povijesti hrvatskih odjela da se jedan učenik ispisao. To dovoljno govori o kvaliteti nastave i zadovoljstvu kako roditelja tako i djece. Bilo je dosta primjera i da se djeca prepisuju u višim razredima s drugog nastavnog jezika iz iste ili iz drugih škola u hrvatski odjel. Tako da plodovi najbolje govore o kvaliteti stabla. A o savjesnosti i angažiranosti djece najbolje govore njihovi rezultati na natjecanjima. Ove godine iz matematike smo imali 6 osvojenih prvih mjesta na općinskom natjecanju, iz srpskog kao nematerinijeg 9 plasmana na republičko natjecanje, iz engleskog jezika 2 učenika su se plasirala na republičko natjecanje, iz informatike 5. mjesto na republičkom, iz kemije 2. mjesto na okružnom, iz geografije prvo mjesto na općinskom, iz biologije 11 učenika među prva tri mjesta na okružnom... To je samo dio uspjeha, jer su neka natjecanja još u tijeku, a slijede i republičke razine natjecanja. Evo još jednog zanimljivog primjera: nedavno održano natjecanje *Hippo* iz engleskog jezika, na kojem su prva dva mjesta osvojila djeca iz hrvatskih odjela. Oni su bili uspješniji od svojih vršnjaka iz paralelnih bilingvalnih srpsko-engleskih odjela u istoj školi. Kvaliteti nastave uveliko pridonosi to što su odjeli na hrvatskom manji po broju učenika, te je prisutan posvećeniji, diferenciran i individualiziran rad s djecom.

HR: Kakva je situacija s udžbenicima?

Ovih je dana HNV potpisao ugovor sa Zavodom za izdavanje udžbenika glede izrade prvog autorskog udžbenika, riječ je o udžbeniku iz glazbenog odgoja...

Da, izrada udžbenika za osnovnu školu se konačno privodi kraju. Prošlog tjedna smo dobili pozitivno mišljenje ekspertize za povijest i geografiju za VI. razred, a vjerujem da će tako biti i s udžbenikom iz fizike za VIII. razred. Ovo potpisivanje autorskih ugovora za udžbenik glazbene kulture je na neki način povijesno, jer se do sada u inicijativi Hrvatskog nacionalnog vijeća još nismo upuštali u izradu autorskih udžbenika. Glazbena kultura je specifična, jer se u sadržaj može ugraditi i do 60 posto nacionalnih pjesama, tradicije i kulture tako da već s nestrpljenjem očekujem vidjeti primjerice pjesmu *Al sam rđav* u našem udžbeniku. Paralelno s izradom nedostajućih i pisanjem autorskih udžbenika uskoro ćemo i s BIGZ-om potpisati autorske ugovore za izradu nacionalnih dodataka za predmete koji su nam od nacionalnog interesa: povijest, geografiju, svijet oko nas, priroda i društvo, koji će biti posebno tiskani kao priručnici. Nakon što okončamo priču s osnovnoškolskim udžbenicima, što vjerujem da će biti uskoro, prelazimo na potpisivanje memoranduma o suradnji s Ministarstvom prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i Zavodom za udžbenike i za izradu udžbenika za srednje škole. Inače, novim Zakonom o udžbenicima, nakladnik koji prijavi udžbenik na listu, dužan je snositi troškove izrade i tiskanja, što znači da HNV konačno neće više izdvajati sredstva za to.

HR: U kojoj je fazi izrada Strategije za obrazovanje na hrvatskom jeziku u Srbiji?

Izrada Strategije obrazovanja je u poodmakloj fazi i sada se već naziru okviri. Tim od osmero stručnjaka izradio je

potrebne analize i ono što nam preostaje je još ispitivanje javnog mnjenja naše zajednice po pitanju obrazovanja, te pozivam sve da se uključe i sudjeluju u anketi koje će biti dostupna i na sajtu i facebook stranicama Hrvatskog nacionalnog vijeća. Rezultati analiza će nam ukazati na nedostatke, izradit ćemo ciljeve i akcijski plan za provedbu zadataka po prioritetima. Pisanje strateškog dokumenta treba biti završeno do kraja ovog mjeseca, onda će on ići na javnu raspravu u više gradova Vojvodine u kojima Hrvati žive u značajnijem broju, konzultirat ćemo stručnjake iz područja obrazovanja, a krajem svibnja Strategija bi se trebala naći pred vijećnicima HNV-a.

HR: U hrvatskoj je navrata bilo priče o osnutku Hrvatskog školskog centra (HŠC) u Subotici...

Jedan od rezultata Strategije, koji će slijediti nakon njenog usvajanja, će upravo biti i projekt Hrvatskog školskog centra. Što se tiče samog ustroja Centra, tu ima više viđenja, ali o tome ćemo više znati nakon ispitivanja potreba naše zajednice, mogućnosti i načina ostvarivanja Centra. U cilju pripremanja za ovaj projekt, nedavno smo posjetili Hrvatski katolički centar u Sarajevu, znamo za iskustva školskog centra u Pečuhu... HŠC je mogućnost da na jednom mjestu okupimo kadrove koje imamo ovdje u zajednici, ali i one koji bi se vratili iz Hrvatske nakon studija. Da im se osigura mjesto u zajednici, a s druge strane da se poveća kvaliteta jezički stručnog kadra u nastavi na hrvatskom. U realizaciji ovog projekta očekujemo pomoć i Hrvatske i Srbije. Važno je da se stvori jezgra, jer ako nema jezgre, kao u slučaju atoma, sva energija se rasipa. Uvjerena sam da imamo puno potencijala i kapaciteta i za tako jedan veliki projekt kakav je školski centar.

HR: Postoje planovi i za pokretanje nastave na hrvatskom jeziku u

nekim školama u kojima je do sada nije bilo...

Da, plan je da od jeseni bude otvoren odjel u srednjoj Medicinskoj školi u Subotici, smjer medicinski tehničar. Dobili smo suglasnost škole, resornog pokrajinskog tajništva, ravnatelja Školske uprave, te sada čekamo odgovor Ministarstva. Nadalje, plan je otvorenje isturenog glazbenog odjela apatinske Muzičke škole u Sonti, gdje bi se izučavala tambura i to na hrvatskom jeziku. Što se tiče hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, u Baču smo već razgovarali s gradonačelnikom i očekuje nas razgovor s ravnateljicom škole oko uvođenja ovog predmeta. Radimo na tome da se taj predmet počne izučavati i u osnovnim školama u Petrovaradinu i Beočinu. U tim mjestima postoji kritična masa učenika zainteresiranih za taj predmet. Važno je napomenuti da je s Ministarstvom dogovoreno da će ove godine biti uniformne ankete za sve škole u Srbiji koje će onda u anketama kao izborni predmet morati ponuditi hrvatski jezik s elementima kulture.

HR: Kao razlozi za neupisivanje djece u hrvatske odjele često se navode strah ili tzv. »izdvajanje djece«. Kako Vi vidite ovu problematiku, što biste u tom kontekstu, savjetovali roditeljima?

Nisam dobra savjetnica po ovom pitanju, jer sam ja isto jedna od mnogih koja ne želi »izdvajati« svoje dijete. Evo i moje drugo dijete će od jeseni postati prvašić u hrvatskom odjelu. Ni jednog trenutka nismo imali dvojbe hoćemo li iskoristiti mogućnost da dijete nastavi svoj odgoj i obrazovanje kakvo smo mi u obitelji započeli. Da izučava isti jezik, tradiciju, običaje i vjeru i kod kuće i u školi. Da se okruži prijateljima koji će imati iste ili slične vrijednosti koje su i nama od iznimne važnosti. Dakle, mi smo isto jedni od onih koji »ne žele izdvajati« svoje dijete i zato smo odlučili upisati ju u prvi razred na svom materinjem, hrvatskom jeziku.

MANIFESTACIJA SRIJEMCI SRIJEMU ODRŽANA U NOVOM SADU

Potvrda uspješnog rada srijemskih udruga

Od prije četiri godine, kada je prva manifestacija Srijemci Srijemu održana u Šidu do danas, odagnale su se sve sumnje da će manifestacija tog tipa biti kratkog daha

Četvrti put za redom predstavnici hrvatskih kulturnih udruga iz Srijema okupili su se na manifestaciji *Srijemci Srijemu*, kako bi široj javnosti prezentirali svoj rad na očuvanju bogatog kulturnog naslijeđa, tradicije i običaja. Ovoga puta domaćin je nakon Šida, Srijemske Mitrovice i Rume, bilo HKPD Jelačić iz Petrovaradina, a manifestacija je održana u subotu 16. travnja u Studiju M u Novom Sadu pred velikim brojem posjetitelja i dužnosnika, predstavnika pokrajinske Vlade, Veleposlanstva Republike Hrvatske, Hrvatskog nacionalnog vijeća, kao i pred-

stavnika i članova hrvatskih udruga. Ovogodišnja manifestacija potvrdila je da se cilj i ideja koja je potekla od Hrvatskog nacionalnog vijeća i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata prije četiri godine i ostvarila, a to je da ova manifestacija svake godine dobiva na kvaliteti, kako u pogledu samog sadržaja tako i u organizacijskom smislu.

POVEZNICA S PROSLAVOM JUBILEJA

Ovogodišnji domaćin manifestacije HKPD Jelačić iz Petrovaradina danas je od male-nog instrumentalnog vokalnog

sastava i autentičnog zvuka tradicijskih instrumenata izraslo u svestranu kulturnu instituciju petrovaradinskih Hrvata s više od 300 članova. U okviru Udruge djeluje nekoliko glazbenih sekcija od pjevačkih zborova, tamburaških klupa do povijesne sekcije. Sama ideja da domaćin ovogodišnje manifestacije *Srijemci Srijemu* bude hrvatska udruga iz Petrovaradina, potekla je od pokojnog župnika Gospe Tekijske u Petrovaradinu **Stjepana Barišića**, koji je želio da manifestacija bude održana na Tekijama, jer se ove godine obilježava i značajan jubilej, 300. obljetnica znamenitog srijem-

skog marijanskog svetišta:

»Župnik Stjepan Barišić bio je veliki prijatelj naše udruge i puno nam je pomogao u našem radu. Željeli smo ispoštovati njegovu želju i biti domaćini ovogodišnje manifestacije. Želja nam je bila da bogatim programom hrvatskih srijemskih udruga obogatimo ovaj prostor, želeći razgaliti publiku i dati satisfakciju svim sudionicima da ono što vrijedno vježbaju ovdje i prikažu. Mislim da je ove godine program izuzetno bogat, a sama manifestacija pokazuje da iz godine u godinu i u jednom organizacijskom smislu postaje kvalitetnija. Jer učimo se na starim greškama, na vrijeme se sastajemo i nastojimo da svi skupa, sve srijemske udruge zajedno s HNV-om i Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata pridonesemo da ova manifestacija bude na što većoj razini festivalskog karaktera«, istaknuo je predsjednik HKPD-a Jelačić **Petar Pifat**.

ISTRAJNI U OČUVANJU SVOG IDENTITETA

Na ovogodišnjoj manifestaciji predstavili su se osim domaćina, članovi HKPD-a *Tomislav iz Golubinaca*, *HKC Srijem – Hrvatski dom iz Srijemske Mitrovice*, *HKPD Matija Gubec iz Rume*, *HKD Šid iz Šida*, *HKD Ljuba iz Ljube*, *Društvo hrvatske mladeži Zemuna i Zajednice*

Hrvata Zemuna – knjižnica i čitaonica *Ilija Okruglić* iz Zemuna, a kao gosti nastupili su Pjevačka skupina *Tragovi Šokaca* iz Bača. Svi skupa potvrdili su veliki značaj ovakve vrste manifestacije kao i težnju i svoju istrajnost na očuvanju hrvatske tradicije i kulture:

»Osim prilike da se na ovoj manifestaciji široj javnosti predstavi samo dio rada hrvatskih udruga, ovakvi susreti su prilika da se između članova hrvatskih udruga međusobno razmijene iskustva. Ovakav tip manifestacije svakako je od iznimnog značaja za očuvanje našeg nacionalnog i kulturnog identiteta, kao i da pokažemo javnosti da hrvatska zajednica ovdje postoji i da je vrlo aktivna, kako u kulturnom tako i svim drugim sferama iz javnog života«, istaknuo je član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za kulturu **Zlatko Načev**.

Od prije četiri godine, kada je prva manifestacija Srijemci Srijemu održana u Šidu do danas, odagnale su se sve sumnje da će manifestacija tog tipa biti kratkog daha:

»Na ovaj način pokazujemo da možemo i slobodno izražavati svoj nacionalni identitet u ovom slučaju, u domenu kulture. Održavanjem ove manifestacije, dolaskom ovdje mnogih sudionika hrvatskih udruga, pokazujemo da su ona najteža vremena a koja su osobito srijemski Hrvati doživjeli prije 25 godina, iza nas. A to ne zavisi samo od drugih nego i od nas samih koji trebamo slobodno izražavati naš identitet, bez obzira što to nije toliko jednostavno zbog različitih prepreka i malicioznih komentara na koje

ponekad nailazimo. Trebamo biti ustrajni i vjerujem da ćemo i u budućnosti očitovati slobodno svoju nacionalnu pripadnost, slobodno se izražavajući ne samo na kulturnom planu, nego i kada je u pitanju obrazovanje, informiranje, službena upotreba jezika, pa i politika«, istaknuo je predsjednik HNV-a **Slaven Bačić**.

BOGATSTVO KULTURNOG NASLIJEĐA NA JEDNOM MJESTU

Svi sudionici ovogodišnje manifestacije na reprezentativan način predstavili su samo dio onoga što rade na očuvanju kulture vojvođanskih Hrvata:

»Čast mi je biti ovdje s vama i zajedno s onima koji čuvaju i stvaraju kulturu vojvođanskih Hrvata. Naglašavam zajedno, jer je to jako važno kada su u današnjem svijetu prisutne razne podjele. U ovakvim trenucima mi sebe predstavljamo kao narodnu zajednicu koja se ima čime pokazati. Srijemski

Hrvati su jedni od najvažnijih segmenata hrvatske zajednice u Vojvodini, a kultura srijemskih Hrvata vjerojatno najznačajniji moment, a tu je kulturna baština i stvaralaštvo najznačajnije», poručio je ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**.

Potporu ovakvoj vrsti manifestacije pružili su i predstavnici Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu:

»Drago mi je da je ovo sada već tradicionalna manifestacija gdje se prezentira hrvatska i kulturna baština i gdje se nastavlja ispunjavati svoj temeljni cilj ka očuvanju hrvatske tradicije i kulture, te povezanosti Hrvata Srijema s ostatkom hrvatskog korpusa u Srbiji. Ovakav trud i entuzijazam, kako organizatora tako i svih sudionika, zaslužuje ne samo pohvalu već i snažnu potporu hrvatskog diplomatskog korpusa koja, vjerujte, ni u budućnosti kao i do sada, neće izostati«, istaknuo je **Stjepan Glas** iz Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu.

Iskrenu ruku prijateljstva hrvatskoj zajednici kao i punu potporu u radu hrvatskih institucija i udruga, pružio je

i potpredsjednik Vlade APV **Miroslav Vasin**:

»Obraćam vam se u ime prijatelja i u ime onih koji su vam uvijek bili prijatelji i koji su uvijek stajali uz vojvođanske vrijednosti. Vi Hrvati ste jedni od izuzetnih vojvođanskih vrijednosti, jer ovaj čilim koji se zove Vojvodina satkan je od toliko lijepih boja a u njemu sadrži i boju koja ste vi. Bez hrvatske nacionalne zajednice, kao ni bez

preostalih 25 nacionalnih zajednica, Vojvodina ne bila bi jedinstvena regija u Europi. Nema regije u Europi gdje na jednom malom prostoru žive pripadnici toliko nacionalnih zajednica i čast mi je što smo takvu Vojvodinu čuvali i uspjeli očuvati. Naš osjećaj je da moramo i želimo živjeti zajedno, podržavati jedni druge i kad je teško i kad je lako i naš je osjećaj da su vojvođanske vrijednosti nešto

što moramo zajednički čuvati«, poručio je Miroslav Vasin.

Već naredne godine domaćin manifestacije *Srijemci Srijemu* bi trebalo biti HKPD *Tomislav iz Golubinaca*. Želja svih predstavnika hrvatskih udruga iz Srijema je da ona iz godine u godinu sve više dobije na kvaliteti i da se održavanje ove manifestacije nastavi još dugu godina.

S. Darabašić

Dijelimo iste vrijednosti

Predsjednik Pokrajinskog odbora Demokratske stranke **Miroslav Vasin** i predsjednik Demokratskog saveza Vojvodanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** su 17. travnja posjetili Golubince. Vasin

je li teže nacionalnim zajednicama koje su bile nepoželjne u Vojvodini ili onima koji su stajali uz njih, podsjetio je Vasin.

»Demokratska stranka sa svojim koalicijskim partnerima nastaviti će raditi na izgradnji

u koaliciju s DS-om, jer dijele iste vrijednosti, te će u koaliciji s ovom strankom nastupiti na svim razinama od lokalnih do republičkih.

Vasin i Žigmanov posjetili su i udrugu OAZA za osobe s posebnim potrebama, gdje su se upoznali s radom ove udruge gdje boravi svakodnevno petnaest osoba kao i Udrugu žena

Vesele Sremice, gdje ih je predsjednica Udruge **Zvezdica Crljen** upoznala s njihovim aktivnostima.

Na štandu DS-a Golubinčani su imali priliku vidjeti program i kandidate DS-a pod sloganom »Samo glas za Demokratsku stranku je glas za Golubince«.

Ivan Radoš

je istaknuo kako Demokratska stranka od osnivanja gradi multietničnost, toleranciju, multikulturalnost i prihvaćanje razlika i da su na to izuzetno ponosni, za razliku od drugih koji se nacionalnim zajednicama bave samo onda kada im je to interes ili u predizbornim kampanjama. U pojedinim momentima, a napose devedesetih godina prošlog stoljeća nekada se nije znalo

multietničkog društva, očuvanju višejezičnosti i promoviranju zajedničkog života kao vrhunskih vojvodanskih vrijednosti. Nema nijedne regije u Europi gdje na tako malom prostoru živi dvadeset pet nacionalnih zajednica i to su principi od kojih DS ne odustaje«, poručio je Vasin.

Žigmanov je istaknuo kako je prirodno što je DSHV ušao

DZH s Mađarskim pokretom

Demokratska zajednica Hrvata (DZH) je od osnutka sudjelovala na izborima na svim razinama, ali do sada nisu imali svojih zastupnika. Na ovim izborima nastupaju u koaliciji s Mađarskim pokretom. Na lokalnim izborima u Subotici se njihov predsjednik **Đorđe Čović** nalazi na 7. mjestu izborne lista *Jenő Maglai – Pokret za građansku Suboticu* koju podržava Mađarski pokret, a na pokrajinskim izborima je Čović na 8. mjestu izborne liste.

Izborna lista *Mađarski pokret – za promjene, Demokratska zajednica vojvodanskih Mađara i Demokratska zajednica Hrvata* za republičke izbore je odbijena, jer je među 10.000 predatih potpisa pronađeno 1.611 potpisa koji su ovjereni krivotvorenim pečatom Prvog osnovnog suda u Beogradu, priopćio je predsjednik Republičke izborne komisije **Dejan Đurđević**.

HGS: Racionalno rješavati probleme

»**P**redsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slaven Bačić**, nastupajući u ime institucije čiji je primarni zadatak da zastupa i afirmira interese hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, svojom izjavom da se u ovdašnjoj javnosti stvara 'antihrvatska histerija' nakon odluke Republike Hrvatske da ne podrži otvaranje poglavlja 23 u pregovorima Srbije s EU, učinio je da se zapitamo – u ime čijih interesa i za čiji račun HNV djeluje i oglašava se i ovoga puta?

Hrvatski građanski savez snažno se protivi dnevno-političkoj instrumenalizaciji

krovne institucije Hrvata u Srbiji, te uzurpiranju prava da se bez debate na sjednici Vijeća ili još bolje – širih konzultacija unutar zajednice i njenih relevantnih aktera, Hrvati u Srbiji predstavljaju kao 'žrtve', a zajednica na taj način održava u stanju latentnog straha od većinskog naroda (ili pak drugih naroda u širem okruženju)«, navodi u priopćenju za javnost predsjednik Hrvatskog građanskog saveza **Tomislav Stantić** i naglašava kako »Hrvatski građanski savez smatra da je uloga Hrvatskog nacionalnog vijeća da ima kontinuiranu razmjenu

informacija i stavova s institucijama Republike Srbije, da gradi mostove i održava konstruktivnu komunikaciju s najvišim predstavnicima matice, te da svuda i na svakom mjestu bude glas razuma i racionalnog pristupa u rješavanju problema koji, bez svake sumnje, postoje na relaciji Zagreb – Beograd«.

U priopćenju se, među ostalim, navodi i da »iznošenje proizvoljnih, osobnih ili stranačkih stavova predstavnika HNV-a u javnosti nema i ne može imati pozitivan učinak ni unutar hrvatske zajednice (koja će se dodatno samoizolirati i zatvarati), niti u širem okruženju koje

će nastaviti da održava distancu prema pripadnicima/cama hrvatske manjine«.

Na koncu priopćenja, predsjednik ove udruge poziva HNV na poticanje razgovora glede otvaranja pregovaračkog poglavlja 23.

»Zato pozivamo i HNV i druge utjecajne aktere u zajednici da danas i ubuduće čine sve što je u njihovom djelokrugu rada kako bi potaknuli razgovore predstavnika Srbije i Hrvatske o poglavlju 23 i razriješili ona pitanja koja se nameću kao sporna u trenutku kada je moguće otvoriti ovo značajno poglavlje«.

BOLESTI KOJE PRENOSE KOMARCI U NAŠEM PODNEBLJU

Trebamo li se plašiti uboda komaraca?

Razgovor s dr. Dragicom Kovačević – Berić, načelnicom Centra za prevenciju i kontrolu bolesti u Subotici

Komarci (*Culicidae*) spadaju u porodicu kukaca, imaju oko 50 rodova i obuhvaćaju oko 33.000 vrsta. Kod nas su najrasprostranjeniji tzv. domaći komarci *Culex*, a posljednjih godina primjećeno je širenje azijskog tigrastog komarca (*Aedes albopictus*). Proljeće je vrijeme kada se više boravi u prirodi, a ujedno je i vrijeme pojave velikog broja komaraca. Zabrinjavajući medijski napisi o različitim virusnim bolestima koje šire komarci, bili su povod za razgovor s dr. **Dragicom Kovačević – Berić**, načelnicom Centra za prevenciju i kontrolu bolesti u Subotici.

KOLIKO SMO UGROŽENI OD KOMARACA

»Klimatske promjene u vidu povećanja prosječnih vrijednosti temperature i promjene količine padalina uvelike utječu na pojavu, rasprostranjenosti sezonske varijacije vektorskih zaraznih bolesti koje prenose komarci (groznica Zapadnog Nila, zikavirusna infekcija, malarija, žuta groznica, denga, čikungunja groznica). Procjenjuje se da svako povećanje temperature za 0,1 stupanj Celzija širi stanište komaraca i do 150 kilometara u smjeru sjeverne zemljopisne granice zemljine kugle. Širenjem granica i mi postajemo potencijalna privremena ili trajna

staništa za vrste komaraca prenositelja određenih bolesti. Za sada za stanovnike našeg podneblja jedino postoji opasnost od prenošenja uzročnika groznice Zapadnog Nila. Međutim, ne smije se zaboraviti na one ljude koji poslom, turistički ili iz nekih drugih razloga borave u endemskim područjima (tamo gdje su udomaćene navedene bolesti, odnosno prenositelji istih)«

BOLESTI KOJE PRENOSE KOMARCI

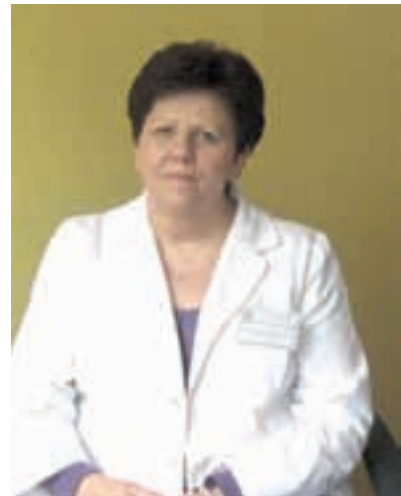
Bolest koji domaći komarci mogu prenijeti je groznica Zapadnog Nila, a bolest o kojoj se u posljednje vrijeme najviše govori, a prenose je komarci je zika virus. Kako se ove bolesti manifestiraju i kolika je potencijalna opasnost od njih dr. Kovačević – Berić govori:

»Groznica Zapadnog Nila je potencijalno teško oboljenje koje se prenosi ubodom zaraženog komarca iz roda *Culex* (takozvani domaći komarac). Uzročnik je virus groznice Zapadnog Nila koji je prvi put izoliran i identificiran u oblasti Zapadni Nil u Ugandi 1937. godine. Danas je ovaj virus najrasprostranjeniji arbovirus (virus koji se prenosi artropodima, odnosno insektima) na svijetu. Rezervoar zaraže su ptice (uglavnom gavrani i čavke). Simptomi bolesti javljaju se 3-14 dana nakon uboda

zaraženog komarca. Kod oko 80 posto inficiranih osoba ovo oboljenje prođe bez simptoma. Oko 20 posto zaraženih osoba ima blagu kliničku sliku u vidu groznice, glavobolje, mučnine i povraćanja. Obično pomenu ti simptomi prolaze u roku od par dana, mada su zabilježeni slučajevi kada je oboljenje trajalo i više tjedana. Kod jednog oboljelog od 150 inficiranih dolazi do razvoja teške kliničke slike, odnosno neuroinvasivnog oblika bolesti (upale moždanih ovojnica ili mozga). Osobe iznad 50 godina starosti imaju veći rizik od nastanka težeg oblika bolesti. Od životinja najčešće oboljevaju konji. Bolest se sa zaraženih ljudi i konja ne širi dalje, već isključivo ujednom inficiranih komaraca«.

Kod nas su najčešće prenositelji domaći komarci. Na početku se mislilo da oni ne prenose bolesti, već da su prenositelji tigrasti komarci, međutim ispitivanjima na Biološkom fakultetu Instituta za biocide utvrdilo se da je puno veća zaraženost kod domaćeg komarca nego kod tigrastih.

»Virus zika ograničen je na tropska područja gdje su prenositelji one vrste komaraca koje kod nas ne žive. Razdoblje inkubacije za ovu infekciju iznosi od 3 do 12 dana nakon uboda zaraženog komarca. Većina infekcija (od 60 do 80 posto) prolazi simptomatski, a u osta-

lim slučajevima bolest ima blagu kliničku sliku. Tipični simptomi su osip, groznica, bolovi u mišićima, zglobovima, konjunktivitis i glavobolja. Bolest obično traje 4 do 7 dana i prolazi bez ozbiljnih komplikacija. Ponekad se javlja i bol u predjelu očnih jabučica, te stomachne tegobe. Liječenje je simptomatsko i uglavnom se zasniva na ublažavanju bolova, snižavanju tjelesne temperature i na primjeni antihistaminika u slučaju pojave osipa koji je praćen svrabom. Za sada ne postoji cjepivo ili lijekovi za prevenciju infekcije«, ističe dr. Kovačević – Berić.

KAKO SE ZAŠTITITI?

Iako nije moguće u potpunosti se zaštititi od uboda komaraca, možemo djelomično kontrolirati njihovo širenje uništavanjem potencijalnih staništa (izvora stajace vode). U tom smislu, dr. Kovačević – Berić dala je nekoliko savjeta.

»Najlakši i najefikasniji način prevencije navedenih bolesti je

sprječavanje uboda komarca. U tom smislu preporučuje se izbjegavanje područja na kojima živi veliki broj kukaca kao što su močvare ili šume. Treba voditi računa da se na mjestima na kojima ljudi borave isušuju izvori stajanje vode. Potrebno je upotrebljavati repelente na otvorenim dijelovima tijela prigodom boravka na otvorenom. Nošenje odjeće koja prekriva ruke i noge, te je preporučljivo da odjeća bude komotna jer komarci mogu ubosti i preko odjeće. Izbjegavanje boravka na otvorenom u vrijeme najintenzivnije aktivnosti komaraca (u sumrak ili u zoru). Kao zaštita od komaraca preporučuju se klimatizirane prostorije, jer je broj kukaca u takvim prostorijama znatno manji. Preporučuje je uporaba zaštitnih mreža na prozorima, vratima ili oko kreveta. U slučaju putovanja u inozemstvo, pogotovo ako se radi o tropskom ili subtropskom području, obavezno se treba pridržavati svih navedenih mjera prevencije koje podrazumijevaju i uzimanje lijekova (hemiprofilaksa) prije odlaska, tijekom boravka i po povratku iz malaričnog područja. U slučaju pojave bilo kakvih simptoma bolesti po povratku s putovanja odmah

se treba javiti liječniku i navesti podatak o putovanju i eventualnom ubodu komarca ili drugih insekata».

UJED KRPELJA

Osim komaraca, kukac na kojeg bi također trebalo obratiti pozornost, jer je njegov ujed potencijalno daleko opasniji od ujeda komarca, je krpelj. Prijenosnik je lajmske bolesti koja može rezultirati invaliditetom i smrću.

»Kada pričamo o transmisivnim bolestima na našem području veća je opasnost i

veću pozornost treba obratiti na ubod krpelja. To iz razloga što na našem području krpelj prenosi uzročnika tzv. *Borrelia burgdorferi* koji je uzročnik lajmske bolesti. To ne znači da će svaka osoba koja bude ubodena od krpelja razviti infekciju. Međutim, ako se na vrijeme ne prepozna i pravilno ne liječi, bolest može prijeći u kroničnu formu s invaliditetom, pa i smrtnim ishodom. Komarci na našem području prenose samo

groznicu Zapadnog Nila, a koje se javlja samo u blagom oboljenju».

Lijepo vrijeme poziv je za boravak u prirodi u šumama, na rijekama i jezerima. S obzirom na predstojeće praznike, sigurno će se mnogi odlučiti na izlet i kampiranje u prirodi. Upravo radi toga treba poslušati savjete liječnika i zaštititi se na najbolje mogući način.

Aleksandra Prčić

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE O PODNESENOM ZAHTEJU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJ PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta *VIP MOBILE* doo Omladinskih brigada br.21 Novi Beograd podnio je dana 11.4.2016.godine pod brojem IV-08-501-140/2016 Zahtjev za davanje suglasnosti na Studij procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »RADIO BAZNA STANICA – NS2051_02 SU BAJNATSKA«, na katastarskoj parceli 10981 KO Donji grad, ulice Bajnatska br.40 (46.084055°, 19.673848°).

Javni uvid u predmetni Studij može se izvršiti u prostorijama Odsjeka za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, II. kat soba 226, svakog radnog dana od 10-12 sati od 18.4.2016. do 16.5.2016., a javna prezentacija Studija održat će se 20.5.2016. godine u 12 sati u prostorijama Odsjeka.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE O PODNESENOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta AD NIS Novi Sad, Direkcija za kapitalnu izgradnju, Narodnog fronta br.12, podnio je dana 8.4.2016. godine pod brojem IV-08-501-138/2016, Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Izgradnja stanica za snabdevanje gorivom- Subotica 4«, na katastarskoj parceli 21124/5 KO Donji Grad, Subotica, ulica Somborski put bb (46.089715°, 19.645294°).

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Odsjeka za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg Slobode 1, Gradska kuća, II. kat, soba 226).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ovog obavještenja mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronski na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Treba li izaći na izbore?

IVANA RAIĆ,
Sombor

Izbora kao da nema

Ne pratim politiku, pa tako ne pratim ni ovu kampanju koja je u tijeku. Niti odlazim na stranačke mitinge, niti pratim predizborni program u medijima. Tako da, što se mene tiče, ovih izbora kao i da nema. Imam nekako dojam da su malo-malo pa neki izbori i da smo stalno u nekoj kampanji, ali mislim da je većini ljudi previše i kampanje i politike. Naročito mladima koje politika pretjerano ne zanima. Mi mladi hoćemo raditi, putovati, živjeti u normalnoj državi, a politikom neka se bave političari. Nažalost, kod nas nije tako i politika se bavi svima nama i itekako određuje naše živote. Najradije bih da sva ova pompa oko izbora što prije prođe i da se nastavi naš normalan život. Hoću li glasovati ili ne, još ne znam. Koliko moj jedan glas može nešto promijeniti, utjecati na rezultate izbora? Nimalo. Ima onih koji kažu da, bez obzira na sve, treba glasovati i iskoristiti pravo koje imamo kao punoljetni građani – da biramo one koji će nas zastupati. U pravu su, ali koliko ti koje mi biramo poslije izbora, kada se zaborave sva obećanja zastupaju nas i naše interese? Zato i dvojim da li uopće izaći na izbore, jer kakva je svrha toga. Mislim da tako razmišljaju mnogi, jer uglavnom na izbore izađe nešto iznad polovice onih koji imaju pravo glasa. Da ljudi zaista vjeruju da mogu nešto poboljšati svojim glasovima izlaznost bi bila veća. Ovako, čini mi se da je većina u nekoj vrsti apatije i nezanimiranosti i za njih izbora kao i da nema.

Z. V.

STJEPAN ČOBAN,
Bač

Ne propustiti

Mnogi građani u dilemi su izaći na glasovanje ili ne. Iako stalno verbalno izražavaju nezadovoljstvo postojećim stanjem u državi, na birališta neće izaći. Ne razumijem njihov stav – ne vrijedi da se samo maltretiram, moj glas ništa neće promijeniti. Naprotiv, ukoliko želimo izglasovati promjene, neophodan je vrlo visok postotak izlaznosti. Osobno, takvih dilema nikada nisam imao, na glasovanja sam izlazio redovito. Smatram da je to moje pravo, ali i moja obveza. Iako mislim da od ovih, nepotrebnih izvanrednih izbora ne možemo očekivati nikakve promjene, osobito one nabolje, mislim da bi svaki glasač trebao iskoristiti svoje zakonsko pravo na biranje. To je jedini način na koji građani mogu izraziti svoje mišljenje o političkim ponudama onih koje biramo. Kod nas neizlazak na birališta već postaje masovna pojava, a poslije objave rezultata izbora, u pravilu, u negodovanju su najglasniji apstinenti od glasovanja. Svi znamo kako nam je, svi znamo želimo li produljiti ovim putem ili želimo korjenite promjene, međutim, ne znam zbog čega, apstinencija od glasovanja sve je više. Mislim da to odgovara opciji na vlasti, jer ima armiju discipliniranih birača, pa što je manji postotak izlaznosti, bit će veći postotak njihove pobjede. To je vrlo neodgovorno ponašanje. Čovjek ne pokazuje svoje mišljenje u pravo vrijeme i na pravom mjestu, a izravna posljedica je ta što poslije izbora nema što očekivati. Skeptik sam glede promjene ponašanja dijela birača nabolje, jer mislim da onaj koji sada neće izaći na izbore, ne izlazi nikada.

I. A.

ZVONIMIR LUKAČ,
Sombor

Obavezno na izbore

Nemam tu dilemu – na ove izbore treba obavezno izaći i glasovati. To je moje mišljenje i mislim da bi tako trebali razmišljati i svi oni koji žele da se poslije ovih izbora promijeni vlast u našoj državi.

Znam, reći će mnogi: pa za koga glasovati? Treba glasovati za stranke koje nisu u sadašnjoj vlasti i za stranke čiji program je suglasan s našim stavovima i idejama, za stranke koje daju realna i ostvariva obećanja. Izbori su prilika da nešto pokušamo promijeniti i zato treba iskoristiti tu šansu. Znam da postoje zagovornici ideje bijelih listića odnosno neizlaska na glasovanje, ali što time dobivamo? Ništa. Samo dajemo mogućnost da se naš glas zloupotrijebi. S obzirom na to što se sve događa nije nemoguće ni to. Jednostavno, netko u biračkom odboru glasa umjesto vas. Zato 24. travnja treba izaći i glasovati. Ako većina bude to uradila, imamo šanse da doprinesemo promjenama. Samo pričati kako ovo ili ono nije dobro, a onda na dan glasovanje ostati kod kuće ne donosi nikakve promjene. A većina je upravo takva. Kada ima priliku uraditi nešto, zapravo ne uradi ništa. S jedne strane mogu i razumjeti ljude koji tako razmišljaju, jer im je dosta i kampanje i politike i političara i žele živjeti svoj sasvim običan život. Nažalost, mi ne živimo u takvoj državi i zato je važno iskoristiti pravo koje imamo, a to je pravo da glasujemo i biramo one koji će voditi naš grad, Pokrajinu i državu. Ja dileme nemam: svoje glasačko pravo iskoristit ću u nedjelju. I to bi trebali svi uraditi.

Z. V.

**RAZGOVOR O RADU HKUPD-A
STANISLAV PREPREK, NOVI SAD**

IVANKA HORVATIĆ, PREDSJEDNICA

Nemamo čak ni telefon, ni računalo

nika koje su usvojili s ciljem da se uvjeti rada ove udruge poboljšaju, stvore preduvjeti za rad nekih novih sekcija, ali isto tako da se afirmiraju novi i mladi članovi.

Kakvi su Vam planovi, a na čega ćete staviti posebnu pozornost u svom radu?

Kao i sve ostale udruge tako i naša ima određene probleme koje bismo trebali riješiti kako bismo nastavili uspješno raditi. Prije svega pozornost ćemo staviti na osiguranje adekvatnijih uvjeta za rad. Osnovne stvari nam nedostaju

– telefon i računalo. Redovito apliciramo preko raznih natječaja za sredstva na koje kao udruga imamo pravo, a veliku potporu do sada smo imali od samog grada, pokrajinske Vlade i Veleposlanstva Republike Hrvatske. Imamo ambiciozne planove. Na prvom mjestu nam je povećanje i pomlađivanje članstva Udruge, poboljšanje uvjeta za rad, kao i učvršćivanje suradnje s ostalim hrvatskim udrugama ovdje u Srbiji, a i u Republici Hrvatskoj. Nadamo se da ćemo uspjeti dobiti sredstva za naše redovite aktivnosti i od HNV-a i ostalih hrvatskih institucija, kako bi naša udruga nastavila uspješno raditi.

Nekoliko sekcija radi u okviru Udruge. Među njima svakako posebno mjesto zau-

zima literarna sekcija. Je li u planu osnivanje još neke sekcije?

Osim pjevačke ženske skupine, dramske sekcije koju treba obnoviti, literarno-književna sekcija zauzima posebno mjesto. Članovi te sekcije tijekom godine, a sada već sedme zaredom, rade na izdavanju zbirke poezije pod nazivom *Prepekovo proljeće*. Predstavljanje zbirke *Prepekovo proljeće* organizira se svake godine i to je jedina kulturna manifestacija Hrvata u Novom Sadu, koja je vremenom postala i tradicionalna. Članovi literarne sekcije se po kvaliteti izdvajaju od ostalih literarnih sekcija hrvatskih udruga, u njima je izvor narodnog stvaralaštva i osnovica očuvanja identiteta i jezika naše nacije i smatram da zaslužuje veću materijalnu potporu. Nama je u planu osnovati i tamburašku sekciju ukoliko bismo imali mogućnosti, kako bismo se u što širem obimu predstavili javnosti i upoznali ih sa svojim radom.

Na koji način ćete afirmirati novo članstvo i mlade ljude?

Prema nekim podacima kojima raspolažemo, u Novom Sadu živi oko 3.000 Hrvata. U našoj udruzi petnaestoro članova je aktivno u literarnoj, nas deset u pjevačkoj skupini i svakako da bi nam bilo od velikog značaja da nas bude još više i da se članstvo pomladi. Mislim da bismo trebali usmjeriti svu svoju snagu ka tome da više putujemo, odlazimo na turneje kako bi se čulo za nas i da uopće postojimo ovdje, a možda bi to pobudilo i interesiranje kod mladih.

Međutim, uvijek su problem financijska sredstva. Ove godine smo planirali turneju ženske pjevačke skupine u Hrvatskoj na Krku. Pola iznosa smo platili sami, a drugu polovicu moramo platiti do određenog roka i nadam se da će nam institucije pomoći. Dakle, mi imamo želju i od velike važnosti nam je da se za nas čuje i u Hrvatskoj gdje planiramo predstaviti veliki repertoar pjesama koje upravo potječu s tih prostora. Možda bi turneje bile veći poticaj i za mlade, koji bi nam se priključili, jer je vrlo važno da se čuje za nas da i ovdje u Novom Sadu postojimo i radimo.

Kako surađujete s ostalim hrvatskim udrugama?

Nedavno smo prisustvovali godišnjoj skupštini HKPD-a Jelačić u Petrovaradinu i mogu reći da s njima izuzetno lijepo surađujemo. Česti su i oni gosti kod nas, kao i mi kod njih, a svakako da nam je u planu učvršćivanje suradnje i s ostalim udrugama u Vojvodini.

Za čega ćete se zalagati kao nova predsjednica Udruge u Novom Sadu?

Kako bi naša udruga uspješno radila, svakako da nam je, osim materijalne, potrebna i veća medijska potpora kako bi se znalo da postojimo i kako bismo zainteresirali ljude da nam se priključe. Optimistična sam u tom pogledu i sigurna sam da će nam se mladi vremenom priključiti kako bismo formirali i nove sekcije i predstavili se u novom svjetlu široj javnosti.

S. Darabašić

Učast Stanislava Prepeka, velikana u kulturi vojvođanskih, bolje reći srijemskih Hrvata, u Novom Sadu je 2005. godine osnovano Hrvatsko kulturno-umjetničko-prosvjetno društvo koje nosi njegovo ime. Danas, jedanaest godina nakon osnutka ove hrvatske udruge iz Novog Sada udruga broji oko trideset članova koji aktivno djeluju u tri sekcije: literarno-književnoj, ženskoj pjevačkoj skupini i dramskoj sekciji. Od nedavno, točnije od 16. ožujka, funkciju predsjednice HKUPD-a Stanislav Prepek obnaša Ivanka Horvatić umjesto višegodišnjeg predsjednika Marijana Sabljaka. U razgovoru s novoizabranom predsjednicom upoznali smo se s ambicioznim planovima nove predsjednice i njezinih surad-

Tramvaj i tržnica starih stvari

»Tristaći«, »fiće«, motocikli, tramvaj... Subotica iz vremena prije nego što je stari, dobri tramvaj nestao s ulica 2. travnja 1974. godine. I ovog proljeća, 42 godine nakon što je subotički tramvaj provezao svoju posljednju vožnju ulicama, Subotičani su se masovno oglašavali podsjećajući na nekada najrašireniji oblik gradskog prijevoza i ponavljajući zahtjev o njegovom povratku. Tramvaj još nije zaboravljen, a nije ni prežaljen.

Stara fotografija dijela grada kojim danas dominira *Buvljak* i sve u vezi s njim, nastala je upravo iz tramvaja, vidi se njegov dio u desnom kutu. *Buvljaka* je bilo i tada, ali tko je mogao pretpostaviti ovoliki razvoj jedne zabačene tržnice u najveću subotičku trgovinu u XXI. stoljeću, s nekoliko hala i tezgama čiji se broj i dalje povećava. Niti je u vrijeme ove stare fotografije itko imao viziju o odlasku tisuća ljudi na radna mjesta za tezgama, umjesto u tada još ekonomski manje ili više snažna poduzeća. Tržnica *Mali Bajmak* izrasla je iz tržnice starih stvari čiji je asortiman prije pola stoljeća dopunjavan robom iz Trsta, a zatim je vremenom križanje međunarodnih putova dobilo na zamahu upravo na ovom mjestu. Grad je prve dvije hale podigao 1989. godine i od početka su radile punim kapacitetom.

NEKAD
i
SAD

K. K.

NASTAVLJENA TERENSKA ISTRAŽIVANJA TRADICIJSKE BAŠTINE ŠOKAČKIH HRVATA

Spasavanje od zaborava

Studenti Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta iz Zagreba nastavili su terenska istraživanja tradicijske baštine šokačkih Hrvata u Sonti, Baču, Vajskoj, Bođanima i Plavni. U tri dana boravka u Podunavlju studenti su bili smješteni u etno kući *Didina kuća* u Baču, vlasništvu **Stanke Čoban**. Ovaj dio istraživanja započeo je prošle godine u sklopu sveukupnih istraživanja tradicije šokačkih i bunjevačkih Hrvata u Bačkoj, započelih 2011. godine pod mentorstvom profesorice dr. sc. **Milane Černelić**. Studenti su istraživanja u navedenom dijelu šokačkog Podunavlja provodili prošle godine, a ponovni boravak na ovim prostorima iskoristili su za nove razgovore s kazivačima, kako bi dopunili ili utvrdili već provedena istraživanja. Na ovaj način studenti s jedne strane stiču istraživačku praksu, a s druge,

sve istraženo je vrlo korisno za zajednicu koju istražuju. U ovoj turi istraživanja naglasak je bio na etnomedicini, vjerovanjima,

društvene aspekte glazbe **Karlo Srdoč**, dječje igre **Anamarija Blažinić** i **Tin Meze**, migracije **Lucija Bukovčan** i posmrtno

Kazivačica Kata Jakšić i student Karlo Srdoč

društvenom aspektu glazbe, dječjim igrama i posmrtnim običajima. Etnomedicinu su istraživale **Željka Ezgeta** i **Helena Polšek**, vjerovanja **Felina Bolanča**,

ne običaje **Branimir Cvrtila**. Po riječima studenata, na terenu su prikupili puno materijala, koje u narednom razdoblju treba sistematizirati.

»Prezadovoljan sam odnosom kazivača, kako prema meni tako i prema vlastitoj tradicijskoj baštini. Šteta je što priče koje sam čuo na terenu nisu nigdje zabilježene, jer mislim da biološkim nestankom starijih generacija dolaze u opasnost od zaborava.«, kaže student Karlo Srdoč.

Domaćini i kazivači bili su vrlo predusretljivi, a u razgovorima sa studentima pokazali su vrlo zavidnu razinu poznavanja vlastite prošlosti.

Mislim da je ova grupa bila puno ozbiljnija, pitanja su im bila konkretnija i upijali su svaku riječ. Generalno, mislim da je ovo istraživanje zakasnilo desetak godina, bar što se tiče Bača. No, u svakom slučaju vrlo je korisno, jer će na ovaj način dosta toga ostati zapisano i sačuvano i poslije nas«, kaže Stanka Čoban.

Ivan Andrašić

ODRŽAN 2. OKRUGLI STOL ZAVIČAJNIH FONDOVA I ZBIRKI U GISKO-U

Dani Balinta Vujkova predstavljani u Osijeku

Organizaciji Hrvatskog knjižničarskog društva – Komisije za zavičajne zbirke, Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema, te Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek 13. travnja je u Osijeku održan 2. okrugli stol: Zavičajni fondovi i zbirke u knjižnicama panonskog prostora: u digitalnom okruženju. Nakon uspješno organiziranog prvog okruglog stola, održanog prije dvije godine ovogodišnji skup je okupio još veći broj knjižničara koji su među sobom razmijenili primjere dobre prakse: iz Beograda, Čakovca, Novog Sada, Zagreba, Drenovca,

Subotice, Osijeka, Pakraca, Našica, Vinkovaca i Vukovara. Posebni naglasak je bio na projekte digitalizacije zavičajne građe, te moguću konkretnu suradnju kroz pojedine, zajedničke projekte.

U ime Gradske knjižnice Subotica izlaganje na okruglom stolu je imala viša diplomirana bibliotekarica **Bernardica Ivanković**, koja je predstavila *Dane Balinta Vujkova*, dane hrvatske knjige i riječi.

»Ova manifestacija koju je 2002. godine u čast poznatog subotičkog zavičajca, sakupljača narodnih pripovijetki, Balinta Vujkova, ustanovila

Hrvatska čitaonica Subotica je najveća i najznačajnija književna manifestacija Hrvata u Vojvodini. Kao takva postala je poznata i priznata i izvan granica naše zemlje. Tijekom proteklih 14 godina postojanja okupila je veliki broj znanstvenika, istraživača, jezikoslovaca, književnika, knjižničara, profesora i drugih stručnjaka iz Hrvatske, Austrije, Mađarske i Srbije, čija su izlaganja tiskana u četiri zbornika. Kao plod ove trodnevne interdisciplinarne manifestacije tiskane su brojne knjige koje se sada nalaze u knjižnicama diljem Vojvodine, ali i u inozemstvu. Danas u

Subotici nema niti jedno dijete koje nastavu pohađa na hrvatskom jeziku koje ne zna tko je bio **Balint Vujkov** i po čemu je on poznat«, rekla je, među ostalim, Bernardica Ivanković.

Skup u Osijeku potvrdio je još jednom značaj umrežavanja zavičajnih odjela knjižnica u regiju, ne samo zbog razmjene iskustava nego i radi zajedničkog djelovanja u cilju boljeg vrjednovanja zavičajne baštine. Radovi izloženi na ovom i prethodnom prvom okruglom stolu bit će tiskani u zborniku koncem godine, a najavljen je i treći susret.

I. B.

TRIBINA O DUŽIJANCI

Đurđin – stalno mjesto Takmičenja risara

Prvi uvjet da Takmičenje risara bude cjeloviti turistički proizvod, što je svakako cilj organizatora Dužijance, jest da se ono održava svake godine na istom mjestu. Time bi se omogućio posjet i upoznavanje turista i svih zainteresiranih sa svim segmentima Dužijance tijekom cijele godine, rekao je Lazo Vojnić Hajduk

Predstavnici Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* su 14. travnja u župnoj dvorani crkve Svetog Josipa Radnika u Đurđinu održali tribinu s trostrukim sadržajem. Direktor udruge **Marinko Piuković** je iznio prijedlog programa manifestacija ovogodišnje *Dužijance*, predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* **Andrija Anišić** predstavio je novi dvobroj revije *Dužijanca*, a o novom projektu Udruge, »risarskom salašu«, govorio je glavni urednik pomenute revije **Lazo Vojnić Hajduk**.

PROSLAVA DUŽIJANCE

Proslava *Dužijance* će i ove godine obilovati kulturnim, etnološkim i duhovnim sadržajima, rekao je Marinko Piuković. Tridesetak manifestacija, što je nešto više nego prethodnih godina, će se održati u Subotici, Đurđinu gdje će biti Takmičenje risara i okolnim selima gdje se održavaju mjesne dužijance.

U program su uvrštene sve manifestacije koje su se i do sada održavale, a to su blagoslov žita, priskakanje vatre, natjecanje u pucanju bičevima, tribina i izložba na temu »Bunjevačko momačko kolo«, književna večer, likovne i slamarske kolonije.

Na tamburaškoj i folklornoj večeri, te glavnom euharistijskom slavlju 14. kolovoza očekuju se gosti iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Mađarske i Austrije. Za ovogodišnjeg bandaša izabran je **Ninoslav Radak** iz Subotice, a bandašica je **Nataša Vojnić Tunić** iz Žednika. Kao i prethodnih godina, glav-

Matija Gubec iz Tavankuta, a planira se ostvariti suradnja i s Kulturno-umjetničkim društvom *Đurđin* iz Đurđina.

DVOBROJ REVIFE DUŽIJANCA

Dvobroj revije *Dužijanca*, koja je nedavno izašla iz tiska

o tome kako je o toj temi biskup **Ivan Antunović** razmišljao prije 150 godina. Priznanje Udruzi *Dužijanca* koja je dobila značajnu potporu od najveće korporativne zaklade u ovom dijelu Europe, *Adris*, druga je glavna tema broja. Naime, prijedlog projekta vrijedan 140 tisuća kuna »Muzej *Dužijanca*« bio je

Crtež risarskog salaša

ni nositelj organizacije žetvenih svečanosti je Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* u partnerstvu s HKC-om *Bunjevačko Kolo*, Katoličkim društvom za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović*, HKPD-om

na 180 stranica, s mnoštvom fotografija o prošlogodišnjoj *Dužijanci*, predstavio je Andrija Anišić. Kako je rekao, prva od dvije glavne teme Revije je kvaliteta života koja obuhvaća nekoliko tekstova, među ostalim i tekst

prvoplasirani u okviru kategorije Baština, te će se tim novcem obaviti nužni restauratorski radovi na najstarijim i najvrjednijim žetelačkim strojevima koji se predstavljaju javnosti u okviru *Dužijance*.

Dvobroj Revije obuhvaća i nekoliko zanimljivih intervjua s dugogodišnjim članovima organizacijskog odbora Dužijance – časnom sestrom **Silvanom Milan i Ljiljanom Dulić**, te mladim, akademski obrazovanim osobama koje su nakon završenog studija napustile Suboticu.

U dvobroju Revije posebno je opisan projekt »risarski salaš«, te raz-

organizatora *Dužijance*, jest da se ono održava svake godine na istom mjestu. Time bi se omogućio posjet i upoznavanje turista i svih zainteresiranih sa svim segmentima *Dužijance* tijekom cijele godine.

Na tom salašu koji bi, među ostalim, imao i »litnu kujnu«, krušnu peć, kokošinje, obore, čardake, mogle bi se održavati radionice,

Marinko Piuković i Andrija Anišić

mišljanja u vezi s budućnošću toga projekta u funkciji razvoja turizma. Predstavljene su i manifestacije *Dužijance* održane prošle godine, od blagoslova žita do centralne proslave. Također, u broju se nalazi prijedlog plana održavanja ovogodišnje žetvene svečanosti, izvješća o radu Udruga i drugi napisi.

RISARSKI SALAŠ U ĐURĐINU

Prekretnica i novina u slavlju *Dužijance* jest ta da će se od ove godine Takmičenje risara odvijati na jedinstvenoj lokaciji, u Đurđinu, na parceli pored Crkve. Na toj njivi površine oko 10 jutara, koja je u vlasništvu župe Svetog Roka, planira se narednih godina izgraditi risarski salaš sa svim pripadajućim i potrebnim objektima, a već ove godine će se napraviti jedan hangar u kojemu će se čuvati stari, obnovljeni poljoprivredni strojevi koji su se upotrebljavali u žetvi.

Ideju »risarskog salaša«, koji bi se tijekom narednih godina postupno izgrađivao, Đurđinčanima je predstavio Lazo Vojnić Hajduk.

Kako je obrazložio, prvi uvjet da Takmičenje risara bude cjeloviti turistički proizvod, što je svakako cilj

znanstveni skupovi, izložbe, a ne bi manjkala niti ugostiteljska ponuda.

Nije manje značajna niti ideja da se na salašu uzgajaju stare sorte pšenice kao i domaće pasmine svinja, ovaca, goveda, peradi, s jedne strane da bi se sačuvao genetski resurs, a s druge, da bi predstavljanje života bunjevačkih Hrvata na ovom području bilo cjelovito. Projekt za »risarski salaš« izradio je arhitekt **Kristijan Vojnić**, Subotičanin koji živi u Zagrebu. Postojeći etno salaš na Đurđinu, jedini takav, i nadalje ostaje u vlasništvu đurđinske župe, a ostvarenjem ideje risarskog salaša također bi se više otvorio javnosti. *Dužijanca* je proglašena manifestacijom od posebnog značaja za grad Suboticu, a gradonačelnik Subotice **Jenő Maglai** je obećao da će Grad besplatno izraditi projektnu dokumentaciju s kojom će se moći aplicirati na natječaje.

Osim ove velike novine u razvitku slavljenja *Dužijance*, pokreće se i ideja za otvaranjem muzeja *Dužijance*, s ciljem da se o ovoj, bunjevačkim Hrvatima vrlo dragoj svečanosti, gostima može nešto pokazati i predstaviti ju tijekom cijele godine.

Nela Skenderović

TJEDAN U BAČKOJ

Kampanja trpi sve

Ovaj broj *Hrvatske riječi* bit će pred vama nekoliko sati prije početka izborne šutnje, pa tko onda da odoli, a da još koju ne napiše o izborima, kampanji, političarima, obećanjima... Sada o ovom posljednjem – obećanjima ne bih trošila riječi, jer u njih vjerojatno (ako imaju i malo pameti) ne vjeruju ni oni koji ih izgovaraju. Prvo zato što su neostvariva, a drugo zato što će ih odmah nakon izbora, bili vlast ili opozicija, zaboraviti. Neću ni o pravom karavanu političkih lidera, manje ili više (bez)značajnih koji su posljednjih dana pohodili Sombor i s ovakvih ili onakvih skupova pozivali birače da glasuju za njih i njihov program. Hoću o dva politička skupa koja po mom osobnom sudu oslikavaju ono što je i gdje je Sombor danas i ono što su i kakvi su naši političari.

Prvo, podsjetit ću vas da sam prije nekoliko mjeseci u ovoj istoj rubrici priželjkivala i prizivala **Vučića** u Sombor. Da podsjetim, nije to bilo zbog toga što podržavam njegovu stranku i politiku (istini za volju ne podržavam ni bilo koju drugu) već zato što sam se nadala da će Vučić svratiti u Sombor kako bi otvorio neku tvornicu. Pa dobro, ako baš i ne dode sa škarama u rukama, može i s lopatom za temeljni kamen. Ali, moji pozivi nisu doprli dalje od čitatelja našeg tjednika. Onda je krenula kampanja, a Vučić u dvostrukoj ulozi – ulozi premijera koji otvara tvornice, ceste, polaže temeljne kamene... i ulozi predsjednika stranke u predizbornoj kampanji. (Ili je sve to jedna uloga?). Zahuktala se kampanja, pa na red stigao i Sombor. Znači bit će nešto od nas i kod nas, naivno vjerujem. Kad će ako ne u kampanji najaviti nekog investitora u Somboru, tvornicu, hotel, cestu. I što bi? Ništa. Jedan bljedi govor na mitingu, a sve to na proputovanju od Subotice do Novog Sada.

Drugo, dan-dva prije toga dogodio se u Somboru i predizborni skup Demokratske stranke. Kod fontane – jednom od omiljenijih mjesta za skupove u ovogodišnjoj kampanji. Kazali su što su rekli, a onda su građane pozvali na zajedničku šetnju do trga kod kazališta čija je rekonstrukcija završena, kako bi ga simbolički zajedno otvorili. Kažu demokrate tko je drugi nego li Somborci pozvaniji da svečano otvori taj trg, pa oni su ga i platili. Stvarno svaka im na mjestu. Mi smo ga platili, red je da ga mi i otvorimo. Samo, gospodo, niste tako pričali i radili kada ste bili na vlasti, kada smo isti Mi plaćali, a isti Vi sve to otvarali i pripisivali sebi u zasluge. Zašto se onda niste sjetili da poručite svojim Somborcima da sami otvore ulicu, cestu, fontanu? Možda zato što ste onda bili na vlasti i zato što onda nije bila predizborna kampanja?

Z. V.

MANIFESTACIJA DANI ISTRE U VOJVODINI

Desetljeće i pol kulturne razmjene

Tradicionalna manifestacija *Dani Istre u Vojvodini* održana je od 14. do 16. travnja u Novom Sadu u organizaciji Istarske kulturne agencije (IKA) i Zavoda za kulturu Vojvodine (ZKV). Razmjena istarskih i vojvođanskih umjetnika na ovaj način postoji od 2001. godine. Obje regije odlikuje višejezičnost i multikulturalnost, što ih dodatno povezuje, a jedan od ciljeva manifestacije je i unaprjeđenje odnosa dviju regija, pa samim tim i dviju država.

GLAZBA, KNJIŽEVNOST, PERFORMANS

Ovogodišnji Dani priređeni su u Novom Sadu, predstavivši aktualnu umjetničku scenu Istre kroz četiri događaja. Program je započeo koncertom na kojem je predstavljen audiovizualni projekt skladatelja i glazbenika **Alena i Nenada Sinkauza** (Braća Sinkauz), multimedijalnog umjetnika **Ivana Marušića Klifa** i dizajnera zvuka **Miroslava Piškulića**.

U ZKV-u je u petak održana prezentacija Međunarodnog istarskog sajma knjige *Sa(n)jam knjige* u Istri o kojemu je govorila direktorica sajma **Magdalena Vodopija**. Nakon toga, slijedio je okrugli stol *Život s idijotima* i preslušavanje albuma Tribute to KUD Idijoti. Ovom su prigodom govorili **Nenad Marjanović** – Dr Fric. i **Diego Bosusco Ptica**, nekadašnji članovi

pulske grupe KUD Idijoti i novinari **Petar Janjatović**, **Vladimir Stakić** i **Dorijan Vrkljan**, a najviše riječi bilo je o istarskoj rock sceni 90-ih godina. Za posljednji dan ove manifestacije izabran je zanimljiv multimedijalni performans poznate istarsko-talijanske konceptualne umjetnice **Dragane Sapanjoš Večera kretena**.

OD KULTURE DO GOSPODARSTVA

Ravnateljica IKA-e **Aleksandra Vinkerlić** kaže kako Istarska županija i AP Vojvodina imaju puno sličnosti, a isto tako i različitosti.

»Ali, evo kultura je ono što prvo otvara vrata kad se, u ovom slučaju, dvije regije susretnu. Ta

se suradnja nastavlja već 15 godina i svake godine raste broj umjetnika odnosno kulturnjaka, kako na *Danima Istre u Vojvodini* tako i na *Danima Vojvodine u Istri*«, kazala je Vinkerlić. Osim razmjene iskustava i predstavljanja kulturnih potencijala, projekata, ustanova i organizacija civilnog društva, jedan od ciljeva Dana je i gospodarska suradnja. Koordinator manifestacije **Dragan Ilić** kaže kako je naziv manifestacije možda zastario i da su ga prerasli s događajima.

»U svakom slučaju na manifestaciju gledamo kao na super mogućnost razmjene umjetnika, u smislu da se dijele troškovi i da se dvije regije zbližavaju i imaju mogućnost raditi zajedničke europske projekte na bilo kom nivou ili planu, čak i gospodarskom, ne samo kulturno-umjetničkom«, kazao je Ilić.

Ilić ističe kako je programski fokus na suvremenoj umjetničkoj praksi i produkciji.

»Mi šaljemo njima naše suvremene umjetnike i glazbenike na koje smo ponosni. Ranije smo prezentirali više neke klasične umjetničke forme, koje u biti već poznajemo – kako oni naše, tako i mi njihove«, objasnio je Ilić.

K. Ivković Ivandekić

GODIŠNJI KONCERT HKC-A SRIJEM – HRVATSKI DOM

Divan je kićeni Srijem

U organizaciji Hrvatskog kulturnog centra *Srijem – Hrvatski dom* iz Srijemske Mitrovice, u nedjelju, 17. travnja, u kazalištu *Dobrica Milutinović* održan je godišnji koncert pod nazivom *Divan je kićeni Srijem*. Na ovom koncertu HKC *Srijem – Hrvatski dom* predstavio je široj javnosti rad svojih sekcija i sve ono što su članovi te hrvatske udruge naučili tijekom godine. Prema ocjeni predsjednika **Krunoslava Đakovića**, članovi

godišnjem koncertu predstavili su se i gosti Mitrovčani, Ukrajinsko društvo za njegovanje ukrajinske kulture *Kolomejka*, s kojima hrvatska udruga iz Srijemske Mitrovice ima dugogodišnju uspješnu suradnju:

»Uspješno surađujemo duži niz godina. Neki od naših igrača plešu u hrvatskoj udruzi, a neki od njih su i naši članovi. Naša suradnja je od velikog značaja, jer imamo isti cilj i radimo skupa na očuvanju kulture nacionalnih zajednica koje žive

Društva su tijekom protekle godine vrijedno radili uvježbavajući stare i nove koreografije, nastupali su i putovali, a najintenzivnije pripreme članova udruge su uvijek upravo pred njihov godišnji koncert koji označava i početak sezone:

»Imamo nove planove, a neke projekte smo već pokrenuli. U okviru naše udruge radi mali tamburaški orkestar, a od nedavno smo angažirali dirigenta **Josipa Jurcu** iz Rume kako bi te male tamburaše što stručnije osposobio. Uvježbavat ćemo nove koreografije, učvršćivati suradnju s ostalim udrugama. Početak je sezone, planova je mnogo kao i gostovanja, kako u Hrvatskoj tako i u Srbiji«, istaknuo je Đaković.

Osim članova sekcija HKC-a *Srijem – Hrvatski dom*, na redovitom

na ovim prostorima. Svakako da je suradnja važna i zbog druženja i zbog mladih ljudi. Moramo si međusobno pomagati i ovoj djeci prenijeti bogato kulturno naslijeđe i utkati im svijest koliko je važno njegovati svoju tradiciju i kulturu«, istaknuo je **Nikola Ljahović**, predsjednik ukrajinskog Društva.

Publici su se svojim recitacijama predstavili i učenici koji pohađaju hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u osnovnim školama u ovom srijemskom gradu, a uspjeh u daljem radu hrvatskoj udruzi u Srijemskoj Mitrovici poželio je i zamjenik gradonačelnika **Zoran Mišević**, kao i dopredsjednik HNV-a za Srijem **Andrej Španović**.

S. Darabašić

TJEDAN U SRIJEMU

U iščekivanju rezultata

Nakon višebrojnih konvencija političkih stranaka i predstavljanja programa koji bi prema obećanjima političara trebali doneti boljitak u naredne četiri godine, građani Srijema ali i mi novinari, konačno možemo odahnuti i sačekati finiš izbora kada ćemo saznati tko će pobijediti. A protekli tjedan gotovo cijeli bio je upravo takav, pa se stekao dojam da su se stranke naprosto utrkivale u predstavljanju svojih predizbornih obećanja, a građani već pomalo i sluđeni od svega jedva dočekali predizbornu šutnju. Ne mogu da ne spomenem da su u Srijemu u posljednjih mjesec dana otpočeli i neki krupni radovi koje su građani iščekivali u proteklom razdoblju, ali isto tako otvoreni su i neki proizvodni pogoni koji će, prema prognozama političara, zaposliti više od tisuću radnika. Tako je, primjerice, u šidskoj općini konačno saniran pružni prijelaz Šid – Adaševci koji vodi k auto putu Beograd – Zagreb. Godinama se ukazivalo od građana, ali i oporbenih stranaka, na sve nedaće koje bi se mogle desiti ukoliko se nešto ne poduzme. I gle čuda: konačno sada, poslije četiri godine, se nešto i uradilo. Što se tiče otvaranja industrijske zone i otvaranja nekog proizvodnog pogona u najzapadnijoj općini u Srijemu nažalost do toga nije došlo iako su najave da će uskoro biti. Drugačija je situacija, međutim, u drugim gradovima u Srijemu. Tako je u Srijemskoj Mitrovici u nedjelju, 17. ožujka, premijer Srbije **Aleksandar Vučić** svečano otvorio tvornicu mesa i mjesnih prerađevina *Mitros*, giganta srijemske mjesne industrije koji je u siječnju 2015. prodan austrijskoj kompaniji *Gierlinger holding* za 800.000 eura. Već u drugoj polovini svibnja najavljeno je da će se u vitrinama domaćih radnji moći pronaći i proizvodi *Mitrosa*, navodeći da će ovaj gigant mesne industrije biti pouzdan partner srpskoj poljoprivredi po sigurnosti otkupa svinja i blagovremene otplate. Što će, naravno, vrijeme pokazati. Ne mogu da ne spomenem da su u ovom srijemskom gradu u tijeku i radovi na izgradnji podvožnjaka, najvećeg infrastrukturnog projekta u Srijemskoj Mitrovici u 2016. godini, a nakon izgradnje bulevara, mostova koji spajaju dvije Mitrovice i gradskog keja tako da Mitrovica u ovom trenutku liči na gradilište, gdje se ubrzano radi u pojedinim dijelovima grada. Slična situacija je, doduše ne u tolikom obimu, i u drugim gradovima Srijema. Sve se radi na tome kako bi građani mogli procijeniti koja je stranka uradila više i bolje. Na građanima je da po tko zna koji puta procijene, a na nama je da čekamo kojim ćemo putem hoditi u naredne četiri godine i kojoj opciji će ovoga puta narod dati svoj glas.

S. Darabašić

PREDSTAVLJANJE KNJIŠKE PRODUKCIJE ZAVODA ZA KULTURU VOJVOĐANSKIH HRVATA

Pisana riječ pred javnošću

Umjesto očekivanih termina za predstavljanje na pozornici predviđenoj za javnu prezentaciju, predstavnici Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ* bili su primorani u petak 15. travnja objediniti svoja javna izlaganja na Salonu knjiga u Novom Sadu u skućeni zajednički pedesetminutni termin. Unatoč svemu, ponosno i odvažno, predstavljen je dio knjiške produkcije ove dvije hrvatske institucije u Vojvodini i Srbiji.

»Žao nam je zbog ovakvih okolnosti, pa ćemo knjišku produkciju ZKVH-a moći predstaviti, na neki način samo u ilustrativnom obliku, u kratkim crtama ono što je u protekloj 2015. godini od značaja za današnje predstavljanje na Salonu knjiga. Kao jedina profesionalna institucija u kulturi Hrvata u Vojvodini ZKVH ima nakladničku djelatnost kao izuzetno važan segment svoga djelovanja, a tijekom prošle godine smo pokrili znanost, beletristiku i u sunakladi s *Hrvatskom riječi*, časopis za kulturu i umjetnost«, istaknula je menadžerica ZKVH-a i moderatorica **Katarina Čeliković** na početku ovog predstavljanja.

U NAKLADI ZKVH-A

Glavna urednica *Hrvatske riječi* **Jasminka Dulić** predstavila je *Godišnjak za znanstvena istraživanja*, koji izdaje Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

»Osobno smatram ovu publikaciju jednom od najznačajnijih postignuća u hrvatskoj zajednici u novije vrijeme. To je prva znanstvena, periodična publikacija u povijesti časopisa Hrvata u Vojvodini, a koja

Katarina Čeliković, Jasminka Dulić i Dragan Muharem

se redovito objavljuje već šest godina. U *Godišnjaku* se objavljuju znanstveni, stručni radovi koji za glavnu temu imaju neki aspekt društvenog života vojvođanskih Hrvata u povijesti i sadašnjosti iz različitih društvenih i humanističkih znanosti: povijesti, kulturologije, etnologije, sociologije, psihologije, politologije, demografije, filologije, muzikologije, povijesti književnosti i umjetnosti i sl., a koje su relevantne za sagledavanje svih onih društvenih procesa koji utječu na sadašnjost i budućnost hrvatske zajednice u Srbiji. Time se omogućuje da na jedan stručniji i objektivniji način sagledamo povijesne događaje i procese koji su utjecali na formiranje i oblikovanje ove zajednice, kao i na formiranje nacionalnog identiteta i nacionalne svijesti Hrvata u Srbiji, prošlosti a zatim i tendencije u sadašnjosti. Sve to nam može pomoći da na jedan objektivniji način sagledavamo, kako slabosti tako i snage zajednice kako bi

se realnije projicirala budućnost ove manjinske zajednice, ali i da nas i drugi bolje upoznaju i prepoznaju ne samo po folklornim i tradicijskim obilježjima, već i znanstvenim i stručnim doprinosima.«

U nastavku predstavljanja naklade ZKVH-a vlč. **Dragan Muharem** je predstavio knjigu biskupa **Ivana Antunovića** *Posljednji Gizdarev*, tiskanu povodom obilježavanja 200. obljetnice njegovog rođenja u zajedničkoj nakladi sa

Znanstvenim zavodom za kulturu Hrvata u Mađarskoj.

»Roman je do sada bio čuvan u rukopisu, a od prošle godine je dostupan u svom tiskanom izdanju, zahvaljujući kojem je pružena prigoda još dublje prodrijeti u Antunovićev prosvjetiteljski-svjetonazorski program. *Posljednji Gizdarev* je na tragu njegovih gorljivih težnji za buđenjem naroda i njegovim preporodom, a kao što nam je poznato upravo su romani imali istaknutu ulogu u nacionalnim pokretima XIX. stoljeća, jer su bili mediji preko kojih su nacionalne ideje dopirale do širih slojeva ljudi. Autor je u njima vidio snažnu didaktičku moć i prigodu da po njima ponudi uzore koje je valjalo slijediti, te anti modele čije postupke i životne vrijednosti je valjalo izbjegavati što je u ovom djelu prikazano kroz nemoralan način života hrvatskih plemića koji je uzrokom njihove propasti i moralnog posrnuća, te na koncu i njihovog nestajanja. Snažno vezan

Na pitanje moderatora, ima li poezija svoje mjesto u današnjim suvremenom svijetu digitalne kulture Miković je odgovorio: Mislim da nema. Pisanje poezije je jedan strahoviti gubitak energije, vremena i snage, ali da se bez toga ne može. Pjesnik ne može bez svojih pjesama, mada zna kako je to jedna besmislica i užasan gubitak energije.

NIU HRVATSKA RIJEČ NA SALONU KNJIGA U NOVOM SADU

uz katoličko shvaćanje prosvjetiteljstva, Antunović je prije svega narodni buditelj, a između inih pobudnih silnica kojima se tijekom svog prosvjetiteljskog rada služio, vruće zauzet za dobro

»Taj prah je zapravo metafora, iz praha se rađa sve i u prah se vraća sve, a između je nešto što se zove život. Ova knjiga je pokušaj da se o tom životu priča na jedan posve drugačiji način

pitanja identiteta, problematizacije granica, fikcije i faksije, intimne priče pojedinaca i sl. Tekstovima dominira realistična, faktografska matrica, a s druge strane postmodernistička

glas skrivene pjesničke šutnje u različitim iskušenjima ljubavnog odnosa, ali se autorica kroz svoje pjesma dotiče pitanja vezanih uz čovjekovu egzistenciju, život, smrt, nadu i smisao.

Potom je Zvonko Sarić predstavio **Miroslava Pendelja**, autora romana *Posjetitelj* i pozvao ga da kaže nekoliko riječi o svome najnovijem djelu:

»Inspiracija za ovaj roman došla mi je od figure **Isusa Krista**, koju mi je darivao moj župnik i susjed. Nesvjesno tražeći sugovornika, stvorio sam lik mladog inženjera šumarstva Kristijana Wooda svojevrsnu personifikaciju Isusa Krista, koji jednoga dana pokuca na moja vrata u Surčinu na međustanici svoga puta iz Rima za Moskvu. Proveli smo skupa tjedan dana, razgovarajući i obilazeći okolne lokalitete i to je ukratko krug cijele priče u romanu *Posjetitelj*.

Na koncu, predstavljena je i knjiga **Roberta Tillyja** *Budućnost mrtvaca* koja pulzira tijekom svakodnevnog poetskog promišljanja stvarnosti i spekulacije u ispraznosti životne kolo-tečine.

»Bit svih teozofskih učenja je pitanje što nakon smrti ili što nakon života. U većini svojih pisanija odnosim se vrlo nihilistički u odnosu na svijet, a u ovoj zbirci pokušavam odgovoriti na pitanje što ako je nakon smrti još gore ili, uzmimo bolji primjer, ako je sve isto«, pojasnio je autor.

Dražen Prčić

Davor Bašić Palković, Robert Tilly, Zvonko Sarić, Miroslav Pendelj i Milovan Miković

vlastita naroda on kršćanstvo smatra najsnažnijom i najintegrativnijom silnicom.

Na koncu, menadžerica Katarina Čeliković je predstavila i dvobroj književnog časopisa *Nova riječ* koji donosi brojne zanimljive rubrike poput kratke suvremene hrvatske priče, subotički pjesnički krug, kritičko iščitavanje hrvatske književnosti u Vojvodini, predstavljanje dvadeset novih knjiga i još mnogo toga što literarno oslikava pluralnost hrvatske književne scene na ovim prostorima.

KNJIŠKA PRODUKCIJA NIU HRVATSKA RIJEČ

Moderator predstavljajući knjiške produkcije NIU *Hrvatska riječ*, v.d. urednika naklade **Zvonko Sarić** je prvo predstavio knjigu **Milovana Mikovića** *Prah obiteljske srebrnine* i vodeći računa o zbilja skučenom vremenu odmah dao riječ njenom autoru:

nego što smo to do sada naučili, a nastajala je kroz jedno dugo razdoblje. Metaforom praha obiteljske srebrnine skreće se pozornost na sve ono što smo imali, a potrošili, što smo možda držali u rukama a nismo znali sačuvati. Ona je i opomena, drugima koji će doći iza nas, da ne ponove istu pogrešku.

Urednik kulturne rubrike i član nakladničkog savjeta *Hrvatske riječi* **Davor Bašić Palković** je u nastavku predstavio dvije nove knjige: *Suvremena vojvođansko – hrvatska kratka priča* autora **Vladana Čuture** i *Slikam te riječima* **Željke Zelić**.

»U izbor doktoranda kroatistike Vladana Čuture je ušlo šest autora različitog generacijskog backgrounda, mjesta boravka, te vlastitog stila i pristupa oblikovanja ove literarne forme (**Petko Vojnić Purčar**, **Lajčo Perušić**, **Mirko Kopunović**, **Zvonko Sarić**, **Tomislav Žigmanov** i **Neven Ušumović**). Teme su posve različite, a kreću se od

poetika propitivanja, fragmentiranja, ironiziranja i razgradnje što onemogućuje bilo kakav zajednički poetološki nazivnik. Nova zbirka poezije **Željke Zelić** *Slikam te riječima* se i stilom i izborom teme oslanja na njen pjesnički prvijenac *Intimna kronika srca*. Ovoga puta se autorica u nastojanju opisivavanja stanja duha služi terminima iz likovne umjetnosti, kroz dva knjiška segmenta: *Ulje u dlanu* i *Akvareli na svili*. U pitanju je jedan nježni

NEUGODNO IZNENAĐENJE

»Na Salon knjiga u Novom Sadu Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ* redovito dolaze predstaviti svoja izdanja. Ove smo godine neugodno iznenađeni, jer nismo dobili primjeren prostor kao prethodnih godina, na pozornici pokraj 'manjinskog' štanda. Srećom, sami smo uspjeli riješiti problem ove godine, ali se nadamo da se ovakva praksa neće nastaviti te da će Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice iduće godine slijediti dobru praksu predstavljanja manjinskih publikacija na primjerenom prostoru u dogovoru s nama«, komentira menadžerica ZKVH-a Katarina Čeliković.

Dva pokrajinska natječaj za kulturu

NOVI SAD – Pokrajinsko tajništvo za kulturu i javno informiranje raspisalo je još dva natječaja: Natječaj za sufinanciranje programa i projekata u oblasti zaštite nematerijalnog kulturnog naslijeđa i suvremenog umjetničkog stvaralaštva nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica u AP Vojvodini u 2016. godini i Natječaj za sufinanciranje proizvodnje dokumentarnih filmova u AP Vojvodini u 2016. godini. Natječaji su objavljeni 13. travnja u dnevnom listu *Danas*, a otvoreni su do 27. travnja 2016. godine. Natječaji i natječajne prijave dostupni su na internetskim stranicama Tajništva: www.kultura.vojvodina.gov.rs.

Prljavo kazalište oduševilo Subotičane

SUBOTICA – Legendarna zagrebačka rock skupina *Prljavo kazalište* održala je u nedjelju koncert u subotičkoj Dvorani sportova. Publika je imala prilike čuti mnoštvo hitova ove skupine koja

postoji već skoro četiri desetljeća, a koja je zadnji puta u Subotici nastupila davne 1979. godine. Pjesma *Uzalud vam trud svirači* izvedena je uz tamburaše HGU *Festival bunjevački pisama* iz Subotice pod vodstvom **Mire Temunović**.

Subotički doprinos CD-u Zvonimira Kalića

ĐAKOVO – U Đakovu je u nedjelju promoviran CD **Zvonimira Kalića** *Bog je velik u životu mom* u izdanju *Laudata*. U 10 od ukupno 12 pjesma s CD-a autorica tekstova je **Josipa Dević**, a autor glazbe **Viktor Kesler** iz Subotice. Uz Kalića, na koncertu su nastupili i drugi izvođači i bendovi među kojima i Band Aid *Mreža ribara* iz Subotice.

Retrospektivna izložba Branislava Dobanovačkog u MSUV

NOVI SAD – U Muzeju suvremene umjetnosti Vojvodine (MSUV) do kraja travnja može se pogledati retrospektivna izložba dizajna **Branislava Dobanovačkog** (Novi Sad, 1948.). Naslovljena *Poslije 44 godine*, izložba je koncipirana kao rekapitulacija umjetničkog i dizajnerskog stvaralaštva Dobanovačkog i prikazuje sve segmente njegovog bogatog opusa iz različitih oblasti grafičkog dizajna. Na

izložbi je po prvi put zajedno izložen veliki broj plakata iz raznih perioda (1971.-2004.), koji su predstavljeni kronološki i po cjelina – posvećenim angažiranom plakatu i plakatima iz pojedinačnih oblasti – glazba, kazališni festivali, likovna umjetnost, izložbe i predstave novosadske Akademije umjetnosti, gdje je Dobanovački bio dugogodišnji profesor.

Uz izložbu je publicirana i monografija umjetnika, na srpskom i engleskom jeziku.

Izložba Lee Vidaković u Zagrebu

ZAGREB – U zagrebačkoj Galeriji *Kranjčar* priređena je izložba multimedijalne umjetnice **Lee Vidaković** naslovljena *Anatomija zagrljaja*. Ova umjetnica, podrijetom iz Subotice, svoje ideje posljednjih godina intenzivno iskazuje putem lutka animacije.

»*Anatomija zagrljaja* predstavlja dva brata u intimnom trenutku zagrljaja, kada se osjećaji sigurnosti i nelagode istodobno prožimaju, čineći zagrljaj neprekidnim, i naizgled bezizlaznim iskustvom. U svojoj završnoj formi, rad će biti višekanalna animirana instalacija, koja oslikava petnaestočlanu obitelj, a inspiriran je izrekom kako svaka obitelj ima svoje specifične okolnosti i probleme koje samo njeni članovi mogu u potpunosti razumijeti. Općenito, cjelokupnim prizorom dominira – za stvaralaštvo Lee Vidaković karakterističan – melankoličan ugođaj, istodobno smiren i uznemirujući. Nešto će se dogoditi...«, navodi se u opisu izložbe.

Rad *Anatomija zagrljaja* je nastao u ožujku na rezidencijalnom boravku u Museumsquartieru Beču.

Regeneracija na festivalu u Osijeku

OSIJEK – Monoštorski ekološko-glazbeni festival *Regeneracija Dunava* bit će predstavljen sutra i prekosutra (22. i 23. travnja) u Osijeku u sklopu festivala umjetnosti *ReArt*. Na štandu *Regeneracije* bit će uz festival, bit će predstavljena i turistička ponuda Monoštora kao i rukotvorine iz tog bačkog sela. Za »zvučnu prezentaciju« monoštorskog festivala bit će zaduženi *Ruski lekari* i *Lewangz selecta*.

Blagoslov žita na Markovo

ĐURĐIN – Na blagdan sv. Marka, u ponedjeljak 25. travnja, u Đurđinu će biti blagoslov žita, kojim započinje program manifestacije *Dužijanca 2016*. Sveta misa će biti služena u 16.30 sati u crkvi Sv. Josipa Radnika, a poslije mise bit će blagoslov žita na njivi pokraj crkve.

IZLOŽBA U SUBOTIČKOJ GRADSKOJ SUVENIRNICI

Mladi oživjeli trukovanje

Izložba *Kalupi za trukovanje i njihovi otisci* otvorena je u ponedjeljak u Galeriji Gradske suvenirnice u Subotici. Izložbu su zajednički organizirali Gradski muzej Subotica, Kemijsko-tehnološka škola iz Subotice i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta.

»Ideja za ovu izložbu nastala je prošle godine u Tavankutu, kada su u Galeriji prve kolonije naive u tehnici slame u okviru manifestacije *Noć muzeja* bili izloženi drveni kalupi za trukovanje i motivi šlinga iz zbirke HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta. U realizaciji izložbe sudjelovale su učenice prvog i četvrtog razreda Kemijsko-tehnološke škole iz Subotice, obrazovnog profila modelar odjeće, koje su na sekciji *bilog veza* primijenile starinske motive s trukova na suvenire od tekstila. Izloženi su i tradicijski odjevni predmeti, uporabni predmeti u kućanstvu, te suvremeni odjevni predmeti ukrašeni na starinski način – haljine dizajnerice **Sande Benčik** i kravate **Karoline Ostrogonac**«, kaže autorica izložbe i profesorica u Kemijsko-tehnološkoj školi **Kata Suknović**.

Sastavni dio izložbe čine i motivi šlinga iz zbirke HKPD-a *Matija Gubec* i kalupi (pečati) za trukovanje (otiskivanje motiva na platno), s njihovim otiscima koji su iz privatnih zbirki iz Tavankuta s početka XX. stoljeća.

Osim autorice, na otvorenju izložbe govorile su i etnologinja iz Gradskog muzeja u Senti **Ágnes Nagy Abonyi**, te etnologinja i profesorica na Učiteljskom fakultetu na mađarskom jeziku u Subotici **Judit Raffai**.

I. D.

Kalup za trukovanje

KULTURAMA

Markeri identiteta

Istraživanje tradicijske kulture i prenošenje znanja o kulturi i običajima s koljena na koljeno od iznimne je važnosti za sve narode. Prisjetimo se samo riječi utemeljitelja hrvatske etnografije **Antuna Radića** koji je kazao: »Život i pravo može biti bez običaja. Ali kakav bi to bio život! Bio bi pust i prazan. Narod bez običaja – ako ga ima – divlji je i surov. Pomislite samo kako godi srcu kad kažeš: tako su i naši stari radili«.

Prošloga su tjedna u Somboru predstavljena dva kapitalna djela – zbornik radova *Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu* i znanstvena monografija *Tradicijska baština i etnokulturni identitet podunavskih Hrvata* u suradnji ZKVH-a i Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Prvim se djelom nastojalo dati što cjelovitiji prikaz kulture Bunjevaca i dobiti spoznaje o konstrukciji njihovog etničkog i kulturnog identiteta u različitim sredinama od najranijih vremena do danas. Radovi objavljeni u drugospomenutoj knjizi nastali su temeljem etnoloških istraživanja u razdoblju od 2011. i 2014. godine u Vojvodini i Mađarskoj. U njemu su opisani važniji običaji koje bunjevački Hrvati najčešće uzimaju kao markere svog identiteta. Veliki prostor u radovima dan je kazivačima, svjedocima minulih vremena i čuvarima tradicije.

Promjene u XX. stoljeću donijele su i velike promjene u životu bunjevačkih Hrvata. Salaši se napuštaju, a mnogi običaji bivaju zanemareni ili vremenom posve nestaju. Može se konstatirati kako su terenska istraživanja tradicijske baštine Bunjevaca došla u gotovo posljednji čas, jer je malo ljudi koji mogu svjedočiti o načinu života s početka XX. stoljeća i običajima vezanim kako uz blagdane, tako i za svakidašnji život. Zabilježena kazivanja imaju posebnu vrijednost, jer su prave riznice znanja o kulturi i baštini Bunjevaca.

Dobro je da se takva istraživanja nastavljaju. Naime, studenti etnologije i kulturne antropologije Filozofskog fakulteta u Zagrebu obavili su sredinom travnja istraživanje tradicijske baštine šokačkih Hrvata u Bačkoj (Bač, Sonta, Plavna, Vajska, Bodani, Monoštor i Bereg) i u Santovu (Mađarska). U skoroj budućnosti planiraju se i etnološka istraživanja među srijemskim Hrvatima. Hrvati u Vojvodini su heterogena skupina. Radovi koji će objediniti znanja o njima biti će zalag za budućnost generacijama koje dolaze. Zalag da ne budemo »i prazni«.

Aleksandra Prčić

PREPREKOVO PROLJEĆE U NOVOM SADU

Poezija – čuvar jezičnog i kulturnog identiteta

U organizaciji HKUPD-a *Stanislav Preprek* iz Novog Sada, u subotu, 16. travnja, organizirana je kulturna manifestacija *Preprekovo proljeće* koja se svake godine priređuje u čast hrvatskog velikana čije ime nosi spomenuta udruga. Uz bogat kulturno-umjetnički program posjetiteljima je prezentirana sedma po redu zbirka poezije *Preprekovo proljeće 2015*. članova literarne sekcije ove hrvatske udruge koji se bave pisanjem pjesama, ali i afirmiranih pjesnikinja iz Hrvatske, ovoga puta iz Rijeke čije su pjesme ušle u uži izbor.

NOVA ZBIRKA

Stanislav Preprek (Šid, 1900. – Petrovaradin, 1982.) bio je skladatelj, dirigent, orguljaš, pjesnik, književnik, prevoditelj, knjižničar. Pozdravljajući prisutne na samom početku programa, predsjednica HKUPD-a *Stanislav Preprek Ivanka Horvatić* je rekla:

»HKUPD *Stanislav Preprek* nosi ime ovog znamenitog čovjeka, a literarna sekcija svoje zbirke naziva *Preprekovo proljeće*, kako se i naziva kulturna manifestacija koja se održava na dan njegovog rođenja. Pred vama je sedma po redu zbirka pjesama ovog društva. Zbirku prvi put izdaju pjesnici, članovi literarne sekcije Društva, a koncepcija je bila da u njenom prvom dijelu budu tiskane odabrane pjesme svih članova sekcija koji pišu poeziju. Drugi dio rezerviran je za tri poznate pjesnikinje iz naše matice i mogu reći da je odziv pjesnika iz Hrvatske bio izuzetno veliki i da smo se morali opredijeliti za samo neke od njih. Ovoga puta su to bile pjesnikinje iz Rijeke, a ako se nastavi s ovakvim konceptom, i ostali će svoja mjesta zauzeti u našim narednim zbirkama.«

BROJNA LITERARNA SEKCIJA

U ovoj hrvatskoj udruzi posebno mjesto zauzima literarna sekcija koja je, prema ocjeni njihovih članova, po kvaliteti najjača literarna sekcija hrvatskih udruga u Vojvodini. Prije osam godina u literanoj sekciji Društva bilo je šest članova. Danas je članstvo daleko brojnije, a prvi puta formirano je uredništvo od petero članova Udruge koji uređuju zbirku:

»Trudimo se, sve su to ljudi koji su entuzijasti, koji vole poeziju. U zbirci se nalaze najkvalitetnije pjesme koje su potpisali članovi naše udruge i koji su nam ih predali na vrijeme. Tim stvaralaštvom pridonosimo očuvanju identiteta i jezika naše nacije. Želimo da se zna da naše društvo postoji ovdje u Novom Sadu i da se ne osjećamo asimilirano. Drago mi je što smo u Hrvatskoj naišli na veliki odziv pjesnika, ali smo se morali ograničiti ovoga puta na samo nekoliko. Za jesen pripremamo još jednu kulturnu manifestaciju, s namjerom da na dan osnutka Društva, 10. listopada,

promoviramo zbirku kratkih priča«, istaknuo je voditelj literarne sekcije *Prepreka Miroslav Cakić*.

BOGATSTVO SJEĆANJA

O zbirci *Preprekovo proljeće 2015* govorili su i recenzenti zbirke vlč. **Marko Kljajić** i **Pavel Domonji**.

»Od svih zajednica, a posebno danas u hrvatskoj zajednici, postoji potreba da se očuva jezički i kulturni identitet. Ova knjiga je veliki prilog tome. Osobno smatram da sve ove antologije pjesama povezuje jedna misao – a to je ljepota. Čitajući ih došao sam do zaključka da postoji kontinuitet kada je u pitanju ljepota između hrvatske poezije i **Tina Ujevića** i pjesnika koji su zastupljeni u njihovim pjesmama. Zato smatram da treba još više i intenzivnije raditi i krenuti na objavljivanje proze. Treba izaći u svijet radi potvrde svog identiteta, a pjesnici su ti koji traže taj izlaz«, izjavio je Pavel Domonji.

Manifestaciji je, među ostalim, prisustvovao i ravnatelj ZKVH-a

Tomislav Žigmanov koji je kazao kako se moramo okupljati »da bismo obogaćivali sjećanja na one koji su bili prije nas, a koji su ostavljali moćne tragove«.

»Bogatstvo sjećanja će sigurno onda i nama biti od velike koristi kada je u pitanju svjedočenje svog identiteta i neke vrste ponosa koje mi kao pripadnosti hrvatske zajednice ovdje moramo isticati. U prostoru Vojvodine mi smo djelić jedne multikulturalne scene, a ono što čini udruga *Stanislav Preprek* donosi obogaćivanje te scene«, rekao je Žigmanov.

Posjetitelje i organizatore pozdravili su u ime Veleposlanstva Republike Hrvatske opunomoćeni ministar **Stjepan Glas** i tajnica Koordinacijskog odbora društva za jezike, književnost i kulturu Zavoda za kulturu Vojvodine **Irina Papuga**. U svečanom dijelu programa imali smo prilike čuti članice pjevačke skupine HKUPD-a *Stanislav Preprek* nakon čega su autori pjesama pročitali pjesme iz novoobjavljene zbirke *Preprekovo proljeće 2015*.

S. Darabašić

PREDSTAVLJANJE KAPITALNIH DJELA O BUNJEVCIMA U SOMBORU

Cjeloviti prikaz bunjevačke tradicije

Zbornik radova *Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu* i monografija *Tradicijska baština i etnokulturni identitet podunavskih Hrvata Bunjevaca* predstavljani su prošlog tjedna u Somboru. Ova dva kapitalna djela rezultat su znanstvenog skupa *Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu*, koji je održan u studenome 2012. godine i znanstvenog projekta koji zajednički realiziraju Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata i Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

SVAKIDAŠNJI ŽIVOT

Knjige su predstavili prof. dr. sc. **Milana Černelić**, urednica i voditeljica etnološkog istraživanja studenata etnologije Filozofskog fakulteta iz Zagreba, ravnatelj Povijesnog arhiva Subotica **Stevan Mačković**, doktorandica **Aleksandra Prčić** i glavni urednik i ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**.

»Veliko je kulturno naslijeđe, bogato je kulturno stvaralaštvo u sadašnjosti, ali još uvijek izostaju kvalitetni, sadržajima bogati prikazi i naslijeđa i stvaralaštva u sadašnjosti. U prošlosti život Hrvata na ovom području

ostavio je tragove u političkom životu, književnosti, umjetnosti, Crkvi, ali smo imali i ono što smo svjedočili u svakodnevnom životu, ono što je vezano za običaje i tradiciju. Taj, možda i najbogatiji segment, kao što su običaji vezani za prehranu, običaji uz određene crkvene godove, običaji vezani za različita razdoblja života malo su istraženi. Bilo je napisa o etnografskoj baštini, ali izostalo je cjelovitije prikazivanje tog segmenta«, riječi su kojim je Žigmanov istaknuo značaj znanstvenog skupa *Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu* koji je održan na inicijativu profesorice Černelić, a čiji je rezultat Zbornik s više od 600 stranica.

U tom zborniku prikazani su Bunjevci, ne samo u Vojvodini, već i u Mađarskoj i na Primorju. Osim toga, profesorica Černelić, u suradnji sa ZKVH-om, već nekoliko godina vodi terensko istraživanje tradicijske baštine podunavskih Bunjevaca, a rezultati tog istraživanja objavljeni su u knjizi *Tradicijska baština i etnokulturni identitet podunavskih Hrvata Bunjevaca*.

»ZKVH je ostvario jedno od najznačajnijih svojih ciljeva, a to je suradnja s visokoškolskim ustanovama u Hrvatskoj, ne samo radi suradnje, već u

suradnji koja je rezultirala kapitalnim djelima. Ova dva zbornika su nezaobilazno štivo za svakoga onog koji se bude bavio poviješću i sadašnjošću ovdašnjih bunjevačkih Hrvata, kako u Subotici, tako i u Somboru, ali i u Bajskom trokutu, na Primorju, Lici, pa čak i u prapostojbini Hercegovini«, kazao je Žigmanov.

KAZIVAČI I STUDENTI

Istraživanjem Bunjevaca profesorica Černelić bavi se još od svojih studentskih dana, a kasnije je kao profesorica na fakultetu i voditeljica terenskih istraživanja nastavila istraživati skupine bunjevačkih Hrvata.

»Značajni doprinos dali su studenti koji su na terenu obavljali istraživanja, ali i kazi-

vači koji su nezamjenjiv način da se dođe do potrebnih, novih saznanja«, kazala je profesorica Černelić, posebno se zahvaljujući kazivačima, koji su također prisustvovali predstavljanju ovih značajnih znanstvenih knjiga.

Ravnatelj subotičkog Povijesnog arhiva Stevan Mačković u svom izlaganju govorio je o pitanju etno geneza Bunjevaca, pitanju koje je aktualno bilo i prije stotinu godina, a i danas je. Aleksandra Prčić se u svom izlaganju osvrnula na istraživanja koje su na području Bačke radili studenti i izdvojila je priče o vilama, vješticama i vračarama, odnosno o mitskim bićima.

Predstavljanje u Somboru organizirao je Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata u suradnji s Hrvatskim kulturno-umjetničkim društvom *Vladimir Nazor*. Moderatorica je bila menadžerica za kulturu ZKVH-a **Katarina Čeliković**.

Predstavljanju su prisustvovali i predsjednik HNV-a **Slaven Bačić**, podtajnik Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne zajednice **Mato Groznica**, drag gost bila je i bivša konzulica Konzulata RH u Subotici **Iva Aranjoš**.

Z.Vasiljević

NASTAVAK ISTRAŽIVANJA

Terenska istraživanja studenata etnologije Hrvata u Vojvodini poslije skupine Bunjevaca nastavljena su istraživanjem skupine Šokaca. Tako je ponovno u Baču i Monoštoru i prvi puta u Santovu (Mađarska) boravilo dvadesetak studenata iz Zagreba. Ova skupina Šokaca pripada istom prostoru, ali ih razdvaja državna granica.

»Oni jesu jedna skupina, ali će sasvim sigurno biti razlika među njima. O tome ćemo pouzdano moći govoriti kada završimo istraživanje«, kaže profesorica Černelić.

HRVATSKE ŽUPANIJE KROZ POVIJEST

U srcu Dalmacije

Splitsko-dalmatinska županija zauzima središnji dio Dalmacije, ako u njenu površinu ubrojimo i površinu mora koja joj pripada, županija je sa svojih 14.045 km² od čega 4.572 km² zauzima kopno najveća hrvatska županija. U županiji se nalazi 16 gradova na kopnu i otocima: Hvar, Imotski, Kaštela, Komiza, Makarska, Omiš, Sinj, Solin, Stari Grad, Supetar, Trlj, Trogir, Vis, Vrgorac i Vrlika, a sjedište županije je Grad Split.

Splitsko-dalmatinska županija spada u skupinu onih županija na čijem su području Hrvati nakon doseljavanja u VII. stoljeću organizirali svoja prva upravna područja i područje s kojega su hrvatski vladari upravljali srednjovjekovnom Hrvatskom. Od jedanaest županija, koliko ih je Hrvatska imala u X. stoljeću, tri su bile na području današnje Splitsko-dalmatinske županije: Cetinska, Imotska i Primorska. Najstariji hrvatski spomenik na području županije jeste crkva Sv. Jurja u Putalju (današnji Kaštel Sućurac) koju je sagradio knez **Mislav** u prvoj polovici IX. stoljeća. Knez **Trpimir** nasljednik kneza Mislava je stolovao u Klisu, a sebe je nazivao

»pomoću Božjom knez Hrvata« (»dux Croatorum iuvatus muneris divino«) odnosno »Trpimir, knez Hrvata« (»Trpimirus, dux Croatorum«). Ono što je iznimno značajno za hrvatsku povijest jeste Trpimirova darovnica, najstariji spomenik hrvatskog prava, odnosno najstarija je isprava s dvora nekog od hrvatskih vladara i ujedno prva domaća isprava u kojoj se spominje hrvatsko ime. Trpimirova darovnica pisana je na latinskom jeziku i datira iz 4. ožujka 852. godine, a u njoj je knez Trpimir splitskoj nadbiskupiji potvrdio darovnicu svoga prethodnika Mislava. Također, za ranu povijest Hrvata značajna su dva natpisa iz doba kneza Branimira, prvi natpis je na kamenoj gredi u crkvi iz mjesta Šopota kod Benkovca gdje je uklesano **BRANIMIRO COMMES DUX CRUATORUM COGIT**. Drugi natpis je u Muću na ostacima stare crkve kod današnje crkve Svetog Petra, a dio natpisa uklesanog u kamen glasi: (TEMPORE DVCIS) **BRANIMIRI. ANNOR(um) XPI SACRA DE VIRG(ine) CARNE VT SV(m)PS (it).S (eu) DCCCXXX ET VIII. VI.Q (ue) INDIC(tione), U VRIJEME KNEZA BRANIMIRA OTKAD**

JE KRIST UZEAO SVETO TIJELO OD SVETE DJEVICE GODINE 888.VI., INDIKCIJE. U Solinu se nalazi sarkofag kraljice **Jelene** žene hrvatskog kralja **Mihajla Krešimira II.** na kojemu se navode dotadašnji hrvatski kraljevi i način na koji su povezani. Na crkvenom saboru u Splitu održanom 925.godine. na poziv pape **Ivana X.** u svezi crkvene jurisdikcije na području Hrvatske prisustvovao je i prvi hrvatski kralj, kralj **Tomislav.** U crkvi Svetog Petra u Solinu 9. listopada 1076. godine okrunjen je hrvatski kralj **Dmitar Zvonimir**, kralj je položio prisegu a okrunio ga je legat pape **Grgura VII., biskup Gebizon.**

ZEMLJOPISNI POLOŽAJ I GOSPODARSTVO

Na području Splitsko-dalmatinske županije nalaze se tri reljefne cjeline: Dalmatinska zagora (zaleđe), obalni pojas i otoci. Dio Dinarida čini granicu s Bosnom i Hercegovinom, dok planine Kozjak, Mosor i Biokovo razdvajaju obalni pojas od zaleđa, na obali i otocima vlada mediteranska klima dok u Dalmatinskoj zagori kontinentalna. Glavna značajka gospo-

darsva je turizam koji je u stalom porastu, kako na obalnom području tako i na glavnim otocima Hvaru, Braču i Šolti. Od zemljopisnih zanimljivosti treba izdvojiti jednu od najljepših plaža na Jadranskom moru Zlatni rat na otoku Braču i Modru špilju na otoku Biševu. Modra špilja se nalazi na istočnoj strani otoka Biševa u uvali Balun nedaleko od Komize na otoku Visu. Na špilji postoje dva otvora: manji onaj kroz koji može proći čamac, dok je drugi dosta veći i nalazi se ispod razine mora. Kroz otvor ispod razine mora prodire sunčana svjetlost, koja se, prolazeći kroz vodu, najprije lomi, a onda se od dna špilje reflektiraju bijelo od dna i osvjetljavaju špilju modrom, a predmete u vodi srebrnastom bojom.

KULTURNE I POVIJESNE ZNAMENITOSTI

Najponatija kulturna manifestacija Splitsko-dalmatinske županije jeste Sinjska alka, koja se održava prve nedjelje kolovoza u Sinju i koja je 15. studenoga 2010. upisana na UNESCO-v popis nematerijalne svjetske baštine u Europi. Ova viteška igra održava se u čast pobjede 15. kolovoza 1715. godine, gdje je 700 branitelja sinjske utvrde uspjelo odbiti napad mnogobrojnije turske vojske, a 2015. održana je jubilara 300. Sinjska alka. Tvrđava Gripe u Splitu sagrađena je 1660. godine za vrijeme Kandijskog rata (1645. – 1669.) kada su se dalmatinski gradovi našli pod napadom Turaka. Najveću opasnost za grad predstavljala je mogućnost turskog osvajanja uzvisine Gripe. Osvajanjem ove uzvisine, s koje se pruža pogled na cijeli grad neprijatelj bi s lakoćom topovima mogao razoriti cijeli grad. Stoga je sagrađena tvrđava u svrhu obrane ove uzvisine, a danas se u njoj nalazi Hrvatski pomorski muzej i Hrvatski državni arhiv.

REGIONALIZACIJA REPUBLIKE SRBIJE S POSEBNIM OSVRTOM NA PROŠLOST I »PREDVIĐENU« BUDUĆNOST POKRAJINE VOJVODINE

Čovjekomjernost

Čovjek je mjerilo svega. Vjerujem da ste bezbroj puta slušali ovu starogrčku izreku u raznim varijantama. Jedna od najsuvremenijih je i grad, po mjeri čovjeka. Prvobitne mjerne jedinice su proizašle iz čovjekovih dimenzija. Svima su poznati izrazi palac, stopa, lakat ili hvat. Neke dimenzije u anglosaksonskom mjernom sistemu i danas se upotrebljavaju, ali ne samo kod njih. Primjera radi drvene daske i danas se proizvode u debljinama od jednog ili dva cola (cca 2,5 cm), ova mjera odnosi se i na debljinu vodovodnih cijevi itd. Napredak, bolje rečeno industrijalizacija (radi toga da se kapital što više oplemeni), naveli su čovjeka na unifikaciju svih mjera. Svaka zemlja ima svoje standarde, u Njemačkoj su to DIN norme, u Sjedinjenim Američkim Državama one se zovu ASA, a u bivšoj nam zajedničkoj domovini oni su se zvali JUS standardi. Svaki proizvod, pa i stanovi morali su odgovarati ovim standardima. Neki teoretičari su pokušali sve arhitektonske forme svesti na dva osnovna oblika koji su nazvali arhetipima gradnje. Prvu formu su nazvali aedícula, što ima značenje soba ili kuća, drugu formu su nazvali trilit, što doslovce znači tri kamena, ova tri kamena su zapravo oblici nekog spomenika, najpoznatiji se nalazi u engleskom mjestu Stonehengeu.

DOM, SLATKI DOM

Osnovne mjere koje važe prilikom projektiranja u arhitekturi isto su proizašle iz čovjekovih dimenzija. Naprimjer širina i dužina kreveta, širina prolaznih hodnika itd. U tradicionalnoj japanskoj arhitekturi, prostirka od asure, zvana tatami, na kojoj

Trilit u Stonehengu

Suvremena zemunica

se spavalo, bila je mjera za veličinu jedne prostorije. Najmanja soba je veličine dva tatamija. Na našim ravničarskim prostorima (gdje nije bilo pećina) najstariji oblici stanovanja, osim šatora, bile su zemunice. Te građevine su do pola bile ukopane u zemlju, danas bismo to nazvali »ekološkim« gradnjom. U suvremenom svijetu, sve više se grade moderne luksuzne zemunice, kao obrana od ekstremnih klimatskih uvjeta ili radi uštede troškova za grijanje. Dug je bio put od zemunice do srednjovjekovne trodjelne kuće, s kuhinjom u sredini. Nakon završetka ratova s Turcima, austrijski inženjeri su zaključili da je ova

trodjelna kuća najpogodnija za naše prilike i prve takve kuće su građene za potrebe novopridošlih, prije svega njemačkih kolonista. Ovakve ušorene kuće postale su prepoznatljiva slika svakog vojvodanskog naselja. Kasnije, napose u gradovima, naređeno je da se kuće grade paralelno s ulicom, narodno »na put leđa«, da bi se dobio jedinstveni ulični front. Danas se ova harmonična slika ulica ozbiljno remeti iz dva razloga. Prvi je čisto kapitalistički, i to u njegovom najranijem, »najdivljijem« obliku. Građevinski poduzetnici vrše pritisak na gradske vlasti da im izdaju dozvole za gradnju petokatnica u nepo-

srednoj blizini prizemnih kuća. Ne trebamo zaboraviti činjenicu, da je građevinarstvo iz raznih razloga »dobar biznis«. Prosječna cijena gradnje ne prelazi 300 € po m², a stanovi se prodaju za minimum 600-800 € po m². Naravno, većina poduzetnika ima i ekstra troškove, koji smanjuje zaradu, ali dobitak je sasvim solidan ako se stanovi uspiju prodati.

ČIJA KUĆA JE LJEPŠA I VEĆA

Mjerilo svega, čovjek, je drugi čimbenik koji remeti staru sliku gradova a napose sela. Danas, ako se netko na neki način oboгатio, to mora iskazati i gradnjom ljepše i veće kuće od susjedove. Ovakvo natjecanje poprima često i tragikomične oblike. Sjećam se, jednog kišnog dana vozio sam se autobusom kroz neko selo blizu Kragujevca. Odjednom vidim jednu veliku fasadu u američkom kolonijalnom stilu (poznato iz serija *Dinastija*, *Dallas*...). Sljedeća fasada je u istom stilu samo malo veća. I tako izbrojao sam takvih pet-šest fasada. To su bile zapravo velike kulise, jer je iza svake od njih izgrađena mala i skromna, da ne kažem siromašna kuća za stanovanje. Na moju žalost kroz zamagljeni prozor nisam mogao napraviti nijednu fotografiju, što obično činim. No, ne treba tako daleko putovati da se vide primjeri ljudske neskromnosti i nadmetanja. Naselje u kojem stanujem je puno takvih kućerina, građениh za »potrebe djece« u kojima stanuje jedan ostarjeli bračni par, koji najčešće žive u dvije prostorije: kuhinja i spavaća soba (troškovi grijanja su skupi). Pada mi na pamet, da smo prije četrdesetak godina bili »pametniji«, možda smo trebali graditi suvremene zemunice, kao što se to danas radi.

EUHARISTIJSKO SLAVLJE U ŽUPNOJ CRKVI SV. LEOPOLDA MANDIĆA

Svetac milosrđa

Na euharistijskom slavlju u Zagrebu, koje je 16. travnja u župnoj crkvi Sv. Leopolda Bogdana Mandića uz izloženo svečevo tijelo predvodio krčki biskup **Ivica Petanjak** sudjelovalo je više od deset tisuća vjernika. Teško je nabrojati iz kojih su mjesta sve pristigli hodočasnici koji su uz crkvu ispunili prostor oko nje, ali i okolne ulice. Hodočašće sv. Leopoldu organizirale su biskupije Krčka i Gospičko-senjska, ali je pristiglo i više autobusa iz Istre, Slavonije, iz više gradova i mjesta iz Dalmacije. Bili su tu i hodočasnici iz Bosne i Hercegovine, kao i s rodne grude sv. Leopolda, Boke kotorske, kao i nekih katoličkih misija iz Zapadne Europe. Bio je zamjetan i velik broj redovnica različitih družbi. U koncelebraciji slavlja bili su apostolski administrator Gospičko-senjske biskupije biskup **Mile Bogović**, provincijal Hrvatske kapucinske provincije fra **Jure Šarčević** i provincijal Venetske kapucinske provincije

fra **Roberto Genuin**, te još 160 svećenika, a u asistenciji je bio i trajni đakon **Krunoslav Mihael Kičinbači**. Velik broj svećenika bio je na raspolaganju vjernicima za sakrament pomirenja. Riječ dobrodošlice svima uputio je provincijal Šarčević, potaknuvši ih »da svi zajedno Bogu zahvalimo za milost koju nam daje«. U tom duhu je uvodeći u euharistijsko slavlje biskup Petanjak naglasio kako »samo Bog po svojim svecima i po svojim ugodnicima može vidjeti ona djela kojima smo svjedoci ovih dana.

ISPOVJEDNIK

U homiliji biskup Petanjak posvijestio je kako se Isusov život odvijao pod geslom »Obratite se i vjerujte evanđelju«, poručivši da nema obraćenja bez pokore, napora, truda, pomirenja, oprosta. Kad god učinimo nešto dobro, ili se obratimo, činimo djelo milosrđa prema drugima ili prema samima sebi. Sveti Leopold sav svoj život proveo je

opraštajući grijeh u ime Božje i izmirujući ljude s Bogom i s drugima i sa samim sobom; on je prošao zemljom sijući i sadeći Božje milosrđe. Svetu godinu milosrđa mnogi su doživjeli kao milosnu godinu oslobođenja, jer su došli do spoznaje da i za njih ima nade i mogućnosti da se i oni spase, da im bude oprošteno, da se i njima iskaze milosrđe. Da, Božje je milosrđe neizmjereno i uvijek je na djelu, ali milosrđe je nastupilo ili nastupa nakon nečega što je bilo grešno, krivo, naopako življeno, ustvrdio je propovjednik, te podsjetio kako je »milosrđe čisti dar, bez truna naših zaslug«. Govoreći o sv. Leopoldu kao svecu milosrđa, biskup je rekao kako je »on htio biti propovjednik, a bio je ispovjednik. Htio je biti viđen i u javnosti, a sav je život proveo zatvoren u tajnosti. Htio je živjeti u svojoj domovini, a proveo je sav život u tuđini. Htio je raditi na jedinstvu kršćana i pomirenju naroda, a sav je život proveo u tome da čovjek koji je grijehom u sebi rastr-

gan pronađe jedinstvo sa samim sobom«. U tom duhu postavljajući pitanje, kako takav čovjek danas pred nama i pred cijelom Katoličkom crkvom može biti uzor milosrđa, ustvrdio je »tako što je cijeli život on činio pokoru i u sebi pomirivao nepomirljivo, a svima drugima iskazivao neizmjereno milosrđe. Milosrđe drugima može iskazivati samo onaj tko sebe može držati u pokornosti i pod kontrolom«. Dodao je kako je »osim toga sv. Leopold shvatio srž i bit iz kojeg je izvirao sav Isusov život i ponašanje na zemlji, a to je volja Božja. Sveti je Leopold vjerovao da poslušnost koju je on kao redovnik i svećenik dao Bogu i ljudima, vrijede više od sve njegove volje, želja, nadanja«.

DRUGOGA PUTA NEMA

Na tom tragu propovjednik je potaknuo vjernike da se preispitaju postoji li danas riječ poslušnost u hrvatskom jeziku; i što bi to značilo biti poslušan? Tko još danas uvažava dobronamjerno mišljenje drugoga? Tko je spreman poslušati kad mu sto osoba kaže ovo je za tvoje dobro, a on hoće i živi potpuno drukčije? »Okrenimo se oko sebe i pogledajmo ovu masu svijeta iz svih krajeva Hrvatske koju je okupio jedan mali rastom redovnik i svećenik, ponizan i malen, koji je cijeli život radio na sebi i sebe dovodio u red, kako bi drugima mogao posredovati neizmjereno Božje milosrđe, svjestan da je Isusovo načelo poslušnosti volji Očevoj temelj svakog oblika svetosti. Ne možemo slaviti sv. Leopolda, ne možemo ubirati plodove Svete godine milosrđa a da pritom ne slijedimo vječna načela evanđelja i primjer Isusove poslušnosti. Isus Krist jedini je Put, Istina i Život kojeg je Otac nebeski poslao ovom svijetu. Sveti Leopold je tim Putem išao, tu Istinu svjedočio i taj Život živio. Drugoga puta nema«, zaključio je biskup Petanjak.

IKA

Pomoć najugroženijem stanovništvu

Nakon velike pomoći u vidu namirnica, higijenskih sredstava i odjeće, koju je tijekom migrantske krize Caritas pružio izbjeglim licima s Bliskog istoka, tijekom proteklog tjedna završena još jedna humanitarna akcija Caritasa, ali ovoga puta najugroženijem lokalnom stanovništvu. Naime, Caritas je odlučio pomoći lokalnom stanovništvu, socijalno ugroženim osobama jednokratnom pomoći u vidu vaučera u iznosu od 5.000 dinara. Kako je istaknula kordinatorica Caritasa za Srijem u Šidu **Magdalena Pavlović**, ova akcija je završena u šidskoj općini. Tijekom proteklog tjedna volonteri Caritasa vaučere su uručivali u prostorijama Crvenog križa u Šidu: »Pravo na pomoć su imale primarno osobe koje su korisnici narodne kuhinje, a potom osobe koje primaju socijalnu pomoć. U šidskoj općini je veliki broj onih koji su socijalno ugroženi, ali nisu svi bili u mogućnosti od Caritasa dobiti tu vrstu pomoći. Međutim, pokušali smo jednom dijelu socijalno ugroženog stanovništva barem malo olakšati tešku materijalnu situaciju u kojoj se nalaze. Naravno, bilo je i onih koji su mislili da više zaslužuju i imaju veća prava od drugih na tu pomoć, ali valjda je to tako kada je svakom svoja muka najteža. Mogu samo reći da smo se trudili da ovu vrstu pomoći uručimo svima onima kojima je ona najpotrebnija«, istaknula je Magdalena Pavlović.

S. D.

Piše: dipl. theol. **Ana Hodak**

Čovjek ne voli kada mu se zapovijeda, voli samostalnost i slobodu. Zapovijedi pokazuju moć onog koji ih izdaje nad onim koji ih treba izvršavati, a nitko ne voli biti u potčinjenom položaju, osobito kada onaj koji zapovijeda želi što više istaknuti tu svoju moć. No, sa zapovijedima koje dolaze od Boga nije tako. One su izraz njegove ljubavi i smjernice su nam za život. Zapovijedi koje su Izraelci od Boga primili preko Mojsija ostale su vjernicima svih vremena kao upute kako graditi ispravne odnose s Bogom i ljudima. Iako se u prvi mah može činiti kako tih deset zapovijedi obuhvaćaju sva područja ljudskog života i da su sasvim dovoljne, Isus donosi još jednu za koju se može reći da ih sve zaokružuje i dopunjava: »Zapovijed vam novu dajem: ljubite jedni druge« (Iv 13,34).

ISUSOVA ZAPOVIJED

Isus nije imao običaj govoriti zapovijedajući, on je uvijek poučavao, poticao, uvjeravao. Ovo su jedine njegove riječi izrečene u obliku zapovijedi. Ali, nameće se pitanje u čemu je novost te zapovijedi, jer je već u Starom zavjetu isticana ljubav, a i druge religije također naglašavaju tu zapovijed. Iako se u prvi mah čini da Isus ovom zapovijedi nije donio ništa novo, on je njome udahnuo novi duh postojećim zapovijedima. Novost ove Kristove zapovijedi je u dodatku: »kao što sam ja

Zapovijed ljubavi

ljubio vas, tako i vi ljubite jedni druge« (Iv 13,34b). A kako je to Isus ljubio? I prije njega bilo je primjera velike međuljudske ljubavi. No, razlika je u tome što čovjek velikom ljubavlju ljubi onog koji mu uzvraća, koji na neki način zaslužuje tu ljubav. Dok Isus ne ljubi tako. On ljubi nesebično i bez razlike, ne pita se tko zaslužuje biti ljubljen a tko ne, kao što čine ljudi. On je najveću ljubav iskazivao upravo onima za koje su ljudi smatrali da nisu vrijedni ljubavi – grješnicima i carinicima koje su svi zaobilazili i odbacivali zbog njihovog načina života.

Zanimljivo i važno je također i to što Isus ovo govori u sklopu oprostajnog govora pred odlazak u smrt, koja je vrhunac njegove ljubavi prema ljudima. On u tom trenutku zna da će ga jedan od učenika izdati, da će ga ostali napustiti i u najtežim trenucima ostaviti samog, ali svejedno za sve jednako odlazi u smrt. Tako primjer ljubavi koji nam je davao cijelog života tu dolazi do svog vrhunca. On koji je ljubio čak i svoje neprijatelje, koji je molio za one koji su ga razapeli može nam zapovijediti da i mi ljubimo jedni druge. Jedino ljubav može zahtijevati ljubav, a ta ljubav je sam Bog koji u osobi Isusa Krista postao jedan od nas.

KRŠĆANSKA PREPOZNATLJIVOST

Nakon što je izrekao zapovijed Isus dodaje: »Po ovom će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge« (Iv 13,35). Dakle ljubav je ono osnovno po čemu kršćani moraju biti prepoznatljivi u svijetu. Pravi kršćanin je onaj koji po uzoru na Isusa nesebično ljubi svakog čovjeka. Kršćanin

može biti manje ili više poučen, može više ili manje poznavati crkveni nauk, povijest, teologiju, ali ništa od toga nije važno pred novom zapovijedi koju nam Isus daje i ništa od toga za Krista nije vjerničko mjerilo. Jedino mjerilo u Isusovim očima je ljubav koju je čovjek spreman iskazivati drugima. Ona treba biti kršćanski znak raspoznavanja, mjerilo kojim se čovjek vodi kroz život. To nije neka ideologija, utopijska ideja, to je put koji nam je pokazao Isus. On nas je učio da u čovjeku ne gledamo svog neprijatelja, nego brata koji treba našu ljubav; čak i ako nas drugi odbacuje to nam ne smije biti izgovor za uskraćivanje ljubavi, ako što ni Isusu nije.

Kada znamo što treba biti znak kršćanske raspoznatljivosti u svijetu, ne možemo se ne zapitati, a raspoznaju li se kršćani danas po tome. Zapravo, najprije se treba zapitati može li netko po ljubavi u meni prepoznati kršćanina. Čovjek je postao sebičan, egocentričan. Samog sebe stavio je na prvo mjesto i sve radi kako bi se on osjećao dobro. Zato i ljubi samo onog koji mu uzvraća, a tu nema nesebičnosti ni kršćanskog znaka raspoznavanja. Naziva se kršćaninom, a sitnica je dovoljna da uskrati ljubav svome bratu u Kristu. Poput svijeta, odbacuje odbačene i ne želi se zbog ljubavi odreći komfora i bezbrižnosti. Ne želi biti drugačiji po tome što će prihvatiti i ljubiti. U stvari – o tome uopće ne razmišlja, jer ljubav nije središte njegovog života, niti je smatra središtem svoje vjere.

A ovaj svijet vapi za ljubavlju, onom pravom kršćanskom, kao i naše zajednice, obitelji i svaki pojedinac. Pokažimo ljubavlju svoje kršćanstvo.

MINI INTERVJU: MARIJA IVOŠEV IZ BEREGA

Humana misija

Mariju Ivošev iz Berega nije jednostavno predstaviti. Ona je umirovljenica, posljednja ćurčija na ovim prostorima, članica je Udruge umjetničkih obrta i predsjednica Udruge žena *Berežanke*. O ćurčijskom obrtu, koji je Marija naučila od svog oca već smo pisali na stranicama *Hrvatske riječi*, pa smo stoga ovom prigodom porazgovarali o njenom angažmanu u udruzi žena, a susreli smo je na Međunarodnom sajmu u Bezdanu na kome su sudjele i *Berežanke*.

Koliko dugo postoji udruženje žena u Beregu?

Rekla bih da nikada nije ni prestajala raditi. Nekada se to zvao AFŽ, a kasnije smo se samo preregistrirali u Udrugu žena *Berežanke*. Uvijek smo se bavili humanitarnim radom i očuvanjem tradicije, kulture, prehrane i nošnje u Beregu.

Prisustvujete svim manifestacijama koje organiziraju udruge žena iz Sombora i drugih okolnih mjesta. Koliko vam znači ta suradnja, međusobni susreti?

Rado se odazivamo svim pozivima, pa smo tako prisutne i na ovim prvim susretima u Bezdanu. Isto tako, članice svih tih ženskih udruga naše su drage gošće u Beregu na našim manifestacijama. Tijekom godine organiziramo dvije manifestacije. To su bal za Dan žena i Miholjdanski susreti. Mislim da je za sve udruge važna suradnja. Prvo, upoznajemo se međusobno, vidimo što to rade druge udruge, koje pripadaju različitim kulturama i nacionalnostima. A drugo i mi imamo priliku pokazati se i prikazati.

Miholjdanski susreti su ono što pripremate za rujan, ali vi ste već i do sada bez obzira što smo tek u četvrtom mjesecu imali već nekoliko aktivnosti.

Početkom godine sudjelovale samo na manifestaciji *Naj torte*, koju u Somboru organizira Asocijacija žena. S ponosom mogu kazati da smo za svoje kolače nagrađene prvom nagradom. Isto tako sve izložene torte i kolači donirani su Domu za nezbrinutu djecu u Somboru. Zatim smo bile domaćice bala organiziranog povodom Dana žena. Sredstva koja smo skupile na tom balu donirat ćemo u humanitarne svrhe. U povodu Dana žena sudjelovale smo u Batini (Hrvatska) na Međunarodnoj izložbi rukotvorina. Tijekom svibnja posjetit ćemo odjel psihijatrije somborske bolnice, kome ćemo pokloniti slana peciva i kolače i garderobu koju prikupljaju članice Udruge. Tu akciju organiziramo već osam godina. Rekla bih da je humanitarni rad ono što je naša najznačajnija misija. U mjesecima koji dolaze očekuju nas uzvratni posjeti udrugama žena u okolici, a kruna svega bit će naši Miholjdanski susreti, koji su, kao što sam rekla, u rujnu. I ti susreti imaju humanitarni karakter, jer se svi kolači i peciva doniraju Gerontološkom centru.

Z. V.

IGRA

Hobbit

OPIS IGRE

Riječ je o zabavnoj avanturi na ploči inspiriranoj **Tolkienovom** knjigom *Hobbit*. Cilj igre je skupiti što više blaga u obliku dragulja, ali prije nego zmaj Smaug dođe do Laketowna.

TIJEK IGRE

Igrači imaju uloge patuljaka koji prate hobita **Bilba Bagginsa** u njegovoj avanturi. Skupljaju dragulje na način da se bore za njih u četiri avanture. Ako ne uspiju pobijediti u avanturama, slijedi im kazna u obliku oslabljivanja karakteristika patuljaka kojeg igraju, a često i zmaj Smaug napreduje za 1 do 2 polja prema Laketownu nakon neuspjeha igrača.

Samo putovanje do avantura se sastoji od kartica događaja. One određuju što igrači moraju odigrati. Svaki igrač ima karte patuljaka, vrijednosti 1 do 60. Njima licitiraju za karte događaja koje nekad traže najveći broj, a nekad najmanji za pobjedu. Igrač koji najbolje licitira skuplja najviše bonusa i ima najviše šanse pobijediti.

KARAKTERISTIKE IGRE

- jednostavna, zabavna društvena igra posebno prikladna za djecu koja znaju brojiti do 60.
- potrebno je znanje engleskog jezika zbog uputa na kartama.
- postoji više razina težine kao i mogućnosti uvođenja raznih težih elemenata da bi igra bila izazovnija odraslim igračima.

Tipovi igre: Obiteljske igre

Kategorije igre: Avanture, Bazirana na romanu, Fantasy, Kockice, Putovanje

Mehanike igre: Aukcija / licitacija, Bacanje kockica, Baratanje kartama, Pomicanje od točke do točke,

Timska igra

Jezična ovisnost: Umjerena upotreba teksta

Težina igre: 3

Preporučana dob: 8 i više godina

Trajanje igre: 45 min

TV PREPORUKA

NEDJELJA 24. TRAVNJA HRT 1 21:05

Trebižat – priča o jednoj vodi i jednom narodu

dokumentarni film

Dokumentarac prikazuje rijeku Trebižat: od Roškog polja, Tribistova, Zavelima, Posušja, Ričica, Badnjevice, Prološkog blata, Vrljike, Matice, Tihaljine, Mlade i na kraju ušće u Neretvu. Upoznajemo i druge vodene fenomene u okruženju, biljni i živo-

tinjski svijet, arheologiju, speleološka istraživanja. Film skreće pozornost na potrebu i nužnost zaštite okoliša te predstavlja prirodne ljepote regije, povijest, tradiciju i običaje istog naroda kojeg povezuje rijeka.

Zračni snimci: **Stipe Šurlin**Ganga: **Mate Budimir, Mate Čuvalo, Marko Primorac**
Narodna glazba: **Jure Miloš**Tekst: **Hrvoje Vrdoljak, Miro Andrić, Marko Raguz**

Godina proizvodnje: 2014.

Trajanje: 60 min.

Scenarij: **Miro Andrić**Montaža: **Sonja Andračić**Režija: **Miro Andrić**

Produkcija: Car Herc za HRT

Snimatelji: **Miro Andrić i Hrvoje Bobetić**

VRIJEDI PROČITATI

JULIJANA MATANOVIĆ

I na početku i na kraju bijaše kava

Kava. Ta divna imenica gorkoslatka Kokusa, koja već mirisom tjera u ovisnost, nije slučajno ženskoga roda. Pitanje dana je bilo kada će Julijana konačno napisati pokoju rečenicu o tom crnom napitku, u kojem i sama svakodnevno uživa. Taj je božanstveni napitak analizirala do same srži njegova bitka, smatrajući ga pritom neizostavnim dijelom svakog sjećanja i svake priče. I zaista, kava je gotovo uvijek prisutan i prijeko potreban dodatak ranojutarnjem razbuđivanju, popodnevnom predahu, ili pak večernjem pripremanju za sutrašnji ispit. Nevjerojatna je njezina snaga, nebrojeno je puta zbližila, spojila, utješila i okrijepila. Rečenica Morat ćemo na kavu! postala je istoznačna onima Nemam vremena!, Sada ne želim s tobom razgovarati! Ili Želim s tobom sve, samo ne piti kavu!, koje često nemamo hrabrosti izgovoriti.

Ovim se kolokvijem o kavi autorica prisjeća svoga djetinjstva u kojem ju je uvijek budio miris svježeg kave, kave čiji je gutljaj i sama često prisvojila, višeput provjeravajući raste li joj rep doista. Sada je itekako svjesna da je to, još uvijek aktualno, upozorenje samo nespretno, ali očito djelotvoran, način kojim se dijete želi udaljiti od tajnih razgovora odraslih. A kada to dijete konačno skuha tako dobru kavu da se može udati, onda postaje punopravnim članom tih ozbiljnih i vrlo važnih razgovora.

Magdalena Hadžić

PJESMA ZA DUŠU: *Pijan sam od ljubavi tvoje* **Ivica Šerfezi**

Otkad znam za sebe draga
želim samo to
da budem tvoj
da budem tvoj
što da kažem sad
kad srce dala si mi ti
i kad se san ispuni moj

Ref.

Pijan sam od tvoje ljubavi
žed za tobom nikad neće proć
svijet oko mene nek se vrti
živjeću sve do svoje smrti
za još jednu istu takvu noć

Sanjao sam tvoja usta
njihov topli dah
na licu svom

na licu svom
Sada dok još čitav
gorim poljupcima tim
vrti se sve u svijetu mom

Ref.

IDEMO LI VEČERAS U KAZALIŠTE? (4)

Piše: Milovan Miković

Od »kvaterke« do kazališne dvorane

Projekt **Jánosa Skultetija** o izgradnji hotela i kazališta prihvaćen je 11. lipnja 1847. i ubrzo je raspisan natječaj za izvođače radova, a ožujka 1848. godine postavljen je temeljni kamen budućeg zdanja u gradskom središtu. No, zbivanja tijekom 1848.-1849. zaustave započete, poslove pa se oni nastave tek 1853. kada prvo nikne hotelsko, a iduće godine i kazališno krilo, te se ono na opće oduševljenje, privede uporabi 16. prosinca 1854. predstavom **Miklosá Jozsike A két Barcsai**, u izvođenju trupe **Endrea Latabára** kada je scena opremljena prema nacrtima glumca **Györgya Telepija**, svojedobno iznimo uvaženoga i kazališnoga dekoratera.

Prema navodima tiska i zapisima kroničara ovom je svečanom događaju bila prisutna ne samo najuglednija gradska publika, nego i predstavnici svih značajnih, starih i zaslužnih obitelji Bačke. Gradom je zavládalo istinsko praznično raspoloženje i neuobičajena vrevá, a duž današnjega korza i u mnogim sporednim ulicama, uokolo, bile su jedna do druge mnoge vlastelinske kočije. U Talijin hram pohrle tada svi koji su mogli biti sudionicima važnoga događaja.

U prvoj su predstavi nastupili **Zsigmond Szentpétery** i **Gábor Egressy**, onodobni velikani budimpeštanskog Narodnog kazališta, a subotička se publika i te kako dobro sjećala Szentpéteryja, koji je u našem gradu boravio još u mladosti, kao putujući glumac. U toj je prvoj, tada započetoj sezoni odigrano

više predstava, a repertoar je sastavio direktor **Endre Latabár**, kulturna osoba mađarskog glumišta, te je publika bila očarana njegovim izborom budući da je na svakoj predstavi dvorana bila prepuna. Treba istaknuti još nešto; predstave ne posjećuju samo mađarski gledatelji, nego ih rado prati i bunjevačko-hrvatski puk, koji k tomu i svesrdno ugošćuje glumce u svojim domovima, te su tako prema novinskim i drugim izvorima (među koje spadaju, kasnije objavljene, dnevničke zabilješke pojedinih glumaca i redatelja), oni pozivani u bunjevačke domove gdje su u vrijeme božićnih praznika, upravo mađarski glumci imali – **ulogu položaja!**

U to vrijeme član Latabárove družine je i kasnije vrsni redatelj **György Molnár**, koji će u svojoj knjizi sjećanja **Világos után**, opisati neke pojedinosti o Subotici kako ju je on vidio, o njezinu teatru i dakako, ovdašnjoj publici. Među ostalim je zabilježio i ovo: »... muškarci, koji su voljeli piti, vrijeme su provodili u kavani kazališne zgrade uz kvaterku – što je bio onodobni izraz za čašu od četvrt litra – dočim su svojim suprugama kupili ulaznice za kazališne predstave. Kasnije su, međutim, i oni zavoljeli kazalište, te su manje vremena provodili s čašom u ruci. Isprve su predstave promatrali iz puke radoznalosti, da prekrate vrijeme, ali kasnije su već i kritičkim okom pratili ljepotu pjesničkog izričaja i glumačkih, umjetničkih, ostvarenja. Publika se naučila radovati sjajnomu svomu kazalištu, kao što se djeca znaju radovati lutkama, a žene su muškarcima oprostile mnoge njihove grijehe, jer su im podigli kazalište«.

Ovaj opis Györgya Molnára po sebi mnogo govori o onima koji su prije nas živjeli u ovom gradu, a ta prva subotička kazališna sezona, započeta u prosincu 1854. trajala je do Uskrsa 1855. godine kada uspješno okončavši gostovanje u Subotici **Endre Latabár** vodi svoju družinu u Segedin.

GRAD »NEZADRŽIVA« RASTA

Tražeci zamjetke naglašenog zanimanja Subotičana za kazališnu igru, valja podsjetiti da je tomu pridonijela očito rastuća dinamika društvenih i gospodarskih prilika, budući da je Subotica tijekom XIX. stoljeća spretno koristeći pojedine odredbe iz privilegija Slobodnog kraljevskog grada, uz nagli razvoj željezničke mreže u ovom podneblju, dos-

pijevši u središte križanja istočno-zapadnog i sjeverno-južnog željezničkoga kraka, postala vodećim mjestom plasmana tržišnih viškova iz poljoprivrede, trgovine i obrta, a kasnije i industrijalizacije, te zapaženog novčarskog, ali i urbanog i kulturnog uzleta. Njen burni razvoj privlači i novo stanovništvo koje uz starosjedioce gotovo udvostručuje žitelje Subotice, te ona tako, pri kraju XIX. stoljeća uz Budimpeštu, postaje najveće urbano središte u ugarskom dijelu dvojne Monarhije, ostavljajući iza sebe Miškolc, Požun, odnosno Bratislavu, Debrecen, Segedin i druge drevne gradove.

Privlačna moć gradova u kojima sve veći dio stanovništva traži izvore prihoda i egzistencije, sukladno tomu i njegovo kretanje, pridonosi izmjeni etničkog sastava stanovništva u Subotici, odnosno u Bačkoj, napose u Somboru, Baji i drugim mjestima gdje je hrvatsko pučanstvo od vremena (do)seoba, bilo dominantno, a zbog favoriziranja mađarskog jezika, nedostatka slavenskih novina i knjiga, nedovoljno razvijenoga školstva i neravnomjernoga razvoja kulturne infrastrukture, dio vodećih ljudi bunjevačko-šokačkog pučanstva, ali i srpskoga također, sve više i brže podliježe asimilacijskim pritiscima; upućeni na duhovna dobra nastala, prije svega u Budimpešti i u drugim, od ranije, u kulturnom pogledu razvijenijim gradovima Ugarske¹.

¹ Hrvatska riječ, 21. travnja 2016.

Salašarska škula

Do prije neko desetljeće na skoro svim okolnim somborskim salašima radile su škole koju su pohađali đaci s tih salaša. U ovisnosti o broju nekada su u tim školama radila i po dva učitelja, a kada je opao broj đaka naobrazba se svela na jednog, koji je nastavu držao istovremeno za sva tri ili četiri razreda. Škole su tako radile i u salašarskim naseljima gdje žive bunjevački Hrvati kao što su Gradina, Nenadić i Bezdanski put. Kako se smanjivao broj đaka tako je matičnim školama postalo neracionalno organiziranje nastave, pa su objekti stavljeni pod katanac, a malim salašarima nije preostalo ništa drugo do da naobrazbu nastave u gradu, što znači svakodnevno putovanje od kuće do škole i natrag. Na salašima u kojima žive bunjevački Hrvati škole su počele raditi u drugoj polovici XIX. stoljeća. U Nenadiću je škola počela raditi 1861. godine, u Gradini 1875., na Čatalinskom putu 1880. godine. Kratko vrijeme radila je i škola u salašima Matarić. Pri raspisivanju natječaja za nastavnike, osim mađarskog jezika koji se podrazumije-

vao, tražilo se znanje njemačkog i »dalmatinskog« jezika. Nastava je bila organizirana na mađarskom, ali se vjeronauk držao na hrvatskom jeziku. Zabilježeno je da je 1861. godine na Nenadiću učitelj bio **Martin Gromilović**, a đaka je bilo 25.

BEZDANSKI PUT

Nekadašnja škola na Bezdanskom putu danas je napuštena i polurazrušena, a nekada je bila puna razigranih đaka s okolnih salaša. Među posljednjim generacijama koje su u toj školi završile prva tri razreda bili su oni rođeni u drugoj polovici 70-tih godina prošlog stoljeća. U sva tri razreda bilo ih je desetak, a za sve njih jedan učitelj – **Braca Čičovački**. A nekada je djece bilo više, nastava se održavala čak u dvije učionice s dvije učiteljice. Prvih poslijeratnih godina škola nije imala svoju zgradu, već se nastava održavala na jednom salašu, a stariji mještani Bezdanskog puta reći će da je to bilo »na salašu di je zvono« (zvono kojim se rastjeruju tučonosni oblaci – op. a.). Na tom salašu snimljena

je i ova fotografija, na kojoj su djeca s Bezdanskog puta rođena 40-tih godina prošlog stoljeća. U poslijeratnim godinama, kada je naobrazba postala važna briga novih vlasti, počele su se graditi nove školske zgrade na salašima, pa je tako školska zgrada izgrađena i na Bezdanskom putu. Krajem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina radile su dvije učiteljice: **Ela i Gordana**, a škola je imala pet razreda. Jedna učiteljica držala je nastavu đacima iz parnih odjela, a druga iz neparnih. Nastava je bila u dvije smjene, a smjene su se mijenjale tjedno.

Satove svih predmeta, pa i stranog jezika držale su učiteljice. Pri školi su bili i stanovi za učitelje, a o higijeni i grijanju vodila je računa žena zadužena za to. A ono u čemu su đaci s Bezdanskog puta bili uspješni bila su sportska natjecanja salašarskih škola na Bukovcu, Bajskom putu (Nenadić), Majejici, Šikari, u Leniji...

S PRIČESTI NA NOGOMET

Bila su djeca s Bezdanskog puta iz obitelji koje su držale

do vjere i crkve, pa su i u ona poslijeratna vremena djeca išla ne vjeronauk. Kako crkva na Bezdanskom putu tada još nije bila izgrađena, na vjeronauk se išlo »u varoš«, i to biciklima. Vjeronauk je bio svakoga četvrtka i tako tjednima. Ali **Antunu Josipu Paštoviću** s Bezdanskog puta baš se potrefilo da se u isto vrijeme održava pričest i školsko natjecanje u nogometu. Učiteljica je bila uporna da svoje đake vodi na nogometno natjecanje, a majka Eva, iako su to bila vremena kada nije bilo uputno vjeronauk i crkvu staviti ispred škola, isto tako uporna da joj se sinovi pričeste. Nađen je kompromis. Mogli su na pričest, ali odmah poslije mise, pričesti i kratke zakuske morali su obući nogometni dres i na bukovčke salaše, gdje su na nogometnom terenu trebali braniti boje i čast đaka s Bezdanskog puta. Naravno, ovaj dogovor i kompromis morao je ostati tajna. Danas je posve drugačije. Vjeronauk je dio obrazovnog sustava, a salašarske škole prazne su i napuštene.

Z. Vasiljević

Drugi susret Flâneura

*P*ut knjige bila je tema drugog po redu susreta Čitateljskog kluba *Flâneuri*, koji je održan 16. travnja. Naravno, kako su i najavljivali, i ovoga puta su šetali a gdje drugdje nego po renomiranoj tiskari *Rotografici*. Članovi ovog tinejdžerskog kluba Gradske knjižnice Subotica su kroz šetnju doznali kako nastaje knjiga, od rukopisa do krajnjeg produkta koji držimo u ruci, ali prošetali su i kroz povijest tiskarstva te se oprobali i kao nekadašnji slovoslagачi. U ovoj avanturi pomogli su im domaćini **Antun Bašić**, nekadašnji ravnatelj ove tvrtke i **Nikola Miković**. Sada svakako drugačije gledaju na knjigu.

Nagrađena škola iz Monoštora

Osnovna škola 22. oktobar iz Monoštora osvojila je drugo mjesto na natječaju »Moć vode«, koji su organizirali Ministarstvo prosvjete i znanosti i kompanija *Zepter*. Monoštorci su nagrađeni u kategoriji učenika od IV. do VI. razreda, a za nagradu su zaslužni učenici četvrtog razreda učiteljice **Ljiljane Pašić**. Na natječaju je sudjelovalo više od 200 škola iz cijele Srbije, a zadaća je bila snimiti kratki film o vodi. Priču o značaju vode nagrađeni đaci iz Monoštora ispričali su tako što su o vodi razgovarali s profesorima kemije, fizike, biologije, tjelesnog... Njihova ideja dopala se i žiriju koji im je dodjelio drugu nagradu. Na čelu natjecateljskog žirija bio je **Minja Subota**, koji je prisustvovao i predstavljanju filma u školi u Monošturu.

Z. V.

ODRŽANO SVEHRVATSKO NATJECANJE U STUBIČKIM TOPLICAMA

Hrvati iz Vojvodine na Lijepoj našoj

O d 15. do 17. travnja u Stubičkim Toplicama u Hrvatskoj održano je svehrvatsko natjecanje, ekološki kviz *Lijepa naša*. Kao i svake godine na ovom najvećem i najkvalitetnijem natjecanju hrvatske ekološke mladeži, koje već 24. godinu za redom organizira Udruga »Lijepa Naša« sudjelovale su i škole iz Vojvodine. Ove godine to su bile: OŠ Moša Pijade iz Bačkog Brega, OŠ Vladimir Nazor iz Đurđina, OŠ Matija Gubec iz Tavankuta i Politehnička srednja škola iz Subotice.

Osim natjecateljskog dijela, koji se sastojao iz pismenog dijela i predstavljanja power point prezentacija, organizirani su i prateći programi. Tako su učenici iz Vojvodine imali priliku vidjeti čuveni Muzej krapinskog neandertalaca, posjetiti povijesno-poučnu stazu Kamenjak, te prošetati po Parku prirode Medvednica.

Jučer, danas i sutra u Sečnju Pokrajinska smotra recitatora

Jučer je u Sečnju započela 47. Pokrajinska smotra recitatora *Pjesniče naroda mog*. Tijekom tri dana, koliko traje manifestacija, natjecat će se najbolji recitatori iz cijele Vojvodine podijeljeni u tri uzrasne dobi. Jučer su nastupili učenici od I. do IV. razreda, a danas recitiraju učenici od V. do VIII. razreda osnovne škole dok će sutra dan poeziju kazivati srednjoškolci.

Među najboljim recitatorima Vojvodine nalazi se i 8 recitatora na hrvatskom jeziku. To su:

Petar Pečerić Hrvatska čitaonica, Subotica
Lucija Vukov Udruga *Naša djeca*, Subotica
Ivan Huska Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica
Katarina Ivanković Radaković Udruga *Naša djeca*, Subotica
Donna Karan Hrvatska čitaonica, Subotica
Claudia Karan OŠ *Matko Vuković*, Subotica
Davorin Horvacki Hrvatska čitaonica, Subotica
Augustin Žigmanov Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata Subotica

U sljedećem broju slijedi izvješće.

Vajarska radionica

U Hrvatskom domu u Somboru počela je s radom vajarska radionica. Mališani, polaznici radionice, imaju priliku izrađivati predmete od gline, a kasnije ih čeka i rad na grnčarskom kolu (kotaču), te pečenje predmeta u grnčarskoj peći. U tajne vajarstva i grnčarije uvode ih vajari **Borko Markovinović** i **Adrijana Mračina** i dizajnerica tekstila **Ana Panjković Ilić**. Radionica se održava svake srijede u Hrvatskom domu.

Z. V.

PETAK
22.4.2016.

06:39 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Vita jela, zelen bor
 09:39 McLeodove kćeri, serija
 10:26 Veliko putovanje po Škotskoj(1): Romantični ideal, dokumentarni film
 10:58 Obilježnica proboja iz logora Jasenovac, prijenos
 12:00 Dnevnik 1
 12:26 Talijanska mlada, telenovela
 13:15 Dr. Oz, talk-show
 14:00 Normalan život
 14:48 Diplomom na diplomu, dokumentarni film
 15:41 Skica za portret (R)
 15:48 Dobra žena, serija
 17:40 Život je lijep
 18:10 Manjinski mozaik: Iseljenici
 18:29 Potrošački kod
 19:00 Dnevnik 2
 20:05 Loganov bijeg, američki film - Filmovi s pet zvjezdica
 22:04 Uvijek kontra, talk-show
 22:50 Eurojackpot
 23:02 Dnevnik 3
 23:36 Opaki par, humoristična serija
 00:05 Opasna metoda, britansko-njemački film
 01:41 Don Matteo, serija
 02:34 Dr. Oz, talk-show (R)
 03:17 Skica za portret (R)
 03:19 Hrvatska uživo
 04:01 Život je lijep
 04:31 Manjinski mozaik: Iseljenici
 04:46 Talijanska mlada

05:28 Dnevnik 2
 06:05 Juhuhu
 08:00 Mala princeza, crtana serija (R)
 08:12 Tajni dnevnik Patke Matilde: Težak dan za ježa Leopolda (R)
 08:30 Pssst... priča! U cara Trajana kozje uši
 08:39 Vedranovi velikani: Nera Erceg (R)
 08:48 Sara i Patka, crtana serija
 08:58 Noćne more iz svijeta prirode: Australska džungla, dokumentarna serija(R)

09:26 Priče i legende iz podmorja, dokumentarna serija (R)
 09:30 O putovima... putovanjima i... pisanju...
 10:01 Čarobna ploča - Širimo vidike: Motivi i boje (R)
 10:13 Ton i ton: Video i foto
 10:28 Pisci i djela: Petar Zoranić
 10:59 Čarolija, serija
 11:53 Škola kuhanja Marthe Stewart: Jaja
 12:20 Don Matteo, serija
 13:19 Svijet vrtlara
 13:50 Biciklizam: Tour of Croatia, prijenos
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:43 Kamo na vikend? II - Moja lijepa Slavonija kraj Save
 16:51 Velikani sporta, dokumentarna serija
 17:21 Luda kuća, humoristična serija
 17:56 Seoska gozba
 18:48 Ne dao bog većeg zla, humoristična serija
 19:20 Glas naroda, humoristična serija
 19:52 Slike Indije: Zemlja rasplasnih bogova, kratki dokumentarni film (R)
 20:02 Umorstva u Midsomeru
 21:40 Vrijeme na Drugom
 21:47 Endeavour - Mladi Morse, serija
 23:25 Krivci, serija
 00:14 Magazin Noć velikih borbi
 00:39 Noć velikih borbi, snimka
 02:09 Velikani sporta, dokumentarna serija
 02:35 Noćni glazbeni program

05:00 RTL Danas, (R)
 05:45 Sve u šest, magazin (R)
 06:15 Lego Friends, animirana serija (R)
 06:40 Svemoguća Kim, animirana serija
 07:35 TV prodaja
 07:50 Pet na pet, kviz (R)
 08:45 TV prodaja
 09:00 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 10:25 TV prodaja
 10:40 Bibin svijet, serija
 11:15 Bibin svijet, serija
 11:50 Zvonili ste, milorde?, humoristična serija
 12:50 'Allo, 'allo!, serija
 13:30 'Allo, 'allo!, serija
 14:05 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 15:55 Andrija i Ančelka, humoristična serija (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Big Brother, magazin
 18:00 Sve u šest, magazin

18:30 RTL Danas, informativna emisija
 19:10 RTL Vrijeme, informativna emisija
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Big Brother, reality show uživo
 22:00 Ninja 2 - TV premijera, igrani film, borilački
 23:55 Bliski neprijatelji, igrani film, akcijski
 01:35 RTL Danas, (R)
 02:15 Kraj programa

SUBOTA
23.4.2016.

06:37 TV kalendar
 06:50 Klasika mundi: Sergej Krylov i Zagrebačka filharmonija pod ravnanjem Dmitrija Kitajenka (1. dio)
 07:40 Shalako, britansko-njemački film - Kinoteka, ciklus klasičnog vesterna
 09:30 Duhovni izazovi
 10:00 Prizma - multinacionalni magazin
 10:45 Fotografija u Hrvatskoj: Branko Balić
 11:00 Uvijek kontra, talk-show
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Veterani mira
 13:15 Seksualnost diktatora, dokumentarni film
 14:08 Licem u lice: Dassler vs Dassler - Puma against Adidas, dokumentarna serija
 15:01 U uredu, humoristična serija
 15:23 HAK - promet info
 15:30 Loganov bijeg, američki film - Filmovi s pet zvjezdica
 17:25 Skica za portret
 17:45 Lijepom našom: Pakoštane (2. dio)
 19:00 Dnevnik 2
 19:55 Loto 7/39
 20:00 The Voice - Najljepši glas Hrvatske
 22:30 Dnevnik 3
 22:45 Vijesti iz kulture
 23:08 Red 2, američki film
 01:08 Austin to Boston, glazbeno-dokumentarni film
 02:20 Shalako, britansko-njemački film - Kinoteka, ciklus klasičnog vesterna
 04:08 Skica za portret
 04:18 Veterani mira
 05:03 Prizma - multinacionalni magazin
 05:48 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
 09:20 Juhuhu
 09:21 Mali Moone, igrana serija za djecu i mlade
 09:43 Andyjeve dinosaurske pustolovine, dokumentarno-igrana serija
 10:00 Umorstva u Midsomeru
 11:42 Roditelji i djeca, serija
 12:25 Hestonova odlična britanska jela
 13:15 Britanski vrtovi u vremenu, dokumentarna serija
 14:20 Biciklizam: Tour of Croatia, prijenos
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:33 Emma, serija - Ciklus romantičnih drama: Jane Austen
 17:26 Popodne na Drugom
 19:05 Svlačionica (2014.)
 20:00 Rukometna LP, 1/4finale: PPD Zagreb - PSG, emisija
 20:30 Rukometna LP, 1/4finale: PPD Zagreb - PSG, prijenos
 22:00 Rukometna LP, 1/4finale: PPD Zagreb - PSG, emisija
 22:15 Vrijeme na Drugom
 22:24 Graham Norton i gosti, talk-show
 23:14 Bez daha, serija
 00:04 Vladarica, serija
 00:54 Raketa, australsko-tajklandsko-laoski film
 02:27 Noćni glazbeni program"

05:10 RTL Danas, (R)
 06:00 Legenda o Tarzanu
 06:30 Lego Friends
 07:25 Svemoguća Kim
 08:15 TV prodaja
 09:20 Dynamo: Majstor nemogućega, zabavna emisija
 10:15 Criss Angel: Kralj Iluzije, zabavna emisija
 11:10 TV prodaja
 11:25 Dr. Dolittle: Vau-vau za predsjednika, film, obiteljska komedija
 13:10 Đavolja brigada, film
 15:15 Big Brother, (R)
 16:30 RTL Vijesti
 16:45 Big Brother, (R)
 18:30 RTL Danas
 19:15 Galileo, zabavno-obrazovna emisija
 20:00 R.I.P.D. agenti za počivala u miru - TV premijera, Igrani film, akcijska komedija
 22:00 Big Brother - bez cenzure, reality show
 00:40 Nemoguća misija, igrani film, akcijski
 01:15 Ninja 2 - TV premijera, film, borilački (R)

03:05 Astro show, emisija uživo
 04:05 RTL Danas
 04:10 Kraj programa

NEDJELJA
24.4.2016.

06:37 TV kalendar
 06:50 Lijepom našom: Pakoštane (2. dio)
 08:05 The Long Voyage Home, američki film - Zlatna kinoteka
 09:50 Portret Crkve i mjesta: Podbablje
 10:00 Podbablje: Misa, prijenos
 11:00 Biblija
 11:10 Pozitivno
 12:00 Dnevnik 1
 12:30 Plodovi zemlje
 13:25 Split: More
 14:00 Nedjeljom u dva
 15:05 Labirint
 15:50 Mir i dobro
 16:15 Gospodin Selfridge
 17:05 The Voice - Najljepši glas Hrvatske
 19:00 Dnevnik 2
 19:55 Loto 6/45
 20:06 Duga mračna noć, dramska serija
 21:05 Trebižat - priča o jednoj vodi i jednom narodu, dok. film
 22:10 Dnevnik 3
 22:25 Vijesti iz kulture
 22:40 Samo kulturno, molim
 23:20 Gospodin Selfridge
 00:10 Nedjeljom u dva
 01:10 The Long Voyage Home, američki film - Zlatna kinoteka
 02:51 Samo kulturno, molim
 03:31 Mir i dobro
 03:56 Skica za portret
 04:03 Plodovi zemlje
 04:53 Split: More
 05:23 Pozitivno
 05:53 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
 09:20 Juhuhu junior
 09:52 Detektiv Murdoch, serija
 10:45 Istrage gde Bradley, serija
 11:42 Teenozoik
 12:11 Nećemo reći mladenki, zabavno-dokumentarna serija
 13:16 Friend Request, američki film
 14:50 Biciklizam: Tour of Croatia, prijenos
 16:50 Voda - izvorno počelo, dokumentarni film
 17:24 Poirot, serija
 19:00 Miroslav Škoro: Mene zovu tambure, snimka koncerta (2. dio)

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Uspjeh čine ljudi

Naša polisa...Vaša sigurnost

Tel: +381 (0) 24 555-867 • www.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

20:10 Rouge, američki film
 21:50 Vrijeme na Drugom
 22:00 Anthony Bourdain:
 Upoznavanje nepoznatog,
 dokumentarna serija
 23:00 Istrage gde Bradley, serija
 23:50 Pa to je fantastično!,
 humoristična serija
 00:20 Elitni klinici, serija
 00:50 Elitni klinici, serij
 01:20 Noćni glazbeni program

05:15 RTL Danas, (R)
 06:00 Legenda o Tarzanu
 06:30 Lego Star Wars: Droid
 tales, animirana serija
 07:25 Svemoguća Kim
 08:20 TV prodaja
 08:35 Mijenjam ženu
 09:55 TV prodaja
 10:10 InDizajn s Mirjanom
 Mikulec - nova sezona,
 lifestyle emisija
 10:45 Nogometno ludilo, igrani
 film, obiteljski
 12:35 TV prodaja
 12:50 Legenda o Butchu i
 Sundanceu, film, vestern
 14:40 Dr. Dolittle: Vau-vau
 za predsjednika, film,
 obiteljska komedija (R)
 16:20 R.I.P.D. agenti za
 poćivale u miru, film,
 akcijska komedija (R)
 16:30 RTL Vijesti
 16:45 R.I.P.D. agenti za
 poćivale u miru, film,
 akcijska komedija (R)
 18:30 RTL Danas
 19:10 RTL Vrijeme
 19:15 Galileo, emisija
 20:00 Big Brother, reality show
 21:30 Big Brother duel
 22:15 Peti element, igrani film,
 znanstveno-fantastični
 00:45 Gospodar zloćina, igrani
 film, akcijski
 02:40 Astro show, emisija uživo
 03:40 RTL Danas, (R)
 04:35 Kraj programa

PONEDJELJAK 25.4.2016.

06:42 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 09:05 Vita jela, zelen bor
 09:35 McLeodove kćeri, serija
 10:20 Plodovi zemlje
 11:15 Treća dob
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Talijanska mlada

13:15 Dr. Oz, talk-show
 14:00 Društvena mreža -
 medicina
 15:10 Jezik za svakoga
 15:15 Skica za portret
 15:22 Ekonomija &td (R)
 15:59 Duga mračna noć,
 dramska serija
 17:40 Život je lijep
 18:15 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:00 Republika,
 dokumentarna serija
 20:55 BezVeze
 21:45 Otvoreno
 22:35 Dnevnik 3
 23:06 Ta divna Francuska:
 Rona - Alpe,
 dokumentarna serija
 23:59 Obiteljsko breme, serija
 01:00 Don Matteo, serija
 01:50 Otvoreno
 02:35 Dr. Oz, talk-show (R)
 03:16 Duhovni izazovi
 03:46 Hrvatska uživo
 04:28 Život je lijep
 05:00 Talijanska mlada
 05:43 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
 08:57 Juhuhu junior
 09:30 ŠKOLSKI PROGRAM:
 Školski sat
 09:31 Povijest ućenja
 10:01 Školski program
 10:03 Navrh jezika: Lova do
 krova
 10:13 Školski program
 10:15 Notica: Ćembalo
 10:30 Školski program
 10:31 Mali jezici: Da se ne
 zaboravi, dok serija
 11:05 Poirot, serija
 12:41 Don Matteo, serija
 13:37 Knjižara krimića:
 Iskupljenje, američki film
 14:55 Kratki dokumentarni
 film
 15:05 Zavolite svoj vrt uz Alana
 Titchmarsha
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:43 Magazin LP
 17:11 Luda kuća, serija
 17:46 Sjećanje na Joška Bojića:
 Let nad Hrvatskom -
 Kanaderi, dokumentarna
 serija
 18:18 Mali jezici: Da se ne
 zaboravi, dok. serija
 18:50 Zdravi predah -
 smoothie
 18:55 Ne dao bog većeg zla,
 humoristična serija
 19:32 Dva i pol muškarca
 19:55 Kratki dokumentarni
 film
 20:04 Lov: Igra skrivaća,
 dokumentarna serija
 20:54 Vrijeme na Drugom

21:00 Tv Bingo
 21:45 Stadion - sportska
 emisija
 22:50 Zloćinci u odijelima,
 serija
 23:40 Scott i Bailey, serija
 00:25 Magazin LP

01:55 Noćni glazbeni program
 05:15 RTL Danas, (R)
 06:00 Sve u šest, magazin (R)
 06:35 Legenda o Tarzanu, (R)
 07:00 Svemoguća Kim
 07:30 TV prodaja
 07:45 Pet na pet, kviz (R)
 08:55 Mijenjam ženu, (R)
 10:15 TV prodaja
 10:30 Bibin svijet, serija
 11:05 Bibin svijet, serija
 11:45 Zvonili ste, milorde?
 12:45 'Allo, 'allo!, serija
 13:25 'Allo, 'allo!, serija
 14:00 Peti element, film,
 znanstveno-fantastični (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Big Brother magazin
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Big Brother, reality show
 21:15 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 22:15 RTL Direkt
 22:50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 23:25 Big Brother,
 23:40 Velvet - nova serija, serija
 00:40 Prevare, serija
 01:45 CSI, serija
 02:40 Astro show, emisija uživo
 03:40 RTL Danas, (R)
 04:25 Kraj programa

UTORAK 26.4.2016.

06:42 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 09:05 Vita jela, zelen bor
 09:37 McLeodove kćeri, serija
 11:00 Obljetnica proboja iz
 logora Jasenovac, prijenos
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Talijanska mlada
 13:15 Dr. Oz, talk-show
 14:00 Društvena mreža
 15:10 BezVeze
 15:55 Republika,
 dokumentarna serija
 17:40 Život je lijep
 18:15 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:00 Satirikon
 20:50 Dobra žena, serija

21:40 Otvoreno
 22:30 Dnevnik 3
 23:01 Ta divna Francuska:
 Pireneji - Jug,
 dokumentarna serija
 23:54 Obiteljsko breme, serija
 00:55 Don Matteo, serija
 01:45 Otvoreno
 02:30 Dr. Oz, talk-show (R)
 03:15 Vita jela, zelen bor
 03:45 Hrvatska uživo
 04:27 Život je lijep
 04:59 Talijanska mlada
 05:43 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
 08:57 Juhuhu junior
 09:30 ŠKOLSKI PROGRAM:
 Školski sat
 09:31 Bakterije
 09:59 Školski program
 10:00 U zdravom tijelu zdrav
 duh: Mišići
 10:14 Školski program
 10:15 Boli glava: Litosfera
 10:30 Školski program
 10:31 Mali jezici: Volim
 arbanaški, dok. serija
 11:01 Ćarolija, serija
 11:51 Kratki dok. film
 11:56 Škola kuhanja Marthe
 Stewart: Umac
 12:30 Don Matteo, serija
 13:31 Krv nije voda,
 američki(?) film
 15:05 Zavolite svoj vrt uz Alana
 Titchmarsha
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:43 Velikani sporta,
 dokumentarna serija
 17:11 Luda kuća, serija
 17:46 Sjećanje na Joška Bojića:
 Let nad Hrvatskom -
 Baloni, dok serija
 18:18 Mali jezici: Volim
 arbanaški, dok serija
 18:50 Ne dao bog većeg zla,
 humoristična serija
 19:25 Većernja škola
 20:03 Priča o Egiptu,
 dokumentarna serija
 21:05 Vrijeme na Drugom
 21:15 Smetalo, američki film
 22:45 Magazin EURO 2016.
 23:16 Scott i Bailey, serija
 00:01 Velikani sporta,
 dokumentarna serija
 00:26 Noćni glazbeni program

06:00 RTL Danas, (R)
 06:45 Sve u šest, magazin (R)
 07:15 Lego Friends, (R)
 07:40 Svemoguća Kim
 08:35 TV prodaja
 08:50 Pet na pet, kviz (R)
 10:05 Velvet - nova serija, (R)

11:05 TV prodaja
 11:20 Bibin svijet, serija
 11:55 Bibin svijet, serija
 12:30 Zvonili ste, milorde?
 13:35 'Allo, 'allo!, serija
 14:10 'Allo, 'allo!, serija
 14:50 Tri, dva, jedan - kuhaj! R
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Big Brother magazin
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Big Brother, reality show
 21:15 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 22:15 RTL Direkt
 22:50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 23:25 Big Brother
 23:40 Velvet - nova serija
 00:40 Prevare, serija
 01:45 CSI, serija
 02:40 Astro show, emisija uživo
 03:40 RTL Danas, (R)
 04:25 Kraj programa

SRIJEDA 27.4.2016.

06:42 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Vita jela, zelen bor
 09:37 McLeodove kćeri, serija
 10:22 Ta divna Francuska:
 Pireneji - Jug,
 dokumentarna serija (R)
 11:20 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Talijanska mlada,
 telenovela
 13:15 Dr. Oz, talk-show
 14:00 Društvena mreža
 15:10 Dobra žena, serija
 15:58 Islamska zajednica - stota
 obljetnica priznanja
 Islama u RH, prijenos
 17:38 Život je lijep
 18:00 Potjera
 18:12 Dnevnik 2
 19:55 Loto 7/39
 20:00 U potrazi za
 Shakespeareom,
 dokumentarna serija
 21:00 Dobra žena, serija
 21:55 Otvoreno
 22:45 Dnevnik 3
 23:16 Ta divna Francuska:
 Auvergne, dokumentarna
 serija
 00:09 Obiteljsko breme, serija
 01:10 Don Matteo, serija
 02:00 Otvoreno
 02:45 Dr. Oz, talk-show (R)
 03:30 Vita jela, zelen bor
 04:00 Život je lijep
 04:32 Skica za portret

04:43 Eko zona
05:08 Talijanska mlada
05:53 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
09:29 Juhuhu junior
09:30 ŠKOLSKI PROGRAM
09:31 Ljudska prava
10:01 Školski program
10:04 Ciak junior: Blago željeznice, mađarski film
10:17 Školski program
10:19 Etika: Medicinski potpomognuta oplodnja
10:33 Školski program
10:38 Kad već postoji planina, dokumentarna serija
11:10 Čarolija, serija
12:00 Kratki dok. film
12:05 Škola kuhanja Marthe Stewart: Uvod u povrće
12:40 Don Matteo, serija
13:35 Kidnapped: 48 Hours of Terror, američki film
15:05 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Magazin EL
17:11 Luda kuća, serija
17:46 Sjećanje na Joška Bojića: Let nad Hrvatskom - Jedrilice, dok. serija
18:18 Kad već postoji planina, dokumentarna serija
18:50 Naši i vaši - pilot, serija
19:47 Kratki dok. film
20:00 Nogomet, LP - emisija
20:35 Nogomet, LP - polufinale, prijenos utakmice

22:35 Nogomet, LP - emisija i sažeci
22:50 Vrijeme na Drugom
23:05 Zločinci u odijelima
23:50 Scott i Bailey, serija
00:35 Magazin EL
01:00 Noćni glazbeni program

06.00 RTL Danas, (R)
06.45 Sve u šest, magazin (R)
07.15 Lego Friends, (R)
07.40 Svemoguća Kim
08.35 TV prodaja
08.50 Pet na pet, kviz (R)
09.50 TV prodaja
10.05 Velvet - nova serija, (R)
11.05 TV prodaja
11.20 Bibin svijet, serija
11.55 Bibin svijet, serija
12.30 Zvonili ste, milorde?
13.35 'Allo, 'allo!, serija
14.10 'Allo, 'allo!, serija
14.50 Tri, dva, jedan - kuhaj! R
16.30 RTL Vijesti
17.00 Big Brother magazin
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Big Brother, reality show
21.15 Tri, dva, jedan - kuhaj!
22.15 RTL Direkt
22.50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
23.25 Big Brother, reality show uživo iz kuće
23.40 Velvet - nova serija
00.40 Prevare, serija
01.45 CSI, serija
02.40 Astro show, emisija uživo
03.40 RTL Danas, (R)
04.25 Kraj programa

ČETVRTAK 28.4.2016.

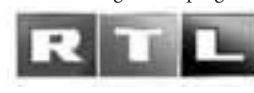
06:42 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:05 Vita jela, zelen bor
09:35 McLeodove kćeri, serija
10:20 Ta divna Francuska: Auvergne, dokumentarna serija (R)
11:15 Gospa od Zečeva, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:20 Talijanska mlada
13:15 Dr. Oz, talk-show
14:00 Društvena mreža
15:10 Dobra žena, serija
16:00 Labirint
17:40 Život je lijep
18:15 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:00 Pogledi: Legalizacija bespravne gradnje, dokumentarni film
20:55 Dobra žena, serija
21:50 Otvoreno
22:40 Dnevnik 3
23:11 Ta divna Francuska: Akvitanija, dokumentarna serija
00:04 Obiteljsko breme, serija
01:04 Don Matteo, serija
01:54 Otvoreno
02:39 Dr. Oz, talk-show (R)
03:24 Skica za portret
03:36 Hrvatska uživo

04:18 Život je lijep
04:48 Talijanska mlada
05:38 Biblija
05:48 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
08:57 Juhuhu junior
09:30 ŠKOLSKI PROGRAM
09:31 Matematički višeboj 2
10:01 Školski program
10:04 Navrh jezika: Ekolingvistika
10:14 Školski program
10:35 Kad već postoji planina, dokumentarna serija
11:10 Čarolija, serija
12:05 Škola kuhanja Marthe Stewart
12:40 Don Matteo, serija
13:35 Hearts on Fire, američki film
15:05 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Odbrojanje do Rija, dokumentarna serija
17:11 Luda kuća, serija
17:48 Sjećanje na Joška Bojića: Tragom pradjedova, dok. film
18:26 Kad već postoji planina
18:58 Naši i vaši, serija
19:28 Garaža: Overflow
20:02 Pod otvorenim nebom: Jordan, dok. serija
20:54 Vrijeme na Drugom
21:00 Nogomet, EL - prijenos polufinalne utakmice
23:00 Nogomet, EL - sažetak
23:20 Scott i Bailey, serija

00:05 Odbrojanje do Rija, dokumentarna serija
00:30 Noćni glazbeni program

05.30 RTL Danas, (R)
06.15 Sve u šest, magazin (R)
06.40 Lego Friends, (R)
07.10 Svemoguća Kim
08.35 TV prodaja
08.50 Pet na pet, kviz (R)
09.50 TV prodaja
10.05 Velvet - nova serija, (R)
11.05 TV prodaja
11.20 Bibin svijet, serija
11.55 Bibin svijet, serija
12.30 Zvonili ste, milorde?
13.35 'Allo, 'allo!, serija
14.10 'Allo, 'allo!, serija
14.50 Tri, dva, jedan - kuhaj! R
16.30 RTL Vijesti
17.00 Big Brother magazin, show
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Big Brother, reality show
21.15 Tri, dva, jedan - kuhaj!
22.15 RTL Direkt
22.50 Tri, dva, jedan - kuhaj! - nova sezona, kulinarski show
23.25 Big Brother, reality show uživo iz kuće
23.40 Velvet - nova serija
00.40 Prevare, serija
01.45 CSI, serija
02.40 Astro show, emisija uživo
03.40 RTL Danas, informativna emisija (R)
04.25 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetionik* nedjeljom od 16.30 sati.
Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 Mhz).

HRVATSKA PANORAMA NA TELEVIZIJI YU ECO

Program obuhvaća informativnu petominutnu emisiju *Cro info vijesti*, koja se prikazuje radnim danima nakon Info bloka ove televizije u premijernom i tri reprizna termina (15.30, 19.15, 22.15, 00.15 sati). Polusatna društveno-politička emisija *Motrišta* emitira se četvrtkom od 22.30 sati, a reprizira ponedjeljkom od 9 sati. Kolaž emisija s pregledom tjedna iza nas pod nazivom *Hrvatska panorama* emitira se subotom od 11 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

HEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00
Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov priloga *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna glazba (ponedjeljkom) • *Na valovima hrvatske glazbene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljkom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

HEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18.15 Vojvođanski tjedan
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 Vjerska emisija, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 *Putnici kroz vrijeme* emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20.00 *Hrvatska izvan domovine* - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
20.55 Odjava programa

104,4 Mhz

U NEKO LIKO SLIKA

Srijemci Srijemu

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Pritislo...

Piše: Branko Ivković

Faljniš, čeljadi. Jevo sidim na panju prid salašom i vrebam očel već doć ova dvojca moji pajdaša. Nisam vridan sam izgurat panj iz jame, a deran me natiro da ispid njegove kuće izvadim matoru granu. Ja izvadio, doduše i on mi pomogo, a isturat

panj nema ko, a i kad će... ovi mladi rade od jutra do mraka, a onda njim kad dođu kući baš do panja. To ćemo nas trojca lagano, na nama ne raste krajcara i nije za vućit u vitar i onu staru »brez starca nema udarca«. Doduše nismo više taki hitroviti ko kadgod, al što kaže moj Joso »ni vitroviti«. A šta nam vridi, ja ne znam jel to kogod na našu generaciju vućio kaku opcinu, jel nam zavraćo, al da se čega latimo u ovi dvajst pet lita sve nam ide naopak. Kadgod se divanilo: »Ko radi, ne boji se gladi«, a sad kandar važi divan da: »Ko radi, umriće od gladi«, a vitroviti kandar najbolje prođu u ova moderna vrimenta. No, jevo već i ove dvojce. »Ta di ste već! Čekam vas kugod ozebo sunce. Već sam mislio da ste zaboravili na me i na moj panj, a i kafa vam se već oladila ko mrtavac«, srđim se ja. »Ta, di ćemo zaboravit, Bože iz čovikom. Jeste da su to mlađi tribali vuć, mi se nismo ni morali bakćat s panjom, poženili smo se na vrime. Kadgod su oni matori bećari vukli panj šorom pa njim se svit smijo, al šta ćeš, kandar pod starost došo red i na nas. Nego, kad se sad dobro utaremo, onda idemo na Orluškov salaš. Tamo ova mlađarija sređiva salaš i vadi drva, ko god došo na mobu dobro došo«, veli Pere onako priko srkanja ladne kafe. »Da znate vas dvojca da je meni i ovako matorom krivo što se utrnile te mobe. Jel se sićate vi kadgod smo samo u Ivković šoru bar par salaša nabili i to sve na mobu, a di su kojikake košare, ketrenci i šupe, to se ni ne spominje. Išli smo jedno kod drugog, ni zvat se nije moralo. Lipo: ko vile, ko malj, lopatu i na poso. Ni se borme gledalo kugod sad, a sad svaka sitnica se gleda koliko će vridit. Ta zato ni nema onakog drugarstva i poštivanja med svitom. Doduše i kadgod je bilo šale, sprdanja al niko se nije nadurio, bar ne duže neg taj dan, sutra opet sav šor složan.« E, moj Periša, mislim se ja, pa onda smo imali jednu stranku, ako nisi tio – nisi, al nikako smo drukčije kontali valjda. Sad sto partija. Ta i malo sam kazo, Ima jedva sedam salaša sa svitom, i to naši godina, a već kad su najavili izbiranja, polak nji ne divani s drugi polak. Jednima su obećali novce za glas, drugi su dobili nike pakete. Kad divaniš s kime onaj tarma onog drugog, svi zajedno da prostite cuju onog trećeg, jedan je slab, jedan kulak, treći kako kažu tajkon i ne znam ti već ni šta. A, doduše, komegod to kandar odgovara da je tako. Sad opet spominju nike bivše ratove, ko je koga, ko je kome ovo, jel ono uradio, a nikako da čujemo jel će povećat penzije jel nadnice, smanjit rabadžijski vik, jel kako god pomoć svitu. Ta štogod me pritislo u nidrima. Ajd, zbogom.

BAČ IVIN ŠTODIR

Samo da se ne zglomota

Bač Iva već jedva čeka da prođe izbiranje. Vada će onda već i sve i svi ope bit kako triba. Vi dana se mož svašta načitat, naslušat i nagledat. Jedni te isti, a najviše brundati i njegovi, nika-ko se ne skidu sa televizije, ne boju se da je neće pri reda izarat. Iskaču i iz svi novina, jal otvori-rijo najfriškije, jal lanjcke. Ni na sokočalu više ne mož imat mira o nji. Samo se nudu, pa nudu, samo obećavu da će svima bit bolje ako baš nji izbirnu. Kum Tuna se, otkako sve to počelo, samo kokoši. Niki dan, ka je iz službe dolazijo na frustuk, došo malo obit bač Ivu i njegovu, a nusput moro i pokazat koliko se njegovi pouzdaju u vo izbiranje. Oni se taman pripravili frustukovat. Bač Iva pri frustuka popijo šaku medecina i veliku bukaricu čaja. »Bome, kume, ako je sudit po vomu što se prikaziva na televizije, svima će nam bit bolje ka prorađu te silne fabrike što će se vi dana počet praviti. Jesi vidijo, samo, kolike je lopate betona vaj naš istovarijo iz kolica u jame di će bit temelji ti fabrika?« veli, sidne zastal, a bač Ivina mu naljala polučak dudovače. Oma na po astala metnila i olbicu škvarcima pogačica, spekla odjutros. Fruštukovaće ji i ona, a bač Ive prokuvala u sose dva komatića crnoga kruva. Sama ga peče doma, jal vaj kupovni je crn samo po tomu kako je ofarban. »E, kume moj, ti se samo zablendo u televiziju, pa ni ne štodiraš jal to što prikazivu baš tako kako prikazivu. Gledim kolike je samo lopate i u koliko jama taj tvoj brundati poistovarivo, ako se sve te fabrike napravu, imaćemo ji više neg rabadžija«, veli bač Iva i lati se kruva u sose, a oko mu se otimlje za pogačicama. Kruv prisida, a kako i ne bi, ka ni ni namastit, mora ga jist tako suparnoga. Voljijo on prija u sose kruva, al nako ka njegova na dosta masti uprži luka, pa to opapri, udari nikoliko jaja i onda sve raširi po prokuvanomu kruvu. »Nego, kume, pravo da ti kažem, dosta sam i zabrinuta za toga tvoga brundatoga. Šta ako mu se o tolikoga trčanja o jame do jame zamuti u glave, pa se u kojugod zglomota, pa onda još kogod na njega i istrese lopatu? Bome, to zovu državu ne bi valjalo, jel koliko vidim na televizije, propašćemo ako nas kogod drugi bude vodijo«, veli bač Ivina i uzme pogačicu. »A čujem i da ste ga zvali u našu varoš da i tude otvori fabriku. Reko i da će dojt, al ka je čo da niko drugi tu fabriku otvorijo još pri godinu dana, razbisijo se što se ni čekalo dok on ne dojde, pa se nabruno i ni došo ni sad. Poslo nu crnu što nikada ne znaš jal se smije, jal dreči. Džabe ste jilo naručili izdaleka, ko da smo mi odavde nesposobni koišta pripraviti. Al baš vam briga, svima morate pokazat koliko novaca imate. A vamo rabadžije nek radu ko ludi za bumbaču. Pri godinu dana dobijali tristiljada na misec, pa jim pri po godine smanjili na dvajspet, a sad dobiju samo dvajst. Ko zna šta će bit do kraj? Potli izbiranja se neću čuditi ako naj ko oće tu radit još mora i platit!« veli, uzme olbicu i odnese pogačice u kredenac. Kum Tuna samo zinijo i zagledo se za njom.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

- **Sokrat:** U svakom slučaju oženite se. Ako nađete dobru ženu bit ćete srećni. Ako nađete lošu, bit ćete filozof.
- **Seidel:** Tko očekuje zahvalnost za svoju ljubav, zapravo ni ne ljubi.
- **Gandhi:** Zdravlje je istinsko bogatstvo, a ne komadići zlata i srebra.

KVIZ

Ranko Marinković

Koje godine i gdje je rođen hrvatski književnik i akademik **Ranko Marinković**?

Gdje je stekao akademsku naobrazbu?

U kom kazalištu je bio direktor drame?

Kada je postao profesor na Akademiji za kazališnu umjetnost?

Koje godine je postao redoviti član HAZU?

Kako se zove njegovo najpoznatije djelo?

Kojim nagradama je vrednovan njegov stvaralački opus?

Kada i gdje je umro Ranko Marinković?

Rođen je 22. veljače 1913. godine na Visu.
Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.
HNK – Zagreb.
1951. godine.
Akademik je postao 1983. godine.
Roman *Kiklop*.
NIN-ova nagrada, *Vladimir Nazor*, *Veljko Kopačić*.
Umro je 28. siječnja 2001. godine u Zagrebu.

FOTO KUTAK

Igra kićanka!

VICEVI

Na satu povijesti pita profesorica Pericu:

- Perice, reci ti meni gdje je potpisana Deklaracija Neovisnosti?
- Na dnu papira.

Prolazeći kroz ludnicu doktor otkrije pacijenta koji je naslonio uho na zid. Doktor mu se približi i nasloni i on uho na zid ne čujući apsolutno ništa. Nakon dva sata kaže pacijentu:

- Ništa se ne čuje.
- Znam. I tako je već mjesecima.

POGLED S TRIBINA

Legionari

Nogometna prvenstva diljem Europe polagano ulaze u svoj finiš, jer je zbog nastupajućeg EP-a u Francuskoj cijeli raspored umnogome ubrzan. Na velikoj sceni (Lige tzv »petice«: Engleska, Njemačka, Španjolska, Italija i Francuska) je naravno najzanimljivije, jer je izuzev u Njemačkoj i Francuskoj, pitanje prvaka još uvijek posve neizvjesno. Hrvatski internacionalci – legionari, dobrim i zapaženim nastupima u svojim momčadima, značajno doprinose njihovim pozicijama u vrhu ligaških tablica. Vodeća momčad Primere *Barcelona* je do te pozicije (iako je sada u velikoj krizi) stigla dijelom i odličnim igrama **Ivana Rakitića**, dok u velikom povratku *Real*a u borbu za

naslov značajan udio ima izvrsni kreator igre **Luka Modrić**. Topnik *Juventus*a **Mario Mandžukić** golovima daje svoj doprinos leaderskoj poziciji »crno-bijelih«, koji su sve bliži osvajanju još jednog naslova u Seriji A. Iako *Liverpool* nije više u borbi za vrh Premiershipa, **Dejan Lovren** (nedavno izbačen iz A vrste) je svojim pogotkom donio pobjedu protiv *Borussie* i plasman u polufinale Lige Europe. Rekord po broju nastupa za *Šahtar*, kapetan hrvatske reprezentacije **Darijo Srna** je važna karika svoje momčadi u borbi za još jedan naslov prvaka i mjestu među četiri najbolja kluba drugog po snazi europskog klupskog natjecanja.

Sve su to odlične vijesti za izbornika **Čačića** i stručni stožer nogometne reprezentacije, jer pomenuti legionari su okosnica momčadi pred kojom je nastup na Europskom prvenstvu. Uz to i ostali reprezentativci koji svoj kruh zarađuju u inozemnim momčadima koje se, istina, ne bore za sami vrh, igraju na zadovoljavajućoj razini i njihov doprinos je neupitan. **Perišić** i **Brozović** (*Inter*), **Čorluka** (*Lokomotiva*), **Kalinić** i **Badelj** (*Fiorentina*), **Vida** (*Dinamo Kijev*), **Subašić** (*Monaco*) iz tjedna u tjedan skreću pozornost nogometne javnosti, a pa nije isključeno (uz dobar nastup na EP-u) da u budućnosti odjenu majicu neke momčadi iz samog europskog vrha.

D. P.

NOGOMET

Minimalci vodećih

Jedan gol donio je tri nova boda *Dinamu* protiv *Zagreba* (1:0) i očuvao razliku od četiri boda ispred *Rijeke* koja je, također, minimalnom pobjedom slavila u gostima kod *Lokomotive* (1:0).

KOŠARKA

Cedevita bolja od Cibone

Pobjedom protiv *Cibone* (83:77) košarkaši *Cedevite* su i dalje jedina momčad s maksimalnim učinkom u A-1 Ligi za prvaka. *Zadar* je kao gost svladao *Split* (90:78), *Zagreb* je bio bolji od *Gorice* (91:71), dok je *Kvarner 2010* svladao *GKK Šibenik* (84:77). Tablica: *Cedevita* (5-0), *Cibona*, *Kvarner 2010*, *Zagreb* (3-2), *Zadar*, *Split* (2-3), *Gorica*, *GKK Šibenik* (1-4)

RUKOMET

PPD Zagreb – PSG

Prvi susret četvrtine finala Lige prvaka hrvatski prvak *PPD Zagreb* igrat će protiv francuskog šampiona *PSG*-a u subotu 23. travnja od 20.30 sati u zagrebačkoj Areni. Uzvrat je tjedan dana kasnije, 1. svibnja u Parizu.

TENIS

Trojica u TOP 50

Hrvatska i dalje ima tri tenisača među 50 najboljih na svjetskoj H ranking ljestvici, unatoč slabim rezultatima na turniru Masters serije u Monte Carlu. **Marin Čilić** koji zbog ozljede nije nastupio, sada je 12. igrač svijeta, a unatoč porazima u prvom kolu napredak su zabilježili **Ivo Karlović** (29.) i **Borna Ćorić** (41.)

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovođa i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Izdajemo apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com .	Mijenjam ili prodajem veće leandere u boji i limun, koturaljke, muške čakšire s prslukom, kožne čizme, koš, šešire, šubare, kaput i žensko bunjevačko ruvo (i sefiri), razne marame, sto i stolice, tepisi i ekskluzivna italijanska vjenčanica od čipke, muške košulje, sanduk za posteljinu, mesnate svinje 100-150 kg i 5,5 t soje (upotrebljiva i za sjeme). Tel.: 024 532570 ili 060 0532570.	Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.
Podajemo obiteljsku katnu kuću 210 m ² na placu od 670m ² – garaža, kotlarnica, ljetna kuhinja i vinska komora sve opeka, plin, etažno grijanje, telefon, interfon, do autobusa 5 minuta. Subotica. Tel.: 024 546 061 ili 064 468788.	Kupujem salaš s okućnicom u Ljutovu ili Tavankutu. Tel.: 069 2887213.	Prodaje se muška kožna jakna vel: 56 braon boje, nova. Tel.: 064 4618006.
Prodajem Tv Samsung ekran ravan 82 cm, daljinski, namještaj visoki sjaj – regal 3,8, klupski stol, škrinja za jastuke i regal 2,v /2š. Tel.: 064 4681788.	Prodaju se koturaljke, stolovi i stolci, bunjevačka ruva – svila i sefiri, marame, pregače, ponjaveevec, čaršavi, muške čakšire i prsluk, čizme, šeširi, nova el. kosilica, tepisi i staze. Tel.: 024 528 682.	Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetkom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.
Prodajem noviju trosobnu kuću na uglu, s placem od 524 m ² u Novom naselju – Aleksandrovo. Tel.: 063-553-447.	Prodaje se dvosoban stan (51 m ² + terasa) s odličnim rasporedom prostora na Prozivci. Stan se redovito održava i sačuvan je. Ima klimu, kablovsku i daljinsko grijanje. Cijena 28.000 eura (nije fiksno). Tel.: 064 2498244.	Prodajem trodijelni orman – mahagonij, regal iz četiri dijela, dva garderobna i dvije vitrine, kauč, fotelju i dva taburea. Tel.: 024 4561752, 064 3051513.
Prodaje se kuća u Petrovaradinu, Marina Držića 2a. Površina zemljišta je 100 m ² , stambena površina je 40 m ² . Tel.: 064 0125719.	Izdajem (od 1. 9.) 2-soban namješten stan (3 kreveta+pomoćni ležaj, plinsko grijanje, blizina tramvaja) u Zagrebu. Folnegovićevo naselje. Cijena: 250 eura. Tel.: 063 8820654, 065 6081194. +385 92 1770196.	Prodajem stroj šivanje marke <i>Bagat</i> s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.
Prodaje se trosoban stan od 73 m ² , dvije terase, renoviran, prijeo od Hrvatskog konzulata u naselju Tokio. Ima kablovsku, CG,... Cijena 50.000 eura. Tel.: 069 2052608.	Hitno prodajem mali moto-kultivator, marke VALPADANO s frezerom, 10 KS. Tel.: 062 86 87964.	Prodajem ručno štrikači stroj <i>Empisal</i> skoro nov – stolni. Katarina Turkal.
Hrvat , 25 godina, zaposlen, vlasnik velike kuće u turističkom gradu Slavenska Orahovica kod Osijeka, traži djevojku zanatliju (frizerku) za dopisivanje – brak. Uz pismo poslati fotografiju. Ivan Peček, Stjepana Radića 10, HR 33515 Orahovica Slavenska, Hrvatska.	Potrebni radnici za rad u novoj tvornici u Slovačkoj. Tel.: 064 4109369	Prodajem poslovni prostor u centru grada cca, 350 m ² na tri nivoa. Inf. 069 2887213.
Izdajem u najam 20 ari placa u progonu u centru Tavankuta, pogodno za platenik ili organsku proizvodnju – ima bunar. Tel.: 064 5259245.	Prodajem veći 1 S, integralova zgrada, parketiran, s malim barom, IV. kat, 2 lifta, podrum, cg, adsl, kds tv i interfon. Tel.: 062 8900458.	Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.
		Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.
		U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
		Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za Zagreb (stan ili kuća) – centar. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi*

VAŽI DO 29. 4. 2016.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKK *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

NOGOMET

Bez bodova u Šidu

ŠID – Nogometaši *Bačke 1901* poraženi su na gostovanju kod *Radničkog* (2:0) u susretu 22. kola Srpske lige skupina Vojvodina i sada se nalaze na petom mjestu. U sljedećem prvenstvenom kolu, u subotu 23. travnja od 16 sati na svom terenu dočekuju momčad *Banata* iz Zrenjanina.

Poraz Tavankuta

APATIN – Gostujući susret protiv OFK *Mladosti* donio je novi poraz *Tavankutu* (1:2) koji se poslije 22. odigrana kola nalazi na sedmom mjestu tablice Bačke zone. Priliku za nove bodove Tavankučani će imati u nedjelju 24. travnja kada od 16 sati ugostuju *Bečej 1918*.

Minimalac za nova tri boda

BAČKI MONOŠTOR – Pobjedom u 18. kolu Međuopćinske nogometne lige Sombor – Apatin – Kula – Odžaci *Dunav* je na

Doli minimalnom pobjedom nad *Graničarom* iz Riđice učvrstio svoju poziciju na petom mjestu tablice. U narednom kolu Dunav će gostovati u Rastini.

I. A.

RUKOMET

Novi poraz Sončana

BAČKI GRAČAC – U 11. kolu TRLS, skupina Bačka, RK *Borac* je u Bačkom Gračacu nadigrao i ubjedljivo porazio ekipu RK *Sonta* rezultatom 28:18. U igri s velikim brojem grešaka, kako u fazi obrane, tako i u napadu, Sončani su opetovano razočarali. U narednom kolu RK *Sonta* će dočekati ekipu RK *Somborelektro*.

Organizacijski propusti

BEŠKA – Mlade igračice RK *Sonta* su, nakon puno peripetija, odigrale utakmicu 10. kola TRLS, skupina Srijem – Južna Bačka na gostovanju kod *Hajduka* iz Beške. Poraz od 17:14 je očekivan ali su Sončanke vrlo nezadovoljne odnosom domaćina i službenih lica prema njima. Iako je utakmica službeno zakazana za 17,30 sati, gošće su po odluci direktora lige, a suprotno pravilima, morale čekati da se domaće rukometašice okupe, pa je utakmica počela sa sat vremena kašnjenja, bez obzira što nije bilo nazočno ni licencirano medicinsko osoblje.

I.A.

KONJIČKI SPORT

Otvaranje sezone

SUBOTICA – Na Gradskom hipodromu je u nedjelju 17. travnja održan prvi trkački dan s devet natjecateljskih utrka.

Prva kasačka utrka: Blondie de Chenu (B. Skenderović) 1:19,4, Anna Milau (M. Kečenović) 1:20,0, Terre Maya (Ž. Vujanović) 1:20,1, Uniflore (D. Katanić) 1:20,3,

Druga kasačka utrka: Mala (D. Suknović) 1:22,4, Nina Boko (P. Knekt) 1:22,5, Fatima BO (M. Gajić) 1:25,2

Treća kasačka utrka: Dolčeo (J. Nemet) 1:22,4, Anči (D. Stojković) 1:22,7, Pusi S (S. Seke) 1:23,2, Elita BM (B. Miloradović) 1:23,5

Četvrta kasačka utrka: Firentin (N. File) 1:19,9, Dance ME (M. Pantić) 1:20,4, Hilarija (R. Seke) 1:20,9, Sharmantni Don (P. Knekt) 1:22,7

Peta kasačka utrka: Danka SG (S. Grujić) 1:18,3, Swinga (D. Katanić) 1:18,7, Lip Ton (Ž. Vujanović) 1:19,0, Herkul (I. Stamenković) 1:19,9

Šesta kasačka utrka: Jimmy Oaks (P. Knekt) 1:18,0, Bonaparta (B. Mukić) 1:18,5, Eusebio (K. Horvat) 1:19,2, Dexter IT (I. Vukov) 1:19,5,

Sedma kasačka utrka: Pann Keč (M. Pantić) 1:17,2, Emil Zola AT (M. Radulaški) 1:17,7, Dorin UP (I. Tumbas Loketić) 1:17,8, Chanel Boko (K. Kopas) 1:19,0

Osma kasačka utrka: Black Coffee (G. Zolnai) 1:17,8, Pitta Jet (A. Vereb) 1:17,9, Scania (B. Mukić) 1:18,0, Neurino GB (A. Vuković) 1:18,8,

Deveta kasačka utrka: Dona Darija (A. Topalov) 1:24,8, Kristofer (D. Filipović) 1:25,2, Alehandro (J. Dovijarski) 1:25,5, Mika (D. Suknović) 1:27,7.

Lazar Čender iz Sonte sam za sebe kaže da je čovjek modre krvi, modre poput *Dinamovih* majica. Od najranijeg djetinjstva veliki je navijač *Dinam*a, onog starijeg, zagrebačkog, ali s podjednakim žarom voli i sonćanskog imenjaka, u čijim je upravnim strukturama u posljednjem desetljeću.

SPORT U KRVI

Čender je radnik, zidar. Poput ostalih dječaka iz kraja, najviše vremena provodio je na ulici, jureći za loptom, najčešće krpeljačom.

»Školu baš i nisam volio, pa sam izučio zanat zidara. Sport mi je odmalena bio u krvi, nogomet na prvom mjestu. Nisam još naučio ni slova, a već sam znao napamet *izrecitirati* ekipu zagrebačkog *Dinam*a, čiji sam bio veliki navijač. Stalno sam žalio što svoje ljubimce nikada nisam vidio uživo. No, u pričuvi sam imao njihove imenjake, *Dinamo* iz moje rodne Sonte. I njegove igrače sam znao po imenima. Gledao sam sve njihove utakmice i treninge, sanjao da tako jednoga dana zaigram u njihovoj majici, pa da drugi dječaci gledaju mene.«, prisjeća se djetinjstvih dana Čender.

U tinejdžerskim godinama čak se i priključio treninzima. No, u konkurenciji tadašnjih vedeta sonćanskog nogometa nije imao nimalo šansi ni da se približi seniorskoj ekipi.

»Bilo mi je žao, ali sam svojom voljom prestao odlaziti na treninge. Sam sam uvidio da u toj ekipi za mene jednostavno nema mjesta. Zvali su me u Svilojevo i Ribarevo, no, za mene je postojala samo modra majica ili nikakva. Prestankom treniranja *Dinam*u nisam okrenuo leđa. Nisam se ponašao poput uvrijeđene primadone. Na utakmice sam odlazio redovito, kroz sve ove godine bio sam im jedan od najvratrenijih navijača«, kaže Čender.

Rano se i uposlio u struci, odmah po završetku zanata. Redovita plaća najviše ga je veselila zbog velikog *Dinam*a.

»Osijek nam nije daleko, pa

LAZAR ČENDER, SPORTSKI DJELATNIK

Uvijek pouzdan

Privrženost prema klubu u svim situacijama

sam redovito odlazio na utakmice tadašnjeg prvoligaša iz ovoga grada. Pravo slavlje bio je svaki dolazak zagrebačkog *Dinam*a na stadion u *Gradskom vrtu*. Najveću radost u životu pričinio mi je prvi odlazak na utakmicu *Dinamo – Hajduk*, odigranu ljeti 1974. godine. Konačno sam dočekaostvarenje dječakčkoga sna. No, radost je zamijenila tuga zbog poraza mojih ljubimaca od 1:2. Sonćanske *modre* bodrio sam redovito, a kako su godine prolazile, bio sam im sve odaniji«, priča Čender.

ODUVIJEK POŠTUJE RAD I RED

Sonćanski *Dinamo* devedesetih godina je privremeno odustao od ligaškog natjecanja. Čender je to vrlo teško primio.

»Došla su turbulentna vreme-

na. Tada još nisam bio u upravi *Dinam*a, ali sam skoro redovito s njima putovao na gostovanja. Što radom, što sitnim donacijama, često sam i pomagao voljeni klub. Bilo mi je žao tih momaka zbog nacionalističkih ispada navijača u većini mjesta u kojima smo gostovali. Dovoljno im je bilo to što smo Sonćani. Kad je uprava procijenila da bi se sve moglo oti kontrolirati i postati opasno za naše dečke, a policija, ne znam zbog čega, nije reagirala na ove pojave, ili se uklanjala kako im ne bi svjedočila, donijeta je odluka o zamrzavanju natjecateljskih aktivnosti. Ponovnim aktiviranjem kluba pošli smo od ništice. Nakon izvesnog vremena, negdje 2004. ili 2005. godine i službeno sam na izbornoj skupštini imenovan u Upravni odbor kluba«, prisjeća se Čender.

Rad i red poštovao je cijeloga

života. I dok nije bio član UO-a, puno je doprinosa radu kluba. Nikada se nije gurao na visoke funkcije, ali je uvijek bio tu, spreman na bilo koji vid pomoći. I kad se ta uprava nakon 7-8 godina skoro u cijelosti osula, Čender je ostao vjeran *Dinam*u. »Predsjednici su se mijenjali, vjerojatno nisu ostvarili svoje političke ambicije i postali nekakvi lokalni lideri. I uprava se vremenom osipala, pa je došlo do nove krize u *Dinam*u, ovoga puta krize u upravnim strukturama. Sve je palo na nas dvojicu-trojicu, koji smo radili iz čiste ljubavi prema *Dinam*u, a najčešće na svoju materijalnu štetu. Ponosan sam što smo klub održali u vrijeme kad su svi digli ruke od njega«, skromno priča Čender.

Novi uspon *Dinam*a počeo je dolaskom **Vinka Đanića** na mjesto trenera prve ekipe.

»Svojim autoritetom uspio je okupiti dovoljan broj mladih nogometaša iz mjesta, pa smo se zahvalili na suradnji igračima sa strane, koji nam baš i nisu donijeli neke uspjehe. I publika se od tada počela vraćati na tribine, a nedavno smo održali i izvanrednu izbornu skupštinu, pa se nadam da ćemo konačno početi normalno funkcionirati«, kaže Čender.

Kroz ove godine sudjelovao je u svim radnim akcijama u organizaciji kluba, dakako dragovoljnim.

»Zidarskih, a i ostalih građevinskih poslova bilo je uvijek. Objekt na stadionu, s natkrivenim tribinama, dosta je star, pa njegovo održavanje zahtijeva puno rada, ali i sredstava koje klub ne može osigurati. E, tu smo onda mi, kako nas zovu, »interventna ekipa«. Kadgod je potrebno, uskačemo s dragovoljnim radom, a često doniram i ponešto od potrebnog materijala, ukoliko se ne može drugačije osigurati. Tako je sada i tako će uvijek biti. Dok dišem, disat ću za svoj voljeni klub«, završava priču Lazar Čender i skupa s nogometašima **Željkom Tadijanom** i **Stipanom Silađevićem** polazi na još jednu od brojnih akcija uređenja objekta na stadionu.

Ivan Andrašić

PROLJETNA AKCIJA

Popust
50%

Popust se odobrava na cijene svih knjiga objavljenih u nakladi NIU »Hrvatska riječ«! Knjige se mogu kupiti u prostorijama NIU »Hrvatska riječ« – Trg cara Jovana Nenada 15/II., u Subotici ili naručiti putem telefona 024/ 553 355.